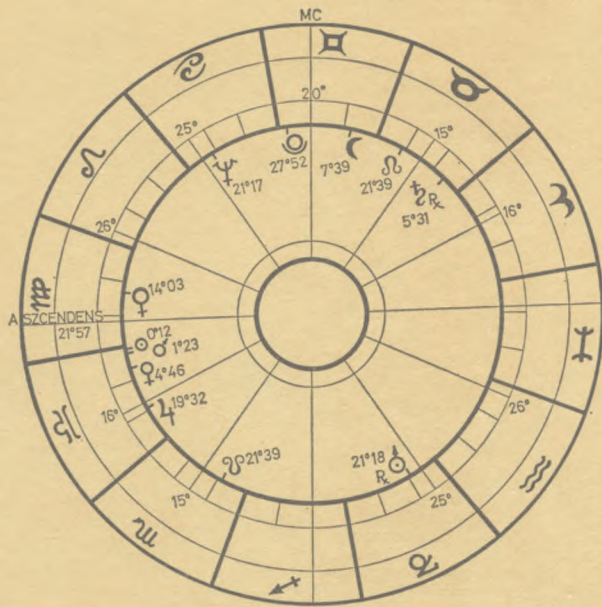
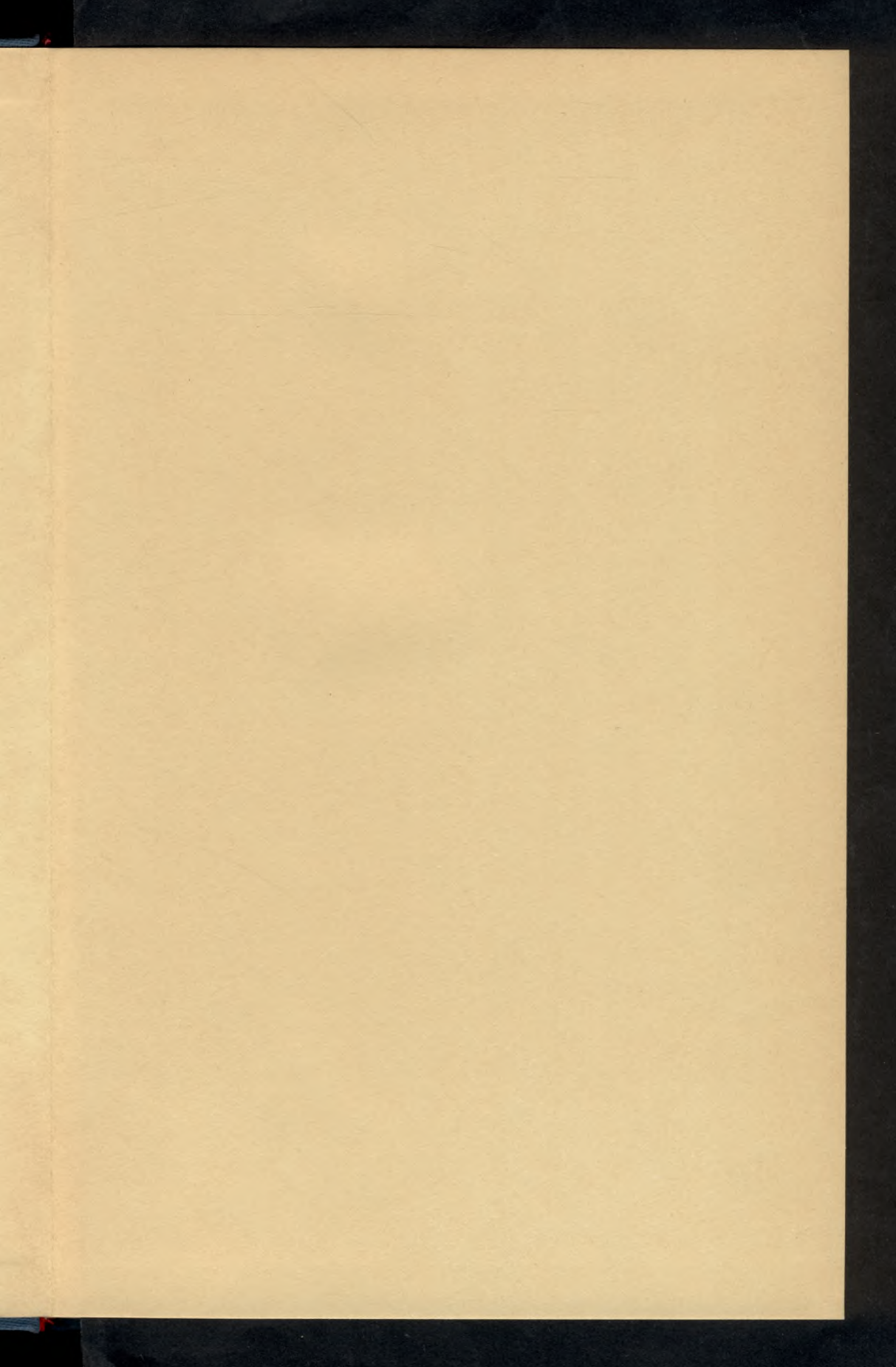
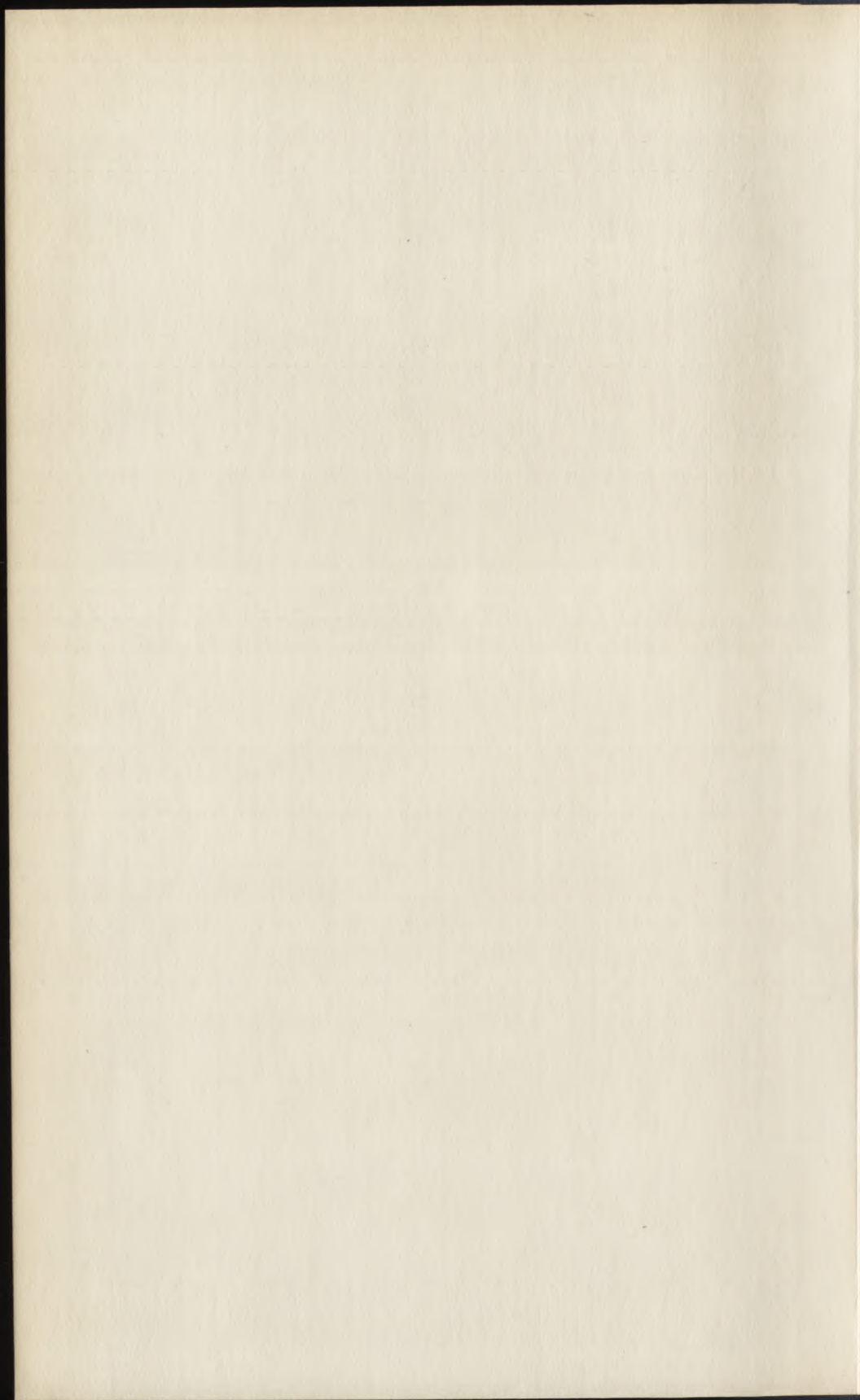

6.785/3

VAS ISTVÁN

VAS ISTVÁN

VAS ISTVÁN
ÖSSZEGYŰJTÖTT MUNKÁI

3

VAS ISTVÁN

A TŰZLOPÓ

VERSEK

1960-1976

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ

VAS ISTVÁN
A TUDLOPO

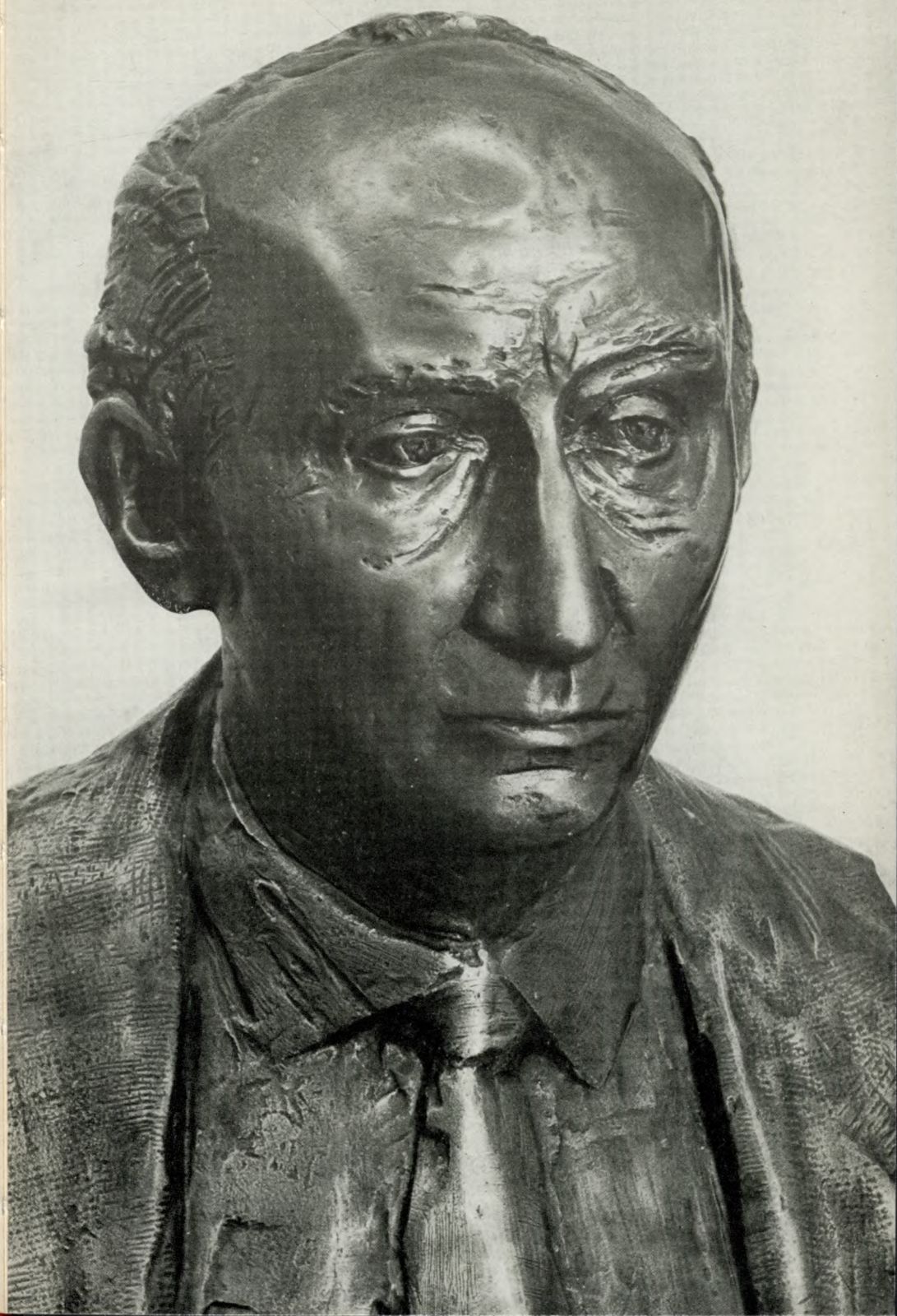
1977. évi
1701. szám

R
2

6.785/3

~~HC 72.800~~

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
1977 év A 250 sz.
LELTÁRI SZÁM

VARGA IMRE

VAS ISTVÁN PORTRÉJA (1975)

ESŐ ÉS TRAMONTÁNA

1961

AMATIOMART 28 ÖZE

1981

ESŐ ÉS TRAMONTÁNA

Ez nem az aranyfény, mint annak idején a szeptemberi hold a Palatinus felett. Hova lett? Minden szürkébb és hűvösebb, hogy itt vagyok veled. Felhők közül kicsüngő almazöld körül az eső fenyeget, fehér gomolyban a hegyek, hideg és átázott a föld, majd a szél, a hegyenáti betört a te-
rekre, a kutakra, a vizek torkát átharapva, s egyszerre hideg lett. De hogyan is lehetne másképp ez az utólagos ajándék? Fejünkön a ködkorona. Mi megfizettünk mindenért. Te későn elért Élet Asszonya. Szeretlek.

De mi mást is várnánk? A nyár kilobbant csillaghullással, aszályal, narancslobogású éggel. Mi másutt jártunk a forró napokban – hiszen emlékszel. Te már esősuhogásban, szélbe hajolva láttad a pálmákat, a pínéákat. Hogy is készült Horatius a télre? Zokogtak az ágak. Elmenekülni délre, azt remélted? Itt találtad a hideget. A vörösbarna fal, a márványoszlop hülőben jósol minékünk: nem menekülhetünk. Északon és délen is vacognak az árnyak. Akiket elvesztettünk itt-ott, mi mást csinálnak? Azóta fáznak. Emlékezz: Délen születtek elvégre a halálistenek.

Húzódj közelebb, míg a várost az eső meg a szél veri. Minket még melegítenek az elfogyott meg a hátralevő napoknak fényei. Miránk hiába vár az alvilág, nekünk Elysium volt, ami másnak a pokol. Mert lobogott bennünk és kívül, én nem hiszem, hogy valaha kihül az, ami vagyunk: lebukik nyugaton és felszáll keleten a mi napunk. Megyek a láng felé veled a fagyokon és homályokon át, miránk a tűz vár valahol. A tűz, amelyikben benne lobog az, amit titkolnak a római romok, és minden, ami lobogott valaha, és minden, ami a napnak örülni tudott, a vértanúk meg a mammutok, meg a palmyrai asszonyok mosolya, az a lobogás, amelyikben összegyülik minden, ami itt hevült és hevített. Ezért vigyázz: védjünk meg minden percnyi meleget.

Nem menekülhetsz sehova,
De nézd csak a fényt odakint s idebent
Az elsötétítés előtt:
Nem vehető el, ami igazán a mienk.
Te Minden Élet Asszonya,
Gerjeszd a szenelőt.

RÓMAI ARS POETICA

Milyen szép tud lenni a szürkeség! Milyen szép az esőben a pálma!
Szürke kő, szürke ég, babérral benőtt kosfejek hatalmasan fehérленek,
paraszt klasszikum, hűvöslik a szépség. Sötétlő ég, sötétzöld lomb alatt
áll a torzó, a kopott felirat, eltűri, hogy megértsék. Az évezredek, az
ázott fövényeket most tárja csak fel az idő apálya.

Szürke ég, szürke kő. A Fórum fölött fúj az idő, de a pálma most sem
ösztövérebb. Itt miből él meg? Mitől oly sötétzöldek a lombnemhullató
növények? Miféle tűzvezeték szabályozza Róma melegét? Mint a ma-
gasban a fenyőveget őrzi nyáron a megtartó telet, úgy tárolják előke-
lően a ciprusok, a falak, a tenyésző torzók, a töretlen ívű kertek a Föld-
közi Tenger melegét a fekete felhők alatt a vastag függönyben, a zuhogó
esőben. Milyen szép tud lenni a titkolt tűzü szürkeség! Milyen szép
a láng, a kőbe rejtett!

A láng, mely nem hivalkodás! Van tartaléka elég. Milyen szép tud lenni
a szürke ég, ha az ember a tenger délhevét sejtí mögötte, és ha át is fut
rajta néha Boreas, megél a pálma. Ez nem a didergető magányú lobogás,
mely egy percre fölmelegíti északon a holdsütötte szívet. Az eredeti
meleget őrzik az ívek: szabályozottan kering örökre a legyezőpálmában,
az oszlopokban, és az északi szelet évszaktalanul állja a lomb és a kő.
És nem tarkák a latin istenek: csupa faragott fogalom.

Mert kevés itt a kép. És néha csak. Mint mikor a novemberi ég alatt a
sötét lombon át narancs villantja aranyát, és ennyi elég. Minek a többi?
a barbár díszítés, az önáltató hitetés, káprázatok káprázatra kötni,
hogy a metaforák szüretét begyűjtsék, múfára talmi díszeket, és örülni,
mint a színes golyóknak a vad, vagy képeskönyvnek a gyerek. Ez nem
a görög istenek Olympusa és alvilága: itt józanabb és hidegebb, fantá-
ziátlan kényszerűség talált magára és magából istent faragott. És így lett

költészetté a fogalom. Hogy nem nagy dolog? Nekem igen. Óshazám-ban vagyok. És mit számít, ha rom? Él, szólít, üzen, hogy merjünk lenni mi magunk. A novemberi, római ég, a szürke kő. Velünk van a vándor idő. És vagyunk, amik vagyunk.

VIA APPIA

Látta-e Jézust Péter a Via Appián?

Mennyi gyerekelképzelésem: hogy hátha mégis járt ott a fehér úton, a holdsütésben. És mennyi kétely és talány. Aztán a könnyű magyarázat: hogy azt látta, amit belül látott, s egyremegy a Genezáret vagy a Via Appia. Hiszen akkor is testileg, és akkor is azt a testet, amelyet mindnyáján úgy szerettek, hogy föl kellett támadnia.

Quo vadis – hova mégy?

Itt Rómában hova? Én mindig megértettem Péter eszét. Nem volt könnyű belátnia, hogy mégis meg kell halni Krisztusért. Nem volt elég? Meg aztán kezdte tudni már, milyen a kezdeti gyülekezet. Igen, mi ismerjük a csontokat meg az üregeket a Via Appián, az ügyetlen rajzokat a katakombák falán, a bárányt meg a halat, a Pásztor antik testén redőző hosszú, keresztény, új ruhát, és az iparosok jeleit, a mozsarat meg a kanalat, még láthatjuk a világtalan emeleteken és labirintusokon át, mélyen a Via Appia alatt. De ő láthatta azt is, ami a katakombákon kívül maradt, és kezdte látni talán az életüket és azt, hogy a földön nemcsak meghalni, élni is lehet. És azt is, hogyan.

De csont, az van, és üreg, az van. Hány sír volt? Százezer.

Kívül a falakon. Ezeknek nem kellett az, ami belül volt, nem az a hatalom. Nekik nem volt elég az a Róma, az ívek, oszlopok, az a világkeverék. Én pedig azt hittem, az volt a legszebb, ha nem is a legjobb, de a legnagyobb, valami egyszervoltan nemes, valami majdnem-végleges. És talán mégis több lehetett, mint ez a mai, mint az autók bogárzó tébolya, a hivalkodva szikrázó kirakatok, a szövetek, bőrök, selymek, műanyagok, ruhák és dolgok bővülő divatja, az édeskésen pávázó barokk, meg este a neonkáprázatú zсібárusutca, a gépkocsik stoplámpáinak piros ördögvillogása, több tán, mint a tej- és mézígéretű lányok sötét szemének villanása, több, mint együtt a Vatikán meg a *Quo vadis dancing* a Via Appián. Mégiscsak több lehetett. És mégse kellett nekik, akik jöttek egyre többen a Via Appián, többnyire az apostolok lován, ahogy

küldte őket a Kelet. És a falak mögül is az elégedetlenek, a tétova és misztikus remények, az iparosok, a rab és „szabad” szegények, és mint ahogy tudvalevő, volt köztük előkelő, igazi római, bár legtöbbször nő. És a falakat, az íveket, oszlopokat szét akarták porlasztani. Mélyen a Via Appia alatt. Meg tudod érteni? És te hol álltál volna akkor, Carciusom? És én? Bizony, én se tudom.

Mi minden történt a Via Appián.

Régebben és azután. Hiszen itt állt az a hatszáz kereszt, rajta hatszáz rab-szolgatest, megfeszítetten. Akkor még nem szerepelt az Isten. A köztársaság korában. Nem úgy haltak meg, mint a hitükért megfeszítettek, a védtelenek, nem úgy, mint aki vért ontani nem tud, nem akar: ők verkedtek vadul és bátran. Melyik ügy volt a reménytelenebb? És melyik az erősebb? És melyik a bátrabb? Az elbukottakért bosszút álltak, ha nem is hamar: az Aurora ágyúival. És akik győztek? Meghúznád-e a határvonalat a Via Appia fölött és a Via Appia alatt, kedves Carciusom? Bizony, bizony.

Keresztek jobbra-balra, végig a Via Appián.

Korán volt még, korán. A köztársaság idején. Még nem volt remény. Nem látszott még, hogy Róma elfajul, és hogy mi a régi, mi az új. Nem voltak még túl dekadensek, és azt hiszem, az a város még virulensebb lehetett, mint a mai pénzvilág, mely Jézus után kétezer évvel Mammonhoz ereget még egyre új neonimát, és vonaglik érte a Via Venetón meg a zsidóutak sikátorain át a legszentebb helyekig. De nekik mégse volt se szép, sem elég. Ezért kellett uraiknak keresztekkel szegélyezni a Via Appiát. És azt hiszed, a keresztségeket nem őrzi a kereszt? Vagy azt hiszed, belőlük senki sem maradt, aki ott legyen a többivel a Via Appia alatt? Nem, te sem hiszed ezt. Vagy ha itt volnál, talán te különbséget tennél itt a Via Appián és elválasztanád a szívtől a májat és vesét és megmondanád, melyik az igazi hit és mi a merő anyagelvőség?

Quo vadis, Domine?

Ma is ezt visszhangozza Róma dzsungelje, ahogy egymásra épült rétegeken és egymásnak felelő ezredéveken át összegabalyodott. Vagy jobb lett volna, ha hagyják úgy, ahogy volt, azt gondold? De nekik nem kellett az ívek, oszlopok. És ha Róma sem élte túl a végzetet, mi lehet, ami végleges? Mert akármit látott Péter a Via Appián, mindig keresztezi utunkat a teremtő hiány és megcsúfolja Péter földhözragadt eszét, amelyet úgy megérttek, és vele az enyémet, bár berzenkednek józan érvei, és oly nehéz megérteni, hogy nem volt elég, hogy nem lesz elég, hogy

mindig új útra küld a *még és újra még*. És ha egyszer szembe jön veled, te is már tudva kérdezed:
Hova mégy?

ETRUSZK SZARKOFÁG

Melyik az elegánsabb, nem tudom: az asszony keskeny, hosszú és hegyes divatcipője, vagy a férfi keskeny, hosszúujjú lába, ívelő talpa? gömbölyű süvegkalap alól gyűrűző, keskeny, rendezett női hajfonatok, vagy ugyanolyan fonatok a férfi hosszúkás, keskeny, hegyesszakállú arca fölött, le a meztelen háta közepéig? Azt sem tudom, mit tart a nő félig nyitott keze, vagy csak tétován emeli, mintha búcsúra intene? Kinek? minek? Mitől búcsúzik ez a keskeny, hosszú kéz? mi az, aminek ez a szép nő kissé báván utána néz? És persze, azt sem tudom, kik ezek.

Csak azt tudom, ahogy az asszony könyökén hever s a férje meztelen mellére dől, és az átkarolja, szerelem süt a vörös kőből, a szép, a választott étellel egy: úgy éltek, vagy úgy éltek volna, ahogy én akartam élni veled. Ilyenek voltak-e, amikor meghaltak, ilyen fiatalok? Vagy ez volt az a pillanatuk, amelyről azt hitték, örök? Mit tudjuk mi, hogy az alakba öltözött jelbeszédük mit jelent? Vagy én tán a látszatommal egy vagyok? De így akarták láttatni magukat, mikor már elporladtak odalent, a vörös kő alatt.

Ez nem keresztény szarkofág, akart vagy elért nyugalom, nem latin fegyelem a római hamvakon: ez a minden végzetten és alvilágokon át szépülő szerelem. Sokféle tétellel lehet a halált megoldani, és én kipróbáltam néhány képletet, de jólesik öregkoromban ez a mostani, mely nem kérdi, honnan jöttünk és hová leszünk: nincs, ami többet érne, mint az életünk és amit belőle csinálni tudunk és merünk, létünknek ez a nagy értelme és kalandja és minden egyéb szédült vagy szédítő halandzsa, mert hol az a híres etruszk révület, mely a halállal nászba fog? Nem, csak egymást szeretik és gyönyörű életüket ezek a házások.

És a nagy etruszk talány, amiről annyit beszéltek? Azok a híres halálközösülések? Hol vannak? Seholse látom, bármerre nézek a sírok, vázák és ábrák, az égetett föld alakzatai közt, csak az életet, és benne az alvilági szörnyeket is persze, mert nagy dolog a halál. De nagyobb dolog kifogni a halálon és nincs szebb képlete, mint a nevetés.

Mint ahogy nevet a Veii Apollo is, aki szembenéz – de kivel? ezt nem tudtam, hogy velem, aki nézi – ez nem látszott a másolatokból, ezt nem írta meg semelyik professzor – és nevet a villogó, sötét szemével és a repedezett színeivel, és farkasnézéssel nevet a világba, de ez nem a rejtelmek halálhívása, de ez nem a rosszpárájú valami, amit megromlott maradványokból össze tudtak kotyvasztani ifjúkoromban a halálmitoszok szélhámosai és balekjai, akik tehetetlenül megunták a hálátlan és lassú munkát, és főképp a nedvét vesztett, saját elfáradt eszüket, az értelem-től megcsömörülők, az egyre gyanúsabb malomban őrlők, a halál gőzeibe omló, szegény becsapott nemzedék. De azt a borzongató mesét itt sehose találok: villog a Veii Apollo, a sötét arcával fénythozó, az életre merész, lehasadt lába is előre lép – nevetve túllép a halálon, ahogyan velem szembenéz.

Ha vele szembenézek. Igen, csak látni, látni! Még mindig nézni! Még egyre kíváncsi vagyok rád, régi és új és újabb élet, egész világ! Csak az tud, aki lát. És ne hagyj el, kíváncsiság! És még tovább!

Még egyre néztek, még egyre lássak! És bizni benned! És nem hinni semmilyen áltatásnak, csak a szememnek! Mert úgy kellett most ez az etruszk szarkofág és az, amit jelent! A remény, hogy azt, ami ellenünk valahonnan megindul és győzni rendeltetett, mégiscsak kivárjuk állva. És hogy nem vesztem el, amiben hittem. És az nevet, aki utoljára nevet. És hogy védjük az életet, amíg lehet és talán egy kicsit azon is túl. És ha másunk nem és másutt nem, ha már nem leszünk, hát valahol odalent még a kiszáradt koponyánk is nevet. És füttyülünk, füttyülünk a halálra.

FÖLDKÖZI-TENGER

Anacapriba lefutott a felhő. Tél volt, amire odaértünk. A felhő ott is maradt a hegyen és a falut egész délelőtt fehér gomolygásba borította, abban lebegtek hidegen a mörkupalájú kis háztetők, mint északi szívünkben a déli álom, vagy borzongató ígéret-átmenet, már túl a halálon, valami nemremélt paradicsomba. Vagy az is lehet, hogy ilyen helyen éltünk valaha. Ugy mentünk, mint világvégi idegenek, és úgy is, mint aki kezd megérkezni haza. A falu mintha be lett volna falazva a szűk utcák közé, de a keskeny fordulóknál hirtelen hatalmas kaktuszok ugrottak vadul elénk a magas házfalak mögül. A hegynek föl sötét, mosolygó

férfiak nagy nádpallókat cipeltek, a loggiákat befödni télire. De a vas-
tagzöld, pozsgás levelek közt ott piroslott a kaktuszfüge, és a kaktusz-
leveleken át, a hideg fellegen át felkékelt a Dél igérete.

A császár villájának romjait kerestük, a kegyetlen kéjek kényurának nyo-
mait a Kecskék Szigetén, de felhagytunk ezzel és csak jártuk a sok na-
rancsossal szikrázó keskeny utcát a kaktuszok közt idegenül, és titokzatos
otthonosság vett körül. Egyedül voltunk, tél volt, idegen ide már alig
vetődött, de ott voltak körülöttünk a kövekben, a falakban az ismeretlen
és megdudhatatlan elődök, a görögök, latinok, arabok, északiak és ki
tudja, még kik, mind itthagyták nyomukat, ahogy evezős vagy vitorlás,
kerekded vagy keskeny hajóikat elhozta ragyogással és veszedelemmel
a Kecskék Szigetéig a Földközi Tenger.

A Földközi Tenger, mintha nem is tudna a felhőről a hegyen, a déli, bár
téli napban kéklert odalenn, a görögök, latinok és vérszerinti őseim ten-
gere, és bennem is kimondhatatlan szikrázás, hogy mégis találkoztam
vele, ki megszülte nemcsak Aphroditét, de az összes istent, akivel élni
tudott az emberiség, és ezen a vizen közlekedett mind, aki vitte hajóján
meg a szívében a fénythozó isteneket, az őszanya, ősszerető, akit válasz-
tott a nemző, a vándor idő, ő az, aki a hegyeken át a Dunáig mosolygott,
és lehelletétől fényt kaptak a fogalmak, a dolgok, még gyerekkoromban,
mikor az első latin szót kimondtam. És ha elgondoltam, szikrázott szí-
vem, milyen hajók úsztak e tengeren, és hová, és lenn a színes csónakok
úgy dőltek kikötve a part falának, mint akik nem mindennapi útra vár-
nak, és a mi kis hajónk, ahogy orra égnek ágaskodott, majd lebukott az
alkonyodón feketedő habokba, lehetett volna Odysseus hajója. És majd-
hogyan meg nem szólaltak a szirének.

De megszólaltak Amalfiban, délhangon és álomian, beleszóltak a déli nap-
sütésbe, a meleg és szelíd hullámverésbe, tél közepén, a tér közepén a
kútsobogás alatt, fölötté a Szent András szobor kezében a halak s a
halárusok üzletei előtt a meduzák, polipok mögül is az ő szavuk sutto-
gott – vagy a meduza meg a polip maga volt a szirén? – beleszóltak a
csikos, vad székesegyház harangszavába és elzokogták, hogy hova lettek
a mórok és normannok, akik a templom formáiban is verekedtek és ke-
veredtek, a normannok meg a szaracének, meg a harangtorony mór-
arany majolikakupolája két harangablakszemével gonoszul nézett az
északi gótikára, melyet megtörték az arab ablakok. És nekik is daloltak
a szirének. És most én hallgattam a hangjukat, ahogy szól nemcsak a
harangszóbból, de az octopusból, melynek formáit kilestem a székesegy-

ház formáiban, nemcsak a hallevesben, ahogy sok lábával és szemével a sziklák kövének kúszva kapaszkodott a székesegyház falain át, akár a kaktuszszövények fantasztikus formáival is az apokaliptikus octopusok, vagy a házak, melyek a szikláknak dőltek, a sziklákból nőttek vadul és jórészt arabul. És hallgattuk dalukat főképpen este, mikor mélyen ablakunk alatt a tenger a partot verte és láthattuk rárontani a vízből kinőtt toronyra, és kavarogtak visszafojtott veszedelemmel, neki-nekirohanva Poseidon fehérsörényes lovai, miközben a falu előtt meleg volt a tenger és tarka mozgás a fény- és népegyveleg, de sötét volt Amalfi sziklapartja, és ez volt a Földközi Tenger, a rendben ez az összevisszaság. És mindez visszazengte a szirének szavát.

Északi szívünkbe. De hiába ragyogott a Földközi Tenger világa, másfelé fordul a mi hajónk orra, akár Ulysses hajója, mely e kék tengerről komorabb Óceán fele szállt, a két hispán part közt, hol Herkules emelte oszlopát, és öreg és lassú volt már a kis társaság, és a mi hajónk tenger-telen tengerre száll – északra, keletre? – de mit számít a táj? – és bár a szorongások tengerén, új ég és új csillag ragyog felettünk, mert másra lettünk, és az is elég, hogy ez megtörtént velünk, mielőtt északra megyünk, és fölöttünk forró volt a nap, és a Földközi Tenger volt az ablakunk alatt. A tél közepén. És egyedül, te meg én.

FOLYTATÁS

Rom, rom, rom. A Fórumon egy klasszikus őslény csontjai, tört ívek, csonka oszlopok, mintha kiszívta volna valaki belőlük a velőt, és az önhitt, furcsa büntudat, hogy én szíttam ki a tartalmukat tizennégy évvel ezelőtt, és most úgy hever a maradék rom, mint tegnap este a rák ollója, bajsza, farka, lábai a tányéron, meg a pirosra főtt páncél darabjai, melyet megtanultam szétbontani, és kiettem puha állagát.

Pedig Rómában is a rom volt a legszebb. Az örök lakoma, melyből anynyian részesedtek, és még mindig maradt belőle a többieknek, akik csak ezután fognak neki. Észak, kelet, nyugat hogy prédálta, cibálta és mi mindent tudott vele kezdeni. Forrása volt a mindig új erőknak. És a belőle sarjadt, helybeli tenyészet. De hol a folytatás? Róma, a mindig újrakezdő? A sokszor pusztuló, sose rajtavesztő? Ki sohase lép ugyanegy folyóba? A világ nagy megújítója? Az Idő legjobb szeretője? Ki megtermékenyül, ahányszor hál vele? Mi lett belőle? Hol a változások örök dzsungelé? A hatóerővé lett hatás? Hol az igazi folytatás?

Tizennégy évvel ezelőtt. Akkor a rom körül magasra nőtt a fű, elburjánzott a kivilágítatlan, rendezetlen íveken, oszlopokon. Zűrzavar volt még, háború utáni. És persze, volt még mire várni a városokban, a szívekben. És a csend mélyebb volt, mint nálunk, északon. És ígéret az új és régi rom.

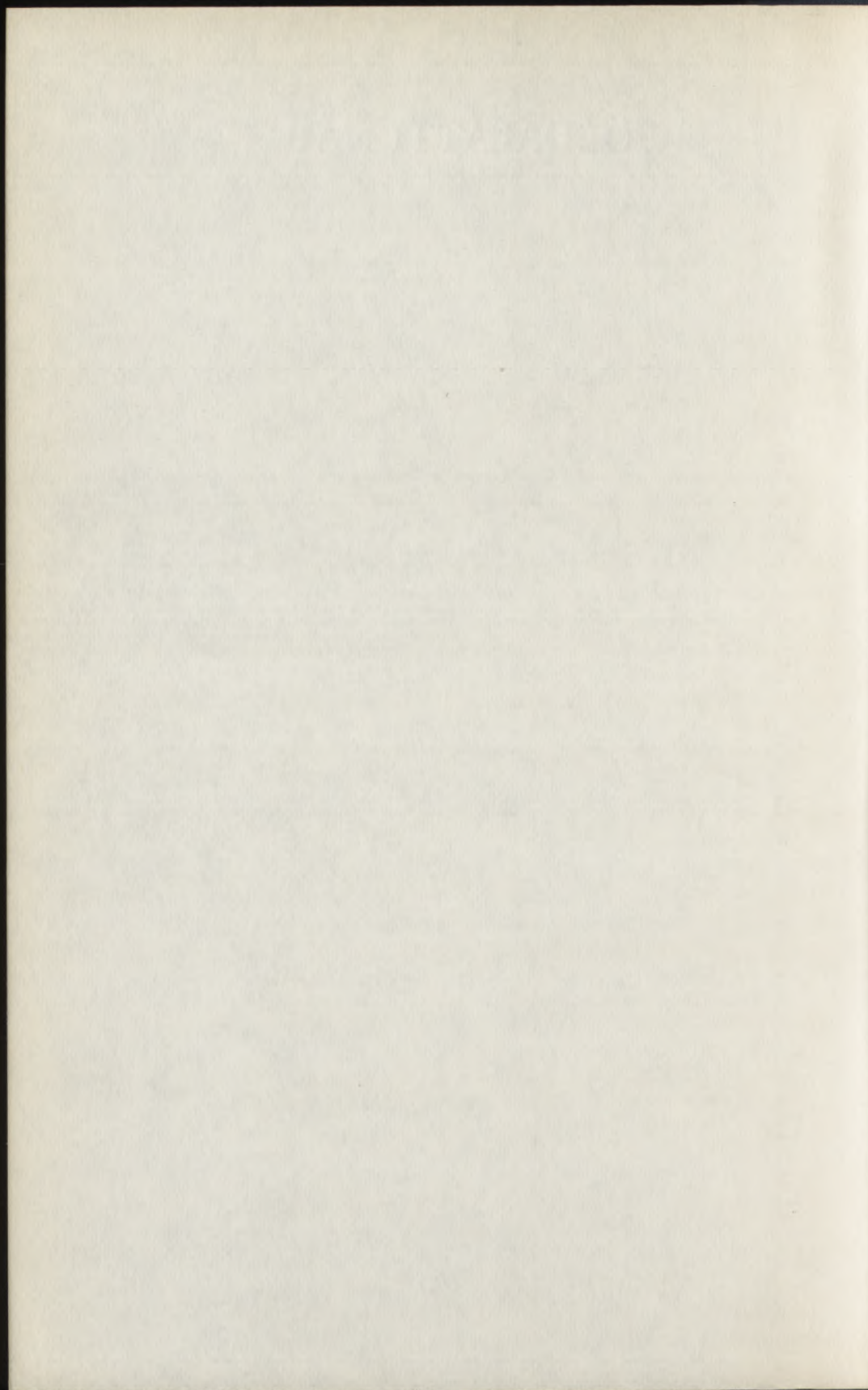
És ami beteljesedett? Tombol az autóőrület. Ötszáz ezer helybeli gépkocsi, plusz az idegenek, fordul, rohan, örvényt kavar, kibukkan, torlódik, kecmereg, örvénylő gépkocsik, minden negyedik lakosra jut egy. De akkor ki tolong, szenved, szorong a villamoson, a filobuszon? Nem tudom, de nagy kocsik, kis kocsik örvénylenek vagy megfeneklenek a járdátlan utcákon, a keskeny macskaköveken, hol az autó a gyalogosnak, s a gyalogos az autónak gyötirelem, és gyalogjárók mentik életüket, és kínlódik az autós is, különben ráfizet, de vezetnek, mert vezetni kell, és futnak a gépkocsik, ötszáz ezer, plusz az idegenek, pedig csak minden negyedikre jut, de mindig több vezet, és máris betöltik a tereket, és eltorzítják a méreteit, és túlnőnek az autók a romokon, és semmivé lesz minden római szökőkút, és alig látszik ki a triton, és szalad az autó, szalad, gépkocsi gépkocsira, a sienai gótikus szoritóban, a szűk utcaboltok alatt lélegzetelállítóan, és megszegyeníti a falakat az autók cikázó tébolya.

Siena! milyen akarat építette e falakat és törte egybe a három dombot, ahol a középkor kibomlott, és vele együtt titkon a levegőtlen, szűk, sötét utcák boltívei alatt a polgári szabadság, melynek fattyúhajtásából én is kinőttem? És Amalfi, a kő és a víz között, Amalfi, a sziklára szökött, Amalfi, a sziklából törött, a vad vakmerés szelíd mosolya, és Velence, a város-gondola, melynek százhusz szigetet emel és csobbant mindenegy ringó mozdulata, a menekülés álma, amely nyomorúságának szennyvizén gyöngyhidakkal átível, a fenyegetés habjaira ezeregyéjszakát emel és a szorongatásra a gyönyörök városával felel – miféle akarat és erő merészkedett átgyúrni tengert és hegyet és emberi természetet, kipróbálni hányféle végletet, annyi egyéni lehetőség tökéletes arányú eredőjét? És hova lett? Lehet-e, hogy már nem formál se végletet, se végzetet, csak szép, kényelmes életet? Hová vezet? Ha nem is minden negyedik lakos szerezhethet gépkocsit, de már minden másodikra jut, akkor mi lesz? Csak ez? És mire és miért? Vagy ez az, amit nem ért az idegen? Mert nem hiszem, hogy az a régi akarat csak ránk maradt, idegenekre, akik sietve szökünk ide, szívni belőle, ha rászomjazunk erre az erőre, és betelni vele és a régitől megújultan vinni magunkkal és magunkban északra, keletre, messzire.

De az biztos, hogy ránk aztán maradt és ív és oszlop és épülő erély lett a torkot szorító évek alatt az a romból új testbe sugárzó akarat, mely mindig új jelben készül újra győzni és a pusztulást egy új szándékkal mindig megelőzi, és olyanok voltunk, mint akik Ulyssessel az utolsó kalandba vágtak, mert mi se születünk tengni, mint az állat, hanem tudni és haladni előre, egy kis hajón az evezőre dőlve, de elfér egy kis hajóban is a *Roma nobilis*, mert a vándor Idő változást szeret és mindig előlről kezdeni, neki egyremegy latin, zsidó, magyar : íveket, oszlopokat azzal rakat, akivel akar, mert ez az a sorshuzás, amelyre mindenki bevezethet, és mindig az újrakezdés az igazi folytatás, és ugyanazt folytatja minden igazi kezdet.

FÖLDALATTI NAP

1960-1965

ÓDA A TEGNAPI ASSZONYOKHOZ

De szépek vagytok, tegnapi asszonyok!
Hamvadó szemetekben még néha felragyog
A régi büszkeség, amivel az első szeretőt
Vállaltátok papák-mamák, a világ vádja előtt,
Nem sütöttétek le a szemeteket, ahogy illett akkoriban,
És nem bújtattátok a szempillák fátylába démonian,
Ti először itt mifelénk, ti válogatott kevesek,
A kikben az örök nőiség új hitté lelkesedett,
A mi hitünké, mely szemetekbe sütött, csalatlan, fiatalon,
És a ti nézésekéből is a Remény, a Forradalom
Hívott bennünket, az ébredő, felszított Vággyal egy –
Ó, micsoda förtelmeket látott később a szemetek,
Micsoda rettegéseket, micsoda mocskot, hány halált,
Hány börtönön át őrizte nekünk megváltó mosolyát,
Mögötte hány holt férfi enyész, hány otthon füstölög,
De ma is hogy tud ragyogni még a romjaitok között,
És fiatalok boldog feje fölött ha összenéz szemünk,
Ma is, mint rég volt, vagy rég se volt, tudással telve ölelkezünk.

És utcán vagy hangversenyen, ha feltűntök, szembe velem,
A fejetek fölvetését már messziről megismerem,
Mert ilyet nem tudnak semmimód az édesek, a maiak,
A macskatekintetű puhák, a sejtelmesek, a démoniak,
A szemükbe hulló hajúak, a lankatag idegbabák,
Ahogy ti értettétek vívni a szerelem párbaját,
És az ősbuja bajvívásnak új értelmű kedvet adott
A tiszta, nagy homlok, a hátrasímult, gretagarbós hajatok,
Ahogy irodában is tudtatok ülni, és állni a műhelyekben,
És tudtatok várni keményen, hívón, hitetön, töretlen,

A hegytetőn fölszegett fejjel megállni a hajnali szélben,
Az ágyban az új gyönyörökkel szembenézni merészen,
És tisztán a szennyben, a vészben, ti erősek, ti szépek!

Még ma is a tömegben megismerem, ha ti léptek,
Mert izmos lábatok ma is ruganyos még, ma se csoszog.
Mert ma is a jövőbe léptek, ti tegnapi asszonyok,
Mint amikor a lábatok föl, föl a csúcs felé
Kapaszkodott, tar ágakon átragyogó nap elé,
Vagy a lejtőn lefelé nagyokat szökellve rohant,
Vagy sílécen egyensúlyozott az ormótlan bakancs,
Mely kedvesebb volt a szívemnek, mint most a túsarok,
S hogy tündöklött a lábatok, ti tegnapi asszonyok,
Mikor a Dunán, alkonyi fényben, a gurulópadoson
A deszkának feszült a hosszú szárkapocs izom,
És mennyiféle fáradtság gyűlt össze a lábatokban,
S hol mindenütt járt a lábatok, micsoda sarakban, táborokban,
És fáradt lábatokkal is hogyan karoltatok –
Az erőtök is micsoda gyönyör volt, ti tegnapi asszonyok!

És hányunkat karoltatok, ti tegnapi asszonyok?
Milyen szomorú társaság, ha visszagondolok!
Mindegyitekhez milyen szeretők tartoztak, micsoda férjek,
Kik innen-onnan, amíg lehetett, hozzátok visszatértek!
Társaim, hova tűntetek, ti tegnapi férfiak?
Milyen sírok temettek el, milyen börtönfalak?
Milyen vesztőhely várt titeket, miféle új gyalázatú tűz?
Miféle titkos kapcsolat az, mely minket összefűz?
Nekem testvérem mind, aki titeket szeretett,
Ti tegnapi, bátor asszonyok, mind, aki veletek
Akart új életbe kezdeni, nem ahogy adatott:
Ahogy ti tudtátok élni a szépet, ti tegnapi asszonyok.
Csak értetek volt szép a kalandos, kurta átmenet,
Mert szebben éltünk, mi tegnapiak, mint ahogy lehetett.

Ezért hiszem, hogy a föld alá nagyobb kincs soha nem jutott,
Mint amikor lekerülnek oda a ti csontjaitok,
A tatár koponyák, a buksi fejek, vagy a különös keletiek,
A lábszárcsontok, a csodatudó újjak, csigolyák, perecek.
S aki közületek oda rég lekerült, mikor virágban állt,

Azóta átragyogtatott idefönt minden homályt,
S a szépségből, a tegnapiból, nem tudom, mi maradt,
De felsugárzik titkosan, mint földalatti nap.

A SZÓLÍTÁS

Micsoda jelenések zúgnak át ezen a törvénytelen erejű nyáron! A mi benzinbúzzel bélelődő, építkezések malterével piszkolódó, készülődések kenyességével szédülő városunkban, a mi szerelmünknek csatornázással, útkövezéssel, autóbuszdöcögéssel, fáradságosan igyekvő vízvezetéki vízzel öregedésünkhöz szelidített vadvidékén micsoda homályba rejtőző jósszavak – ősszavak – sziszegnek az északi szélben, az esősuhogásban! Micsoda sejtelmessé finomított Napkeletek, milyen vérünkéből felszökő Vadnyugatok támadnak újra a szólításra!

Az ifjúság, az ifjúságunk, ahogy a Dunát egybeverte az esővel a szél – az a lakatlan sziget az éjszakában!

Tarkónülő hőség után jön a jégből szabadult szél, idetör északnyugat felől. Kifigyelek házunkból a kertbe, hallom, ahogy a vikinglelkű szél tördeli az esőt, oldalra vágja, elhajlítja, de az makacsul maga körül perdülve csap le a nyíló rózsákra, a kicsi fákra – mi lesz a barackjaiddal? – az olajfa, a hársfa – én hallottam – már megtanult sírni.

És mélyebbre merülök az éjben, és vágat és fúj az eső és zuhogva ömlik a szél – mint harminc éve a júliusi éj – és hallom megint placcsogni a sátort, mikor arcunkba vágott kiritkult, ócska vászna mocskosra ázva, és jobb volt megadón dideregve kifeküdni a fergegömbbe, és a szél meg az eső el nem állt két héten át.

Jaj, hova lettek az akkori fiatal testek, a lázadó Robinsonok? Zoltán meg Ilon meg a hajdani festő, meg én, az eszmélni kezdő, és ő, akiben Kelet Kapuja a Hesperidák szigetére nyílt?

Megmerülök az éjben – csak az eső zuhog.

Az volt a Kaland, az volt a Tanulság: belém verte a szél, az eső. A szegyen szürke váladéka égetve, sajogva tört elő. És következett a Rend és a Formateremtés – de Kelet Kapuja tengerbe süllyedt. Hát érdemes volt? nem volt érdemes. Kis házunkból az éjbe figyelek. Zurrog a szél, szisszen az eső. Hová meneküljek?

Az ifjúság miért nem élelő? Vagy épp hogy az, most, harminc év után?
És mit hajt, milyen baljós virágot? vagy engem hajt most, engem kifelé?
Ki onnan, ahová bevettem magamat, mikor elmúlt a Sziget kalandja?
Ki a Bizonytalanba? Kőházunk körül kavargó a szerelemszülő vidék.
Mi várhat odakinn, mi még?

Exodusok és Hegirék örvénylenek a szentendrei esőben. A szólításra figyelek, mint annyian előttem, ősök és ellenfelek. Kivonulások, költözések, mindig valami másba, mindig a Törvény pusztítása, mindig a Szépség az új. Mindig az áldozat ereje.

Ki szólít ilyen konokul? És kinek kell rá figyelnie? Nekem, neked, vagy az egésznek? Apokaliptikus költözések jósszava a nyári jelenésben, a borzongató hűvösödésben. Huzalok a világ körül.

Világok lelke, új szépségek atyja,
Aki pusztítva szoktál nemzeni!
Akár a régi Ábrahámok,
Az áldozati hegyre hágak –
Ne kívánjátok fiamat:
Én, én legyek az áldozat!

Mert nekem nincs ágyékomból való magom, hogy bírná ellensége kapuját.
És nem kapubíró sokadalom az Ember Fia. Világok lelke, oltáraidon az áldozat el nem fogy soha. És új tűz ég a régi hegyeken, és szólítasz és azt felelem: „Imhol vagyok.”

És megreng a világ, ha kilépek, és borzongató nyárban a jós jelenések, csapkod az ázott, régi vitorla, és vernek az új viharok.

KÉPLET

Ha most találkoznánk, egy napra csak,
Már pontosan tudnók, mit kell csinálni.
Már nem volnának itt fölösleges szavak:
Lemúltak a volt élet álvitái,

A sértődés, a becsvágy, a háló, melyben éltünk.
Fölösleges harc volt, reménytelen.
Mit számítana már a győzelem?
De fájni tud ma is a vereségünk.

Ha most találkozánk, egy napra csak,
Már tudnánk pontosan. Csak egy találkozásra!
Nem volnának fölösleges szavak,
Ha egyszer eljőnnél. Hiába kérlek.
Ami belőlünk megmaradt,
Csak mint a minden dolgok fizikája,
Csak mint a mozgás, az anyag:
Valami algebrai kivonat,
Egy elmúlhatatlan érvényű képlet.

MIKOR A TANKOK BEFELÉ VONULTAK

I

Mikor a tankok befelé vonultak
S ránk néztek róluk a gépfegyverek,
Amikor én nem tudtam azt se, hol vagy,
Körülötted idegen emberek,
Közeli halál, és nem bátrabb a vágyunk,
Csak hogy legalább búcsúzni lehetne –

Ha most tizenhét éve idelátunk
A mai napra, mindarra, mit így-úgy
Mégiscsak éltünk, értünk és csináltunk,
Az ép elménkre, amivel kibírtuk,
És bár bennünk is közeleg az este,
Szebb vagy, mint akkor voltál, kedvesebb,
Szóval, ha akkor nézhetek veled
Erre a szerelemre, szeretetre –

Ugye, hogy elfogadtuk volna, azzal együtt,
Amivé lettünk és amink van, ami van,
Átvettük volna bátran és vígan
Azt is, ami korán és ellenünkre megjött:

Szervezetünkben a romlást, a véget –
Mikor halálszaga volt a hirtelen hősesnek,
És magad nézted és nem tudtam azt se, hol vagy,
Szerelemmel, halállal együtt ezt a jövőt,
Ugye, elfogadtuk volna tizenhét évvel ezelőtt,
Mikor a tankok befelé vonultak?

2

Csakhogy énbennem győzött az a régen
Szétveretett, zöldrúhás hadsereg:
Azóta minden szörnyűségben
Az ő léptükre ismerek,
Nekem ők győznek minden aljas hódításban,
A tumorban, fekélyben, a rohamban, a rákban
Azt látom csak, amit ma tizenhét éve láttam,
Hiába szépítik már a halált nekem,
Száz rejtett összefüggést hiába magyaráznak
A mélyelgő művészetek meg a mítoszok –
Én tudom, hogy nem éjféli, nem titok,
Nem anyaöl, nem szerelem,
De ugyanaz a hódító gyalázat,
És nincs még Sztálingrád, és nincs El Alamein sem,
És a Felszabadítót, nem tudom, merre sejtsem,
Sehol sem látom zászlait,
Nem tudom, honnan közelít,
Aki a halált legyőzheti bennem.

UTÓHANG, TÍZ ÉV MÚLVA

AZ ESZMÉK ÉS TÁNCLEMEZEK-HEZ

Köszönöm, hogy utamba álltál,
Hogy megmentettél újra egyszer:
Nem átaláltál felnyúlni értem
Kecses, szigorú csontkezeddel.

Kecses, szigorú csontkezednek
Köszönhetem, hogy visszatartott,
Minden csaláson, áruláson
Áttűzött a te sápadt arcod.

Túlragyogott a sápadt arcod
Az összes kivilágításon,
Kételyben, mételyben te voltál
Az igazságom, napvilágom.

Eltéveszthetetlen te voltál
Tévesztő megvalósulásban:
Nem volt rá mód – ha látva téged –
Hogy én a lényeket ne lássam.

Én szöktem volna, de hiába,
Rám parancsoltad: nem menekszel.
Köszönöm, hogy hűségre húztál,
Hol eszmével, hol táncclemezsel.

Mert csontkezed tartja a láncot,
S ezért hűtlenné nem lehettem:
Minden hűségben mi vagyunk már,
Eszméekben és táncclemezekben.

LITÁNIA

In memoriam Johannis Czibor

Bekerítette őt a Halál országa.
Vert szívéből kinőtt a Halál országa.

Szennyből, ürülékből, megfertőzött égből
Zúdított rá esőt a Halál országa.

Meghiúsult tervből, megmérgezett kertből
Rendezett temetőt a Halál országa.

Láng volt, egyet lobbant, fojtva is kirobbant:
Lidércce tette őt a Halál országa.

Hova lett a szándék? A mohó, vad játék?
Jött a fekete csőd: a Halál országa.

Száját sárral tömte, sötétzárkás bőjtre
Fogta a nagyevőt a Halál országa.

Kihúzta a zsókert, megnyerte a pókert,
Élcaklizta a nőt a Halál országa.

Jussából kitérta, mindenütt megfúrta
A felsült nagymenőt a Halál országa.

De mégis hiánya, el nem lobbant lángja –
Igy megnőttette őt a Halál országa.

Mert titkon benne őrt állt egy komoly erőd,
Megtorpant az előtt a Halál országa.

Maga ott rejtőzött, lakta az erődöt,
Ott nem érte el őt a Halál országa.

A megszakítatlan, sodró folyamatban
Úzte az eltűnőt a Halál országa.

De van, mint a végzet, a magyar költészet:
Nem vesz rajta erőt a Halál országa.

A RÓZSALÁNGOLÁS

A rózsalángolás, a fehér meg a sárga

Meg a rózsaszín, a piros, a piros, a nyár:

Ez mind te vagy magad, aki a pusztaságra

Szemet vetettél – most a „legyen” meg a „lón” egy lángban áll.

Te akartad, ugye, ezt a kései kertet?
Én azt mondtam, fákat ültetni késő van már,
Még sajnálalak is, hogy elkezdni merted –
Most szökőár fut fel a földből, a rózsák, és lombokban lobog a nyár.

Nekünk nagy fák ezek a fénylő fiatalkák –
Nem az számít, hogy mekkorák.
Árnyékot még nem ad, de illatot ad már az olajfád,
És színesednek birsek, barackok, mandulák.

Ki tudja, látjuk-e komollyá nőni őket?
Diófa árnyát megérjük-e még?
Mindegy, láttuk, ahogy a semmiből kinőttek.
Úgyis a kezdetben a vég.

Már úgyis lesben áll a rózsákban, a kelyhek
Sárgája, bíborja mögött a halál.
A kezdetben a vég. De a végben a kezdet.
Minden rózsában az a nyár.

Most közelít – ha még ideér – az öregkor,
Most, hogy felszöktek a rózsák. Úgyis tudom.
De a rózsák között te lángolsz, aki akkor
Kihajoltál az ablakon.

AZ ANYAG MEGJELENÉSI FORMÁI

1. A SÉRTŐDÉS

Egy hét alatt kinyíltak a napraforgók.
Nyers bimbógörccsökből káposztanagy dáliafejek sárgán bújtak elő.
Az esőáztatta, bolond nyár most virult ki, megőrizve fiatalágát:
Még soha ilyen bujazöld lombok közt nem rózsállottak az őszibarackok.
És a halovány mályvaktól a bíborglória rózsáig hány árnyalat illatozott
egyidőben:
Kozmea, cínia, tátika, nagy lila vagy cirmosfejű dália, avatag bájú leander,
Floxok bódító sora, georgina, és a rózsa, a buta babarózsa,
Szélrózsa, királyrózsa, a béke, a karcsú florex,
A tearózsák napfénybe csorgó aranya

És a fehér violák, a hosszú margaréták meg a dália ismét,
És az egész kert, az elvirítás, a készség meg a készülődés,
Az elfonnyadt tűzliliom s a kis ágakon a szerény jonatán meg a birs.

Mindezt láttam, de nem vettem észre, mert a figyelmem
A magammal hozott háborgásban hánykolódott:
Bennem még könnyelműn pökhendi szavak forogtak az örvényben,
a nappal szavai, melyekkel
Ólomnehezékű életemet fölverni akarták,
És felriadt elmém fegyvereket fent, érveket a hiú harcra,
És aki rám támadt, megtettem nyegle ficsúrnak,
Minden századon át űztem, megvívunk minden viseletben, csattogtak a
pengék –

És sose győztem, mert a dőfés előtti, szikrázó pillanatokban
Elborított hullámaival az, ami nem kardhegyre való,
Nem bosszú, nem a szeszély játéka, se jelmez, színpadi párbaj,
Feltámadt, ami volt, egy élet, egy út, egy igazság,
A szervezetemmel egy – ezt védjem én?
Ez nem szikrázik képzeletbeli kard hegyén.
Agyamban lüktet, lábamban bizsereg,
Dobbantja a szívem, gyorsítják az erek.
Hiába altató, oda a nyugalom.
Felkelek, kinézek az ablakon:
Fehérlő derengés a hold alatt.
Úsznak a tengermélyben a nagy uszonyú halak,
Kis fáink. Hirtelen eltűnnek a csillagok:
A sértődés sötét tajtékja kavarog.

2. A FOGFÁJÁS

De közben egy pont, valahol
A szájamban, az aranyfog alatt
Jelentette magát. Eleinte
Nem kellett rá nagyon figyelni,
Csak olyan volt, hogy az természetes még
Az öregedő szájbán,
Amelyben túl sok ama bizonyos „idegen anyag”,
De mégse kizárólagos.

Aztán alattomosan lüktetni kezdett,
Mint délután a sértés,
Hasítani, előbb az állkapocsba,

Onnan az egész arccsontozatba
És felnyilallt az agyba,
És mint ahogy a sérelem rátelepedett a kertre,
Ez a fájás amazt maga alá teperte
És eltakarta az egész világot.
Mít bántam már, hogy a becsületembe ki gázolt?
És az egész bolond becsület
És az úgynevezett igazság hova lett?
Lehet, hogy így összezsugorodott, beleférve
Egy tályogba, egy elgennyesedett foggyökérbe?
És megbujik és fészket ver és ki nem áll,
Nem használ ellene sem a bróm, sem a barbitural,
Sem a dolor, a dorlotyn, a ditonal, a demalgon.
Az altatóktól el nem alszom.
És a nyári éjszakából már egyéb se maradt,
Csak az a gennyes góc és külön a kábulat,
Mely túrte éberen és mégis tehetetlen
A kín cikázó áramát az idegekben
Meg a hullámokat, melyekkel néha betört a hőség,
Meg egy-egy betévedt szúnyog vérszomjas dönögését,
Mert nem volt kedve már azt sem elhajtani.
És mindez, az állkapocsban a műsoronkívüli
Ostoba fájdalom, a szúnyogcsípés meg a bőr meggyötört izzadása
Mi is voltaképpen: az anyag lázadása,
Vagy a gennyes fog, a verejték meg a vérszomjas szúnyogok,
Mind a sértés meg a sérelem volt, mely megtárgyasodott? –
Ez nem volt egészen tudható, mert egybemosták
A szapora csillapítók meg a derengve vánszorgó órák.

De miután a reggeli, már forró napsütésben a dombról leszaladtam,
És az idős doktorkisasszony nekilátott, sietve,
Mert nem sok ideje volt már az SZTK-rendelésig,
Ugyhogy nem is ért rá megvárni, míg egészen elzsibbad az ajkam,
És kirántotta előbb a koronát a csappal együtt,
Aztán gyorsan, háziasszonyi, jó eréllyel
A szegény gyökeret és végül a gennyzacskót is alatta,
És a fogó közt egy percre megmutatta,
Úgy dobta be a véres kis vödörbe,
Mintha minden abban gyűlt volna össze –
Sajgó arcomat még egy kissé tapogatva
Kiléptem a felnyiló pillanatba.

Csorgott a fény. Szikrázott a világ.
Tomboltak a rózsák, a floxok, dáliák.
Mi is volt az a sérelem? Hogy is volt?
Nyújtóztak a kertben a mályvák, a boldog napraforgók.

3. FOGHÚZÁS UTÁN

Nyújtóztam én is, álmomban, mert azonnal
Fellépett az altatók kielégítetlen igénye.
Miközben boldog fáradtsággal feküdtem,
Az álom derengésében nyújtóztam önfeledten.
Önfeledten? Dehogy! Talán még soha
Nem volt olyan éles az élet öntudata,
Mint amikor néha föléreztem egy percre,
A létezésre, csak épp megtudni, hogy vagyok
És nem fáj semmi – viszonylag persze,
De ez a viszonylagosság feltétlen látszatot
Öltött e könnyű kínutániségben.

Sötét volt, mire fölébredtem és a kertet megint bejártam.
A szél a fák közt, ahogy arcomhoz ért,
Gyöngéden kevert illatot
Sodort magával – violákét, floxokét?
A telihold tegnap óta egy kissé megfogyott,
De azért mindent láthatóvá tett, úgy félig láthatóvá,
És ahogy letűnt, mindinkább sejtelemmé,
A mi játék-kertünkben komoly kertet varázsolt,
Jelentős csillámlással járta át a világot.
Hogy valaki a becsületembe gázolt?
E nevetséges, otrombán meggondolatlan
Közhely-szópárt én mondtam ki magamban?
És a képzeletbeli karddal kit is kergettem én?
Ha bántani akart szegény –
Olyan gyöngé volt, hogy szinte megszerettem.

És fölmerültek a fehérlő sejtelemben
Más ellenségeim, a régiek, a komolyabbak,
No, nem éppen az orgyilkosok, a följelentők,
De akik velem valaha összecsaptak
Egy nő, egy elv, egy gondolat
Vagy éppen csak a költészet miatt,

Vagy mert másképp szerettük a múltat s jövődöt,
Akiikkel megszoktuk egymást kölcsönös ártalomban
És akik meghalnak nemsokára vagy máris halottak.

De a megbocsátás édes honvágya honnan
Keveredett a virágillatokba?
A szél belőlem szívja vagy csak felém sodorja
Ölelni kész hullámait?
A holdfényes bódulatban
A virágok között, a fű fölött lebeg
A megérthetetlen, megfoghatatlan
Szeretet
És anyagával a visszacsinálhatatlan
Gyűlölségek csomóit egymás után feloldva
Találkozásaimmal találkozik
És átfogja minden áldott ellenségemet.

Milyen anyag a szeretet?
Olyan-e, mint a szervezet
Más tünetei, a fogban a genny,
Vagy a fekély a gyomorban,
Vagy az álom, a testi tudat,
Vagy az illatérzékenység a csillagok alatt,
Vagy az idegszűkülő sérelem,
Vagy az idegtáguló sejtelem,
Vagy ugyanabból lehet-e,
Mint ennek a versnek ihlete,
Amelyről úgy érzem, nincs benne semmi részem,
Holott mégiscsak rám vonatkozik,
Vagy a mindig változó, de egylényegű hit,
És mindaz, ami vagyok és ami voltam –
Szóval, ugyanabból van, mint én egészben?

4. AZ ÁTVÁLTÁS

És miből van az én? Amiből a fogam,
A fájdalomra oly igen hajlamos,
Melyet, ha benne meggyűlik a genny,
Kirántanak egyetlen mozdulattal
És bedobnak a hulladékvdörbe?
Mert végülis kirántanak helyemből,
Elhajítottam én is hulladéknak.

De lesz-e megkönnyebbülés utána,
Mint bennem, amikor megszabadultam
Fájdalmakat sugárzó, rossz fogamtól,
Föllélegzés, boldog nyújtózkodás?
És kiben lesz? Csak ellenségeimben,
Kik vesztemen örülnek majd csupán
S nem annak, hogy megszűnt egy fájdalom?
A megnyugvás, az átváltás, a boldog pillanat
Kiben lesz, hol lesz? Mert lennie kell.
Mert olyan természetű az anyag,
Hogy minden halálnak egy élet felel,
És a kivetett kín, a romlás valahol
Új és boldog energiává alakul.
Hol lesz hát az a boldog pillanat,
Melynek már nem lesz helye bennem,
Ha majd egyszer eltűnök innen,
Mint amikor egy rossz fogat kirántanak?

5. A KAJÁN PINCÉREK

Milyen lesz az a pillanat,
Amikor mint egy rossz fogat kirántanak?
És milyen természetű az anyag?

Az anyag, melyet előbb istenítettek
A tudósok, aztán kétségbe vontak,
És mind a kettőt milyen kaján diadallal!
Mint az ötvenes évek elején
A vendéglőben azt mondta a pincér
Eltitkolt kárörömmel vagy nyíltan vigyorogva:
„Baromfi, hús? Ugyan! Se égen, se földön.”
„Hja kérem, a töltött paradicsom,
Az sincs már. Talán töltött kalarábé
Van még.” És ez így járta évekig:
„Nem kapható. Nem is volt. Elfogyott” –
Ugyanúgy kezdték hajtogatni azt is,
Hogy a fák, az asztal, a világban a szilárdság
Csupán elektronok és protonok
Bűvésztéka, logikus esetlegesség.
S már úgy látszott, hogy percek alatt elfogy
Az anyag, mint olyan, a fizikából –
Valóság kéne? no de attól orrunk

Fokhagymás, mert többé nem kapható,
Volt, nincs – vagy engedékenyebben:
Ha figyelik, már változik,
S attól, akit megfigyelőnek
Neveznek, nem függetleníthető.

6. A MEGFIGYELŐ

És hogy is volna bármi önmagában
Tekinthető? Minden csak mással együtt.
Én eszmélő kamaszkoromtól kezdve,
Az első igazi tudást befogadva
Még félig öntudatlanul szívtam magamba,
Hogy minden mindig mindennel függ össze
S minden valami mással mérhető.
Vagy amit úgy neveznek, hogy „megfigyelő”,
Független-e attól, amit megfigyel?
Mi az az én, ha nem az, amivel
Megteltitődtem itt, mióta én vagyok?
A magammal hozott anyagot
Ki lehet rántani, akár a rossz fogat,
Melyet a hulladéködör befogad.
De azt, amit megszereztem?
Azt, amit megszerettem?
Mert nemcsak az vagyok, amit magammal hoztam
S aminek része lesz az általános rosszban,
A hulladékból lett, a régi,
Hanem valami új,
Szokatlanul
Összeállt egyveleg,
Én mindaz vagyok, amit szeretek,
S ez a sokféleség, mely mégis oszthatatlan
S amit nem lehet fölcserélni,
Nem hulladék lesz, mint a fog,
De azzal, ami mozog,
Tovább alakul,
A világ áramkörében kering
Sokféleképpen s oszthatatlanul
Az anyagnak még megfogalmazatlan
Törvényei szerint.

RAPSZÓDIA JÓZSEF ATTILÁRÓL

Évről évre még mindig észre veheted, ha kinyitod: nemtudott tartalmát bontja a fényre egy-egy titok, ahogy átengedik a szavak, a sorok, és mégis évről évre jelentésekkel sűrűbb lett a mélye. A fájdtó, mögöttes áram mit rejt magában, hogy ahol kinyitod, rejtelmes lett a megértés hirtelen és egyszerű a titok? A győzelem vértanúsága.

Mert nem tért ki semmi elől és mindent ő vállalt magára. És felelt minden kihívásra. És minden átokkal megáldatott. És gyógyító párlatot szűrt le Európa mérgeiből. És bölcsesség lett benne a hóbort, és minden, ami botránkoztató volt, természetessé vált benne és csak benne. Mert övé lett a kor könyörtelen kegyelme. Az értelmetleneknek érthetetlen, a handabandáknak halandzsa volt, és aki a felhígtól ősigék langyos vizében ült elégedetlen és a kényelmes költőiség közérthető kódéből ki se látott, a lázadt logikában zagyvaságot szimatolt. A kenetlenül csikorgó kenetteljesek, a múmiává merevült modernnek világvak dölyfjébe dermedt, hályogos szemének ő, akiben tömörült a soselátott lényeg, csupán a megunt régiségek rikító zsibvására lehetett. A botfülűek zenétlennek ítélték, és akik épp hogy megtanulták a leckét és tudták, hány láb a mérték, vállveregelve, bátran, fölényes kioktatásban részesítették őt, akiben a nyelv, a rím, az ütem minden tudása elegyedett. A lecsapolatlan mocsarak miazmás fajgőzei alatt hepciáskodó, hetyke gyarmat nem látta eléggé magyarnak, és ő volt az, akit szolgának neveztek a szolgák. Az új istenek ebeinek eretnek volt, akinek nyomába eredtek, és fal-kában csaholták. Ő volt az, akit gyűlöltek, hiába. És ő volt az, akit hasztalan szerettek.

Mert ő volt az, aki elmaradt, és ő volt az, aki megmaradt. És ő vetette magát a vonat elé helyettünk. Ezért lehettünk elevenek. És mert ő nem bírta ki, ezért nem kellett nekünk a versről lemondani. És ő, a hétszer bátor az ép eszét eldobta magától egy nemzedék helyett. Ezért tarthatuk meg, amit ő elvetett. És mert minden szavának ez az áldozati párlat, ez a megváltó hitel ad fedezetet, verséből ezért nem hullik el soha az, amit ő beletett, sőt új és új jelentést kap a korszakokon át, és az ő jelentése megváltoztatta a nyelv egész anyagát, és aminek érvényt adott az ő mindentmerése, az érvényes volt a tételre is meg az ellentételére, és az ő iszonyatai kérlelhetetlenül és hétféleképp érvényes szavakban tudták kimondani azt, ami kívül-belül kibírhatatlan. És feloldozta szívünket.

És ezért a miénk az ünnep. Mert belőle is élünk. És nemcsak azok, akik – tán hajdan ellenségei – az ő ütemét kezdték zengeni és utánozni a szavait, a mondatait, de mi is, ha megadni kezdjük azt, ami kelletik, és a kimondhatatlant kimondani, érezzük az ő erejét, elhozza a nagy vezetőket, akár Aranyét, Babitsét. Mert ez az ő vére, ez a mi vérünk. És ezt cselekedjük az ő emlékezetére. Mert önmaga csak az lehet, aki mások helyett valamit magára vállal, és az nyeri meg az életet, aki új játékba kezd a halállal.

A KIMONDHATATLAN

Itt ülsz egyedül.
Hogy is lehetne másképp
Ezen az órán?

Vagy felállsz, ablakot nyitsz, az aszályra
Elered az őszi eső.

Bent fűtesz, az ablakot megfogja a pára.
Halottak napja jön.
Még lombban a fák,
Még lombban a szándék,
Bár vörhenyével befogta
Az októberi rozsda.
A szív kihül.
A szándék is kihül.

Becsukod az ablakot,
Mert kihül a szoba.
Tegnap még dobogott,
És többé már soha.

Kivirágzik a temető
Ezen az órán.

A lombot majd lemarja
November szélviharja,
Mint a tüdő lombjait a rák.

Hamis hangon rikoltanak a gyásztrombiták
És röhög az alvilág
Ezen az órán.

Hogy remegett a napsugarakban
A kimondhatatlan!
Miért nem nyúltál utána?
Nyár volt.

Őszi eső jön az aszályra –
Kár volt.

Lemondtál róla.
Minek?
Röhögnek az istenek.

Azt hitted, ez is olyan, mint a kártya,
Hogy visszadobod a lapot,
Mert rosszul osztatott,
De a zsókert, azt megtarthatod
Egy másik kombinációra?
Új osztást kérsz? No csak, tán megkapod.
Bolond, az eldobott lapjaidban
Bújkált a lehetőség, a kimondhatatlan.

Eső veri az ablakot.
Akár ki is nyithatod.
Nem baj már, ha kihül.
Mert ez az az óra.

Lemondtál róla.
Kire fog jutni?

Ez a te kis napod
Többé sose süt ki.

Ott foszlik szét kívül
Az eső alatt
Ezen az órán.

És most majd mi lesz?
Olyan földalatti nap –
Tán felsugárzik még belül.

És te mit csinálsz itt egyedül?
Igyál, ha borod van,
Míg téged is meg nem esz
Az, ami kimondhatatlan.

A ZUHOGÁSON ÁT

Az első ablakok
Kigyúlnak a szürke fényben.
Az emberi jelenlét
Jelzőtüze a kihalt ünnepen.
A kerti fák magas koronája
Átlátszó már, de helytáll még a lomb:
Levelek vöröse tűz át a szürkéségen.

A kurta délután
Elsuhanó denevérszárny,
Megcsapja arcod, megijedsz,
Mire megfordulsz: huss a sötétbe.

Csak a sötétre várt a zuhogás,
A zokogás, a novemberi dallam,
Rákezdí a szél is.

Neonok engesztelő
Ezüstteje csordul
A sötét zuhogásba.
Az üvegen, a vékony függönyön át
Cikázó feliratok,
A zöld, a kék, a piros, a sárga,
Gépkocsik elmosódott,
Esővert villogása.
Olyan, mint egy igazi város.

Csak néhány órára.
Aztán kihúnynak a színek.
Marad az eső zuhogása.
A Belváros elhagyatott neonjait
Feketébe mártja.

A keskeny utcákon
Tócsákban áll,
Az üres járdán
Üreget váj,
A kocsúton
Csillogva domborul már.

Ha valaki erre jár,
Magányos a lépte,
Fölcsap a sár.

Fölcsapnak a zuhogáson át
Novemberi estek,
A perzsa minták, az arabeszkek
A kályha előtt,
Az ólomkatonák,
Az ábránszenelők,
A búcsú esőjében
Elázott papírtrombita,
Csavarodva a szélben
A karbidlámpa szaga.
A magány. A szégyen.

Zuhog, zuhog,
Mint távoli dob,
Sejtelmes suhogású,
Reménybeli ágyú,
Túl messze még.
Zuhog, zuhog,
Hajtják a csapatot,
A pontonhíd deszkái kopognak.
Fény nincs a Dunán.
Az először kimondott „anyám”.
A zuhogsásban a foglyok.

És nincs már semmi más,
Csak a zuhogás,
Csak a bujdosás,
Csak a piszkos mélyü sötét
És az a kis csapat:
Most lopja életét
Minden, ami megmaradt.

Éjféli. Zuhog tovább.
És kiolthatatlan fények.
Villognak a szemek,
Amik már nincsenek.
Nevet még most is. Ott van
A kőben, a lombban.
Ez innen, az onnan.
Kinéznak és benéznek
A zuhogáson át.

A VÁROS TÉLEN

TÁJKÉP

Vörös nap ég az ég ködében
Balvégzetű jel téli nap
Amikor feketednek a napok
Amikor az idő fogyóban
Lélegzik akadozva
Két éjszaka között.

Szürkésfehéren gomolyog
A közőkben. Az állványzatot
Bebugyolálja.
Ahol a nagy folyó
Gémberedetten hömpölyög,
A partok közt a kőd
Városmélyi magánya
A zöldesszürke felület fölött
Nagy összefüggéssé sűrűsödött.

Vastorony, daru, exkavátor
Mintegy eloldva talajától
Imbolyog a köd tömegében.
Óriás szerkezetek
Szilárd mértana lazulva lebeg,
Korongok, traverzek, félhidak
Egyenkint tűnnek el,
Aztán megint kilátszanak
Szeszélyesen és tétlen.

KOPASZ FÉRFI AZ ABLAK MÖGÖTT

A part
Elhagyatott és bombamart.
A köd magába keverte
A híd helyén kivehetően
Tátongott ürességet is:
Nem világítja át
A vörös nap az ég ködében.

A nagy ablak mögött a kiürült
Étteremben egy kopasz férfi ül.
Már csak a bor maradéka előtte.
Bámul kifelé a ködbe.

Azt játssza, hogy idegen város
Látogatója, öreg idegen,
Idegen szállodában valakire vár most
És nézi a sirályokat egy északi vizen.

Vagy emlékszik is? Talán éppen a hajdani
Nyárestek nyüzsgésére ezen a parton?
Pedig lenézett idegen
Volt közöttük, önként számkivetett.
De most örül, hogy újra itt lehet,
Az elhagyatott parton, az üres étterem
Nagy ablaka mögött
Úlhet s a vörös napot nézheti
Meg a fehér ködöt.

Meg a mértani vázak
Lebegő foszlányait a ködben.
Fiatal, kúsza álmainak
Eszményei és menedékei
Voltak az acélrajzú traverzek,
A szigorú szerkezetek.

Fent az a vörös, babonás nap
Ifjúkorának volt a csillaga,
Ígérete egy nagy leszámolásnak,
Az alfa és az omega.

Komor ígéret.
De ő tudta mindig:
Amikor ilyen vörösen izzik,
Azt hirdeti,
Hogy nemsokára észrevétlen
Keringeni kezd a fában, a gyökérben
A nedv, az élet.

Üveg mögött a kopasz férfi töpreng:
Most miféle jel izzik neki ott fent?
Miféle nedvkeringésben remélhet?
Megitta már a maradék bort.
Kint nincs se körvonal, sem égbolt:
A nap vörösen, lecsupáltan
Ég a homályban.

A FEKETE RIGÓ

Tudod-e, hogy a fekete rigó
Már nem vonul el innen télire?
A városba behúzódik ilyenkor,
Mert lassankint a kopár, hideg évszak
Feltételeihez hozzászokott.
Már tudja, hol árad ki a meleg
Kőből, üvegből: tűzfalak között,
Erkélyen, háztetőn megáll, figyel,
És néha egy-egy átfűlt vaskorongon
Találkoznak topogva melegedni.

A parton, a csupasz fa ágai
Között egy nagy rigófészek sötétlik,
Elhagyatott, de mégsem – egy rigó
Leszáll a vékony ágra, ki-kivillog
Fekete tollakból a sárga csőre.
Az étterem ablakából magányos,
Fekete, nagy madár hintázva látszik
A ködben, majd leszáll melléje még egy,
Az elhagyott fészekbe kandikálnak,
Azután fel a vörös napra ők is,
És fölrepülnek hirtelen, az utcák,
Házak fölé s a ködben elmerülnek.

Valaki, aki eltűnt, akiről
Azt hittük, hogy eltűnhet, öregasszony,
Kislánykedvűen játékos, szeszélyes,
A bajokban is elkényeztetett,
Úgylátszik, visszajár még fekete
Rigónak, és itt-ott a téren, utcán
Találkoztam vele, mulatva tippen,
Felpillant oldalvást huncut szemével,
Ahogy szokott, csillogva, gúnyosan,
Mint legutóbb, amikor más alakban
Láttam, a jó, fehérésszürke ködből
Esendőn és vidáman visszanéz.

A KÍVÁNCSI BÚCSÚZÓ

Hol a vörös nap? Már csak egy szikra a szürkéségben. A kopasz férfi az ablak mögül végig követi hamvadását. Mire kilép, vastagon hull a hó. Mitől olyan sietős a lépte? A búcsúzás sürgető napszaka ez. A temetőben már belesüpped a lépte a frissen hullt hóba. És a fehérség közepén, a hó sűrű függőnye mögött olyan furcsán hangzik, hogy „átadjuk testét a tűznek”. És az a fázós, fiatal szertelensége a tartós télen át hol lobog, miféle tűzben?

Hol mindenütt megfordul ez a hirtelen izgatott idegen a hirtelen hóesésben! Egyszerre megint a Belváros utcáin, terein láthatjuk cikázni céltalanul, de azért sietősen. Már a szüntelen hulló havat bevilágítják a neonok, de ő még egyre rohan, mint akinek halaszthatatlan dolga van, minthacsak sürgősen ettől is, attól is búcsúzania kellene, képletesen és

egyoldaluan, s egy-egy pillanatra betérnie ide meg oda, ahol ez meg az megfordulni szokott, pedig fogadni mernék, hogy közöttük nem egy akad, aki semmiféle utcán se jár többé soha.

Ahogy véglegesedik az este, erőre kapnak a város fényei, átragyognak a viduló havazáson. Az utca emberekkel lesz teli: nem lehet messze most sem a karácsony. Nem a búcsúzás évszaka ez. Már a behavazott, izgatott és mégis otthonos idegen szeméből is kiles a kíváncsiság. Megint lefut a partra, megnézni a híd helyét a sötétben. Vagy elképzelni, milyen lesz majd készen? Mit képzél, mennyi ideje van hátra még? Mit nézi az épületen az állványzatot? Mit akar még kívárni? És mi mindenre kíváncsi? Hát nem megáll a női kirakatok előtt, nézni az újszabású fehérneműt, az olasz orrú cipőt? Sőt megnézi bundáikban a nőket, az újakat, bolondos kucsmabozontjuk alatt a havas szemöldököt, a kipirult kis orrukat. Mit képzél ez a kivénült bennszülött? Miért remeg a szájában izgatottan a cigaretta, míg téli lábuk az új havat tapossa? Miért andalodik el azon, hogy hull a hó? Mit képzél ez a kíváncsi búcsúzó?

Miért nézi olyan figyelmesen a kirakatban az idegen italokat? És a virágüzlet előtt mit keres? Mi köze a lila orchideához? És amikor a hóesés szűnik, miért áll meg a sarkon? A zebracsíkon átkelő tömegben mit nézhet olyan türelmesen és komolyan ez a nyughatatlan idegen? Minek örül? És miért? Talán önzetlenül? Vagy azt hiszi, mégis mindenben benne van és ha majd eltűnik innen, őt őrzi minden? Hogy mit nem képzél egy ilyen szegény, búcsúzó idegen!

ULYSSES KIMARADT KALANDJA

Hányadik évben volt, nem is tudom, de már eléggé
Összekeveredtek a szigetek, a nimfák,
Borszínü tenger, tengerringású bor.
A vitorlát mindig felhúztuk, mindig úton voltunk –
Ki emlékszik már, hogy kitől s hová?
Az illatos barlangban heverő nimfa
Meg a szövő és szőttesét felbontó hitves
Képe összerosódott – melyik ez, melyik az,
Elfelejtettem olykor magam is.

De bezzeg őt,

Őt észrevettem pontosan, keményen,
Ahogy a befüstölt félhomályból,
A sötét karosszékek, pamlagok
Mélyéből hosszú haja kiaranylott,
S a szesztől, cigarettától rekedten
Reszelő suttogásból fölpengett a hangja
Fanyarul és határozottan. Amikor odafigyeltem,
Éppen Heisenberg egyenletéről
Kezdett beszélni – még nem értettem akkor,
Miért olyan kaján és kérlelhetetlen,
Mi örömet lel abban, hogy az anyag
Átalakítható, sőt nincs is voltaképpen.
„Az anyag az, amit belőle én csinállok.
Anyag nincs, csak forma van” – és hátra vetette haját
Fejének egy szigorú mozdulatával.
„És mi a forma?” – kérdeztem idegesen.
„Hát nem kellek magának?” – szólt váratlanul erre
És szemérmetlenül rám nyitotta szemét –
Zavaros sárga volt, a hideg fújt belőle,
Megdermesztett belül. Így még sohase féltem,
Sem a dühöngő, homlokszemű óriástól,
Sem a fényes hangú Kirké formafeloldó mézerejétől.
„Hiszen az anyaga, az kellene,
Csak a formájától félek” – válaszoltam
Szorongva, mert még mindig nem vette le rólam
Azt a gátlástalanul nyílt, lugos szemét.
„De énnekem nincs is anyagom” – felelte,
És a szeme egyre mozdulatlanabb volt.
Én meg, bevallom, mint annyiszor életemben,
Félni nem féltem, menekültem inkább,
A tettetésbe, önlefokozásba,
Még egy pohár gint felhajtottam és
Elkezdtem összefüggéstelenül dadogni,
Aztán csak ostobán heherésztem, csukladoztam.
„Férfiak!” – mondta megvetően és aznap este
Azontúl nem foglalkozott velem,
De kékharisnyás lábát keresztbe téve
Társaimmal állt szóba ez a frigid szemű,
És korszerűn művelt halálistennő.

Másnap a part fövenyén kissé divatjamúlt
Fekete fürdőtrikóban – háború után volt,
Alighogy megindultak a kereskedőhajók –
Futott felém, tavasz volt még, a napsütés
A mézskő szikláknál világosabb
Tökéletes testét nem fogta meg.
Síma, szőke haja lobogott a ferde sugárban,
És amikor hozzánk ért, kifúlva dőlt le a homokba,
Kis melle zihált. Én fölötte álltam,
Néztem a bőrét, mert szemébe nézni
Még mindig féltem. „Tényleg csúnya a formám?” –
Kérdezte, és ahogy a tarkója alatt
Összekulcsolt kezén hanyatt feküdt,
Felhúzta bal térdét, jobb lábát rá vetette
És megmutatta fehér talpát. A nap süttött.
Ott álltam társaimmal, és előttünk
A fehér test a fekete trikóban,
A háború után, egy szigeten.

„Fönt áll a házam a sziklák között,
Ahol a négy márványoszlop kivillog
A bozót sűrűjéből. Oda várom
Magukat feketére” – mondta végül
És elindult, szolgálói követték.
Én pedig odaszóltam társaimnak:
„Barátaim, hát érdemes nekünk
Egy feketéért fölmászni a hegyre?
Jobb idejében meglógni.” – És újra
Kivontuk az isteni vízre a bárkát,
Az árbocra felhúztuk már a vásznat,
Mire észrevettük, hogy a vontatáskor
Három jó társunk meglépett s a bokrok
Közt bújva igyekeznek fölfelé
Úttalan úton, kopár kaptatón.
De már a sötétkékkorú hajó hasította
A fehérén szikrázó tengert, és fölöttünk
Feszesen a vitorla a tavaszi szélben,
Bennünk meg a szabadulás önérzete duzzadt,
És keletet, nyugatot nemtudva röpültünk.

És már azt hittem, a Kirké akaratánál
Erősebb szándék őrzi óljában őket,
De később nem egy város piacán
Felbukkantak, azt hittem eleinte,
Sértetlenül jöttek el a szigetről.
Az egyik azonban már csak motyogni
Tudott, bambán és nevetéségesen;
A második őrjögve hadonászott
És összefüggés nélkül és ziláltan
Vak dühében hadarva kiabált;
A harmadik elnémultan vont a vállát,
Ha szólunk hozzá, tehetetlenül
Széttárta karját, sötét, keserű arcán
Tanácstalan, komor szégyenkezéssel,
Szeme magányos döbbenetbe dermedt.

Lassankint fogtam fel, milyen erő
Kerítette a hatalmába őket:
Kirké a hősokeket csak láthatóan
Változtatta el, férfitestüket
Disznófejjel, sörtével és agyarral
Torzította és udvara sarában
Alaposan megfetrengtette őket,
Eszük azonban olyan volt, mint addig;
De ez a fehértestű halálasszony
Művészetének rideg varázslatával
Kiszívta gyönyörű férfiagyukat,
S alakjukat meghagyta változatlanul –
Látszatra, mert valójában a váz
Maradt csak, a köztünk lefokozottan
Bolyongó alvilági árny, ha megöleljük,
Nem illan el, de nem más: agyagedény,
Melyből alattomosan kiszivárgott
A drága tartalom.

Jártam azóta

A szigeten, fel is másztam a hegyre:
A csalárd márványoszlopok mögött
Barlang sötétlik, meg is látogattam
A férfivelőn élő bestiát,
Kit szolgálói füstölnek körül

A felhalmozott préda párlatával.
Hiába: megcsúfult, öreg boszorkány
A volt halál-úrnő, avult hatalma
Mint avas pára száll a szigetén,
S ő barlangjában, a rossz szagú füstben
Űl egyre még, torzképe, istenasszonya
Egy nevetséges mitológiának.

De ti, jó társaim, hajdani hősök,
Hiába cseng ma is össze poharunk,
Nem szálltok velünk most ácsolt hajókra,
Hogy még egyszer kipróbáljuk a tengert
Régi és új szörnyekkel dacolva.

ZÁSZLÓK

Oroszlánok, griffek, sasok,
Medvék – szép karcsú címerállatok,
Címerpajzsok, sávok, halmok, mezők,
Tornyok, félkezek, kardot emelők,
Bogáncsok, rózsák, sóskák, lóherék,
Te minden szín és minden keverék,
Dísz dámvad, dúvad, bukott büszkeség,
Tettek, hódítások és mesék
Alakzatai, mintás jelbeszéd:
Sárkányok, lándzsák, láng liliomok –
Mit bánjuk mi, hogy kié voltatok?

Mit számít, hogy kié voltatok,
Turulok, kereszttek, csillagok,
Ami értünk harcolt, valamennyi jel,
Minden, amit nem felejték el,
Minden, amiért szívünk dobogott,
Sávok, színek, tiszta lobogók,
Mit számít, hogy hányféle mocsok
Száradt meg és fakult el rajtatok,
Piros, fehér, zöld, láttunk szállani,
Bukott forradalmak zászlai,
Foszlányok a foszló egeken,

És amiket nem láttunk sohasem,
Pro deo et libertate szállt,
Elérte még Petőfi pirosát
Meg a miénket, a bíbor egyveleg,
Melyben a vér, a láng, a rózsza *egy*,
Lobogjatok bennem, ne szűnjetek,
Ne szűnjek még lobogni veletek,
Összesen, mind kell, nem hullhat ki egy sem,
Csattogjatok az ég felé helyettem,
Repüljétek, ha nem repülhetek!

ISTENEK

Istenek, ti annyiszor pörbefogottak!

Szörnyek, állatok, folyamok, égitestek,
Kutyafejúek, százemlőjűek,
Tengermélyiek, földalattiak,
Alvilágok gyermekkuckóiban
Nevelkedett lények, mocsárlakók,
Halottkísérők, hullahabzsolók,
Még ősbibb nemességű totemek,
Fölmagasló, kőarcú szellemek,
Sátorozó pokolpávák, torz vérivók,
Előttetek soha le nem borultam,
Hókuszpókuszta sem üztem a nevetekben,
De tudom, hogy vagytok, rátok ismerek
Bármilyen alakban, áltudományos
Eszttétikák csalérveiben, sötét
Szenvelgésekből sanyart látomások
Perisztaltikus bélmozgásaiban,
Vagy fiatal testek hirtelen elkapott,
Kétértelműen közönyös mosolyában,
Tudom, hogy vagytok, úgylehet, előbb-utóbb
Meg tudtok kaparintani engem is,
De hátha – titkon bízom benne – már
Körmötök közül sikerült kicsúsznom,
Üthetitek majd nyomomat, ügyetlen
Maszkviselőik, ti huligánruhába
Bújt nyomorékok!

És ti fényhozók, nyilazók, napbanézők,
Ti tüzesűek, ideget feszítők,
Sisakhordók, pajzsemelők, a sisakon
A győzelmet, a pajzson szörnyetegek fejét
A fényre tartók, sárkányölők, jó harcosok,
Narfénytestűek, tengerek alól,
Szörnyek közül új szépségre fölmerülők,
Szépségek, fényességek, poklokra leszállók,
Halál országain erőt vevők,
Alvilágok zsákmányait elorzók,
Nem vallottalak titeket himnuszokban,
Sem értekezések szakállalatti,
Tudósan titkolt, szemérmes mosolyában,
De ott voltatok, amikor verekedtem,
Hányszor bújtam meg elém nyúlt pajzsotok mögött,
Hányszor döfött dárdátok énhelyettem,
Hányszor küldtetek körém jó, takaró ködöt,
Velem voltatok a veszélyben, a futásban,
A találmányokban, a hódításban,
Velem voltatok hányféle nyoszolyákon,
Erőtadók, szépséget akarók,
Ti fényes szívűek, akiket megtaláltam,
Ugye, tudjátok, hogy a tietek vagyok,
S ugye, lekülditek a követet, a kísérőt,
Költők és tolvajok és titkok istenét,
Minden furfangok atyját, ugye lekülditek,
Hogy síkos útamon engem is elkísérjen,
Velem próbálja ki a fortélyok javát,
Ugye, ott lesz velem, ha formát kell cserélnem,
Ha majd egyikből a másikba lépek át?

ELLENPONT

Vérzett a menny s a nemző cseppeket
Felfogta lent a szörnyek óceánja.
Szörnyek nélkül – hogyan is képzeled? –
A szépség nem is jöhetne világra.

Győzni a poklokon csak úgy lehet,
Ha van pokol, és van pokol kuttyája.
S a pokol se magától született:
Kellett, aki a poklot megkívánja.

Mert az a határ, amit te keresnél,
Az elválasztó, úgyszincs meg ezeknél:
Egymásba nyúlnak területeik.

Fentiek és lentiek – te ne tudnád? –
Sok szállal függenek össze és egymást
– Hogy is mondják csak? – feltételezik.

PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT

És megint a rózsák.

És megint a nyár.

Még észreveszed?

Egyre sűrűbben.

Fut az év.

És egyre rövidebb.

Lassan kifogysz az időből.

Kifogyok.

No és mi lesz?

Mi lenne? Az, amire azt mondják, természetes.

Szóval, eltűröd?

Nem. Csak kibírom azt, ami tűrhetetlen.

És mivel készülsz rá?

Semmivel.

Most is mi van a kezvedben?

Hát az, ami szokott. A cigaretta, a pohár, a toll.

Persze, a szánalmas kacat, amihez ragaszkodol,
A személyes holmi, az emlék, az arcok, a tulajdonod.
Meddig akarod tartani? Jobb lesz, ha eldobod,
És üres kézzel elindulsz és elmegy az utakon túlra,
A domb tetejére.

 Minek?

 Addigra ősz lesz újra,
És a domb tetején, ahol egy fa, egy bokor sem akad,
Hideg eső veri az árvalányhajat,
És a csupasz domb tetején az eső téged is csupaszra ver,
És kimossa belőled azt, amit ma fontosnak hiszel,
És kihullanak belőled az arcok és adatok,
És a lényegig csupaszon átléphetsz, tudod, hová.

 Nem akarok

Átlépni sehová, ha nem úgy, aki vagyok.
És nem megyek föl a csupasz dombra.

 Ne légy konok.

De konok vagyok és még mindig gyűjtöm azt, ami megtelít,
És konokul nem akarok lecsupaszodni a lényegig.
Tudom, kifogyok az időből. De nem akarok kifogni
Abból, ami a hideg esőben is tán fel tud majd lobogni.

És mit gondolsz? Azzal a lobogással megnyered
Azt, ami vár? Vagy annak is tán feltételeket
Szabnál?

 Nem. Csak a feltételeit nem fogadhatom el,
És aminek nem *én* kellek, az énnekem se kell.
Mert lettem, ami lettem, és magamat meg nem adom.

Elveszi ügyis.

 Vegye el, ha van ilyen hatalom.

Kifogysz az időből. Készülj, mert készül rád az, ami vár.
És mi lesz addig?

 Megint a rózsák és megint a nyár.

A SÉRTÉS

Sárral vernek be a tollnokok?
Célba vesznek a tollbamondók?
Vérnyomásodat növelik
A hivatalok packázásai?
Felvont szemöldű, szenvelgő sznobok
Nyombeled beforrt baját mozgósítják
Piháikkal és csecsegéseikkel?
A világ virgonc nyavalyái
Támadnak véresejtjeidben?
Az ősidőktől tárolt borzalom
Eredeti felhalmozása
S bővített újratermelése
Léted gyökérzetére tör?
Történelmünk öröklött trágyadombja
Idült szaggal facsarja orrodát?
A Romlás minden ősaljas tudása
Magsért, fricskáz, felháborít?

Gyöngé vagy és tehetetlen.
De van, amivel visszasértsd,
Beverd, felfricskázd, sodrából kihozd.
Mert ami neked a pizok, a fekély,
Konok önkény, bősztító butaság,
Az neki a szépség, ha egész,
Vagy új vagy eleven, a tiszta
Cselekedet, az erős gondolat:
Ettől bemocskolódik, felhörög,
Minthacsak trágár sértés érte volna,
Vöröset lát, feje is kivöröslik,
Szívéhez kap, mint orv dőfés után,
Vizilóvastag bőre semmi másra
Sem érzékeny, csak erre, öntudatlan
Megsejti és a föld másik felén is
Toporzékol, ideggörccs fogja el.

Tedd, amit tudsz: úgsincs más fegyvered.
A világegyetemnek valamennyi
Aljas szándékát ezzel visszasérted.
A lefokozó, lassú rombolás

Meg az ugrásra készülő, sötét
Hatalom szűköl és egy darabig
Minden találatodtól visszahőköl,
És ha sebzetten rád ront, leteper,
Hordja golyódat még holtod után is:
Hát még és még és még, amíg bírod,
S a végén ki nem ütik a kezedből.

AZ IDŐ METSZETEIBEN

Éjfélre jár. Nyitva az ablak. Nyár van.
Pillék lepik a neoncsövet a szobámban.
Ablakban állok. Idül a magány.
Régi szobákat fogad be a szobám,
Innen meg onnan. Egymást keresztezik
Időbeli, térbeli vetületeik.
És ez, meg az, aki lakta. Velem
Maradtak az idő metszeteiben,
Akkivel többféle időben beszéllek.
Egyedül. A telítődő éjnek.

SAS UTCA

A házak sokkal piszkosabbak.
Az utcán több a gépkocsi.
Nincs nyitva már a régi ablak:
Azt is becsukta valaki.

A szétlőtt házak újra állnak,
S a sivár üzleti negyed
– Hiába hogy mindig utáltad –
Őrzi fiatal szívedet.

Mert hiába hogy megutáltad,
Elfelejteni nem tudod,
Hogy idáig jött el utánad,
Ki innen kiszabadított.

A házak ugyan piszkosabbak,
Az utcán több a gépkocsi,
De felragyog a régi ablak,
Mert egyszer ott állt valaki.

S a komor házsor újra lánghol,
Mert rámosolygott valaha.
Mint a Megváltó lába nyomától
A pusztává lett Judea.

A LÁTOGATÁS

I

Egyenes, széles utak.
Tündöklés, az útrendszer világos.
Miféle régmúltakat
Rejt ez a riasztó város?

A fülledt vonat
A föld alatt.
Gyanakvó homlokodon
Tehetetlenül kicsap
A rossz veriték.
Ha szét se néznél, eltalálnál.
A város régi kapujánál
Egy keskeny utca – nincs neon.
Az a kis villany alig ég.

A szűk lépcsőn tapogatózva
Rohansz föl, lélegzettelen.
Időtlen ideid óta
Nem jártál ilyen helyeken –
Hát mit csináltál?

Zihálsz – elszoktál ettől
A sötét kapaszkodástól,
Kalandos emlékezettől,
Veszélyes találkozástól.

A legfelső emelet küszöbén
Kitör a sárga, kicsi fény.
Bent a Szibilla
Színes szövetei.
Zöldtüzű függő a fülén,
Gyűrűtől szikrázik az újja.

Ez kellett neked,
Ez a Kelet,
Az ezeregyéjszakai?
Ha megérett a Szerelem,
Széttörik a kagyló héja.
Ez az emlékezettelen
Csupajelen.
Ez a fordított Szibilla.

2

Ez az időtelen
Csupajelen,
A most, a máskor, a máshol.
Szorongva érkezel,
Mégsem fordulhatsz el
A veszélyes találkozástól.

A kísérő, halkpuha dobhang,
Ahogy a lábfeje feszülve dobbant,
Arcán a révület,
Mikor megpihent összecsucskódva –
Emlékszel-e, mióta
Nem láttál ilyet?

Izmok erőfeszítése,
Fiatal tüdők lihegése,
A ritmus, a jó veríték.
Fekete trikó a testén.
Ez az, amit kerestél,
Ez, ami kellene még.

Ez az a csupajelen,
Amiből kihullasz jeltelen,
Ami már nem a tiéd.
Menekülj, vissza se nézve:
Minek is vennéd észre,
Hogy már a kis lámpa sem ég.

MIT AKAR EZ AZ EGY EMBER?

VARIÁCIÓ GYERMEKJÁTÉKRA

Mit akar ez az egy ember,
Egy ember?
Ninive, Ninive,
Király, király biztos.

Mit akar ez az egy ember?
Mindig ez az egy ember!
Mit nem kér és mit nem mer!
Azt hiszi ez az egy ember,
Mebírhat egy ezreddel?
Nekimegy fejfel a falnak.

- Legszebb lányod akarom.
- Legszebb lányom nem adom.
- Úgyis van hozzá jogom.
Adod vagy nem adod, elhozom.
- Kinn maradsz az udvaron.
Csukva az ajtó, ablak.

- Betöröm az ablakot.
Benézek és hallgatok.
- Ki ez az egy ember? - Én vagyok.
- Mit akar ez az egy ember? - Tudhatod.
- Katonaságot hívatok.
Majd jön a szánom-bánom.

- Katonaságtól nem félek.
- Börtönbe visznek. - Vinnének.
- Kegyelmet nem kapsz. - Nem kérek.

- Mire vagy büszke, mondd, kérlek?
- Egy halál és egy élet,
Egyebem sincs a világon.

- Király biztos, Ninive,
Megtanít majd mőresre.
- Az egy embernek egykutya
Király meg a biztosa,
Babilon és Ninive,
Eltűnik a semmibe,
S megmarad az, ami biztos.

Mindig ez az egy ember!
Mit akart ez az egy ember?
Bámul utána fegyverrel
Ninive, Ninive,
Király, király, biztos.

KATALIN

VARIÁCIÓ GYERMEKJÁTÉKRA

Katalinka, szállj el -
Mit keresnél köztünk?
Nem ide való vagy
Szárnyaiddal, pettyeiddel, tavaszoddal.
Mit keresnél, ha leszál a köd?
Szállj el, míg a nap süt,
Ősz és tavasz együtt,
Fekete fejed nap nyomában,
Katicalábad napsugárban.
Mit neked a köd-előttem-köd-utánam,
Amelyikben én elmerülök?
Ezt a telet be ne várjad.

Katalinka, szállj el -
Hadd nézzek utánad.
Mutasd meg az útat
Pettyeidnek tavaszával,
Arany szárnyad zúgásával,

Kicsi lábad feszültével,
Fekete fejed révületével.
Csak a táncban a jel, csak a táncban!
És köd előttem, köd utánam.

Mutasd meg az útat,
Merre visznek engem:
Utolsó sugárból,
A katicatáncból
Kell kilesnem.
Te, akinek nincsen közöd
Hozzá, hogy mit lep be a köd,
Mégis nálad van a jele.
Kinek vagyok adós vele?
Égnek-e, földnek-e?
Merre visznek innen?

Égnek-e, földnek-e?
Föld is kivetne magából,
Ég se fogadna be.
Ég is kitagadna,
Föld is megtagadna,
Labdaverők közt szálló labda
Én lennék,
Le a mélybe, föl magasba,
Visszapattintana föld és ég,
Vagy mint árva pörgettyű,
Föld és ég közt pörgenék,
Lennék, mint a hajszott hinta –
És te hol leszel, gyönyörű?
Merre szállsz el, Katalinka?

Tűznek-e, víznek-e?
Visznek-e, úznek-e?
Engem a tűz nem áll,
Engem a víz utál,
Minden elem
Kiköp engem –
Szállj el, Kata, szállj el,
Mutasd meg az útat,
Merre visznek engem,
Vagy csak itten hagynak.

Vagy csak itten hagynak?
Szomorú írmagnak?
Változó anyagnak?
Mindenek megtagadnak
Telem kopár ormain?
Ezt a telet be ne várjad
Jegyeséül a halálnak:
Míg a nap süt, elbocsátlak,
Szállj el, hadd nézzek utánad –
Szállj el, szállj el, Katalin.

A SZÉDÜLÉS

A szédülés betegágyán
Megtudta végre: minden szédület volt,
Mióta a születés kivetette
A kavargásba, szédülés
A kamaszkor elkábított sötétje,
Az izgalom, a tompaság,
A szerelem tántorgó léptei,
Tapogatózó újjainak riadt
Szégyenkezése, szemkápráztató
Villanófénye a felismerésnek,
Hirtelen hit, imbolygó kételyek,
A tudás forгатag atomjait
Összetartó, központi szédülés,
A fogságok és a menekülések,
A megtalált és elvesztett egyensúly
Ott lüktetett az agy lebernyegén,
Míg mozdulatlanul, fegyelmezetten
Feküdt vakon, vízszintesen
A szédülés betegágyán.

Hány hét telt el? Aztán felállt, elindult
A keskeny úton, kóválygó kövek közt
És óvatosan rakta lábait
Az ölés meg a lemondás között,
A Kárpátok medencéje fölé
Ködsapka szállt, az ő fejében is,

A koponyán belül ködsapka ült,
Szorította az eszmélő agyat,
Hideg volt, köveket és csontokat
Ropogtató, hideg homály,
De a kihalt, néma, letepert vidéken
Azon a napon némán és titokban
A fában megindult a nedvkeringés,
Az új szerelem, a tavalyelőtti,
A minden időt megelőző,
A természet tavaszi szédülése.

BRANYISZKÓ

Hagyd már, öregem, ezt a léhaságot,
Hogy az élet értelmetlen, a halál
Átjárja minden sejtjeit.
Hagyd a homályt a boldog taknyosokra!
Ha ötven éves elmúlt már az ember,
Van oka félni a lefokozástól,
A sötétkedés könnyű fényűzését
Többé nem engedheti meg magának,
Hanem csak nevet, sokszor, hangosan,
Ha megtudja, hogy a halál hada
A havas tetőn már gyúlik ellene,
Nem várja meg, míg leront a hegyekről,
De felhajt egy pohár rumot és még utólszor
Asszony derekát fogja át a búcsúbálon,
Éjfélkor elindul a trombitahangra
A lélegzetszorongató hidegben
Saját Branyiszkóját megostromolni,
És hajnalra „szuronyt szegez!” a csúszós,
Havas úton, a nagy kavarodásban,
Hol nincs már nyelv, csak nyelvek törmelékei,
És felhangzik a torzul röhögtető vezényszó,
Hogy vorwärts dupla lénung, rückwärts kartács schiessen,
És ha hátrálni kezd a riadt kis csapat,
Golyó veri a havas félhomályban,
És erre visszafordul, fel a csúcsra,
És aki elesik az ostromlott csűr előtt,

Ott rohad el majd a bevett magaslaton,
Mert elfoglalta önmaga halálát,
Már nem hátrál soha, nem lesz neki Világos,
És a fegyverletételt meg nem éri.

IDEGEN VIRÁG

Ez még ugyanaz a meggyfa,
Nem virágzik még,
Most keresi tapogatva
Tavalyi színét.

Még csak rügyezik a meggyfa:
Régit rejt az új.
Én, csak én nem tértem vissza
Változatlanul.

Minden úgy lesz itt a kertben,
Ahogyan szokott.
Az lesz benne ismeretlen,
Amit én hozok.

Régi kertnek új virága,
Titkos idegen!
Csillagzó szirmát kitarja
Szikra szívemen.

AZ ÜRES ÚTON

Azon az úton most sem ég
Több lámpa mint azelőtt
Az az út fogva tartja még
A szökevény időt

Öt hosszú sötét újj között
Fehér szikrát vet a hold
Jegyenék Androméda köd
És minden ami volt

Az éj a kerítésen át
Azok a fűzfalevelek
Tücsök- és csillagszerenád
Könnyű önkívület

Az üres úton a régi pár
A macskakövön kopog
A fordulón túl várja már
A susogó titok

A fonadékos kicsi kert
A bádofeszület
Az a haláltól kicsikart
Végső önkívület

CSAK AMI VAN

Mint veszélytelen meszkalin-révületben
Kisszerű de elvont látomások
Az önműködő ördögök
A dogmatikus démonok
A kicirkalmazott koboldok
A teljességek tükrözése
A makogható makrokozmosz
Merő mértani modorosság
Ti minden nyelvre lefordítható
Istennélküli látomások
Ti veszélytelen látomások
Miért nem nyíltok meg előttem

Miért csak a jelenvaló nyomorúság
Földhözragadt fájdalom tudása
Az idegek a zsigerek között
A csillapítók tompa tejködén át

Alattomos villámok rezdülése
Feketén torlódó fellegekből
Futtában kikandikáló
Elsápadt újhold baljósolata
Villanyfényben búcsúzó napraforgók
Az őszibogár hosszú cirpelése
A szerelem indít és elsuhan
Fekete autó a sötétben
Idegesen kereső sugarát
Az eső meg a kanyar elnyeli
Miért a szél a szél ahogy átfúj
A kerten a szíven
Az irdatlan hiány
Csak ami van csak ami van

HATÁROZÓK ÉS KÖTŐSZAVAK

Jöllehet ez és jóllehet az és jóllehet garmadával,
Mindazonáltal, jaj, mindazonáltal az egész is mindazonáltal,
Feltéve ha és feltéve hogy és feltéve azt, amit,
Ennélfogva és immár az úgyse, a mégse aligha segít,
Mert bőven van itt a mivel, a miáltal, a minekutána,
Nyilvánvalóan terjed a továbbá komor hiánya,
Hiába itt a noha, sőt hátha, a talán, a még,
Tudvalevően elégtelen itt az elég meg a sosem elég,
Hovatovább, ha ezért, ha azért, ha akárhogy, mindenesetre,
Elvégre, végre és végül is mindegy már, elkezdve vagy berekesztve,
Tehát és pedig és hahogy és schogy és valahogy mégis,
És ha egyúttal, akár beleértve, azonban azért is,
Mert a főnevek, igék, a képek is egyszersmind kihullanak,
Marad a közbeszéd maltere, csikorgó, ügyetlen vivőanyag,
De ha elárasztanak az esetlen határozók, a kopár kötőszavak,
Végeredményben nem fontos más, csak a csak meg a csak meg a csak.

VÁLTOZATOK HORATIUS TÉMÁJÁRA

Nézd, ha röhögni akarsz: jó bőrben itt vagyok én,
ragyogva, kövéren, mint a disznó, Epikuros
kondájának disznaja, bár majdnem kopaszon már,
de éppen ilyenkor – amikor az ember útja az öregkor
kétes mocsaraihoz közelít, a szervezet a szorításból
szabadulva, átmenetileg visszaveri a halál hevenyész
előhadait, görcsben rángó rohamait és szeszélyes
bevetéseit, és mielőtt vonulását újakezdené, vakmerő
gázlókon át a vigasztalan vég felé, tovább
és még tovább – észrevenni ilyenkor érdekes,
élni éppen ilyenkor érdemes az egészség
hirtelen tudatát.

Hogy megint egyszer helyreáll ez az egyszeri
felépítettség, hogy még mindig nem esett szét ez az
ideiglenes vegyi összetartozás. Micsoda kivételesség,
milyen rendellenes állapot ez a meglöpött halál,
ez a feltartóztatott rombolás! Timores inter et iras.
A remény és a gond között reményentúli remény,
a félelmek és haragok között valami titkos
biztosítás ez az összefogott szövevény, ami a félelem
és a harag között egész marad, az állandó kivétel,
a változva maradandó, a kételkedve bizonyítandó tétel.

Mert csak ami halandó, az örök. Csak amiről lemondasz,
az tied. Grata superveniet. A félelmek és haragok
között. Ha minden napodról azt hiszed, hogy
az utolsó – az epikurosi nyájban kétségbeesett
derűre szántan ragyogj, amíg ragyogni tudsz,
te disznó! Kövéren és majdnem kopaszon már.
A kertben is a futórózsa, bár viszonylag gyéren, éppen
most remontál. Hideg az este, de forró még a dél.
Ha tudsz, ragyogj, de ne remélj. Ragyogj, utolsó óra,
minden óra, nemremélten.

A kert is ragyog, a hőség őrzöngése után elmúltak
az őrzöngő viharok, híg aranyban már az őszirózsák
is ragyognak, a tök nagy levelei vékonyabbak, mert
fogytán vannak a klorofillnak, de az egészen áttündöklük

a késő, a végső szép egészség, a nagy mutatvány,
hogy ilyen volt, és majd a lomb lehulltán, a fákból
a nedvkeringés elapadtán, és majd ha semmi sem
lesz, aztán ilyen lesz, ha megint ép lesz, ha majd
jövőre újra átvált formába a képlet. Ez a kert ismeri
a test feltámadását.

Ragyogj, napom, te nem remélt utolsó! „Csak az én
telem nem ily mulandó.” De az a váratlan egészség,
mely felfénylik most bennem búcsúzóul, máshol
keresi a maga egészét, a rejtett lehetőség,
az alapképlet valahogy megvalósul, mert én az antik
kondából kilépek, és megremeg a karom, a vállam,
és kinő a hattyúzárnyam, és messzebb és feljebb
hatolok veled a nemremélt vizekben, fellegekben.
Disznóból hattyú? ez sem ismeretlen – Flaccus,
te is tudod, ugye, hogyan kell megújulni? És ragyog
a remény, a reményentúli. Timores inter et iras.
És az elhervadt lomb között, a remény és a gond
között kezdődhetik már az őszi sírás.

A KONOK TOLVAJ

Bevallod? Nem. Tudjuk, ha nem beszélsz is.
Ha nem beszélek, nincs rá bizonyíték.
Ha nem mondod meg, hol van, akkor is
Elvesszük tőled. Úgy marad enyém.
Ha nem beszélsz, akkor is elítélünk.
Ha elítéltek, már beszélhetek.
Ha beszélsz is, a kőpadra kerülsz.
Ha kőpadra kerülök is, enyém lesz.
És mit csinálsz a kőpadon? Űvöltök.
Szádat betömjük. Szájam nem lesz akkor.
Hát mid lesz akkor? Már csak az, amit
Elvesztek tőlem. Hova rejtet el?
Az rejt el engem. Hova rejthet el?
Bevallod? Nem. Tudjuk, ha nem beszélsz is.

A SZEGÉNY FENEVAD

Hallgass! Ne vinnyogj! Már vinnyogni sem?
Nem, azt sem. Akkor ordítok. Csak próbáld!
Segítség! Éhezem! Szomjan halok!
Dögölj meg némán! Majd ha csak magamban
Mondom, hogy még, és még, és még csak egyszer,
Meghallod azt is. Nem, ha átkozott
Súlyommal rád nehezkedem, amíg
Megfulladsz, girhes bestia. De benned!
Mert benned vagyok – vagy nem vetted észre?
Bennem fojtom beléd a szuszt. Magadba?
Lehet. És aztán? Nem tudom, hogy aztán
Mi lesz, de nélküled lesz. Meglehet.
A némaság? Felelj! Nincs felelet.
Hát isten veled, szegény fenevad!
Isten veled, te gyilkos áldozat!

KÖLTÖZÉS

Minden mielőtt végleg
Felszámoltatik
Minden jelentéséből kikopik
Már csak valami lefokozott élet

A kibukkanó szögek vezetőkek
Csupaszodó falak
A lehulló vakolat
Fiókok tartalma szanaszét
Egymásba gabalyodva
Mint a tudatküszöbre szabadult
Gondolat- és képzettársítások

Egy összetépett gúnyvers – a modelljét
Félévre rá megölték – régi tagkönyv
Az elsüllyesztett fénykép az utolsó
Az a megkínzott arc a búcsúzásakor
A méltóságos asszony levele
Mikor kellőképpen tájékozódott

Leányom ennél fogva kénytelen
A tanfolyamból végleg kimaradni
Levelek meghalt aki írta meghalt
Akinek írták hirtelen sorok
Indulván messze földre szeretettel
Üdvözöl az akire néha gondolj

Rejtett asszociációk
Ez volt a lakás láthatatlan
Idegzete és most a szálak
Fájnak összegubancolódtak
Lecsupaszkodtak nem takarja
Se csont se bőr leapadt róluk
Kimélő zsírpárnázata
Ha véletlen tekintetünk
Futtában megérinti minden
Kikandikáló sor külön
Vonaglani kezd görcsbe rándul

Pusztá csont üresek a polcok
Szekrények tátonganak
Idegek zsigerek átkötözve
Csomag csomag csomag csomag
Aztán megmozdulnak a bútorok
Drótok körték elhagyják a falat
Aztán hiány sem csak merő üresség
Mi maradt itt belőlünk mi maradt
Mi maradt abból hogy tizenöt évig
Itt éltünk írtunk festettünk szerettünk
Itt rettegtünk nevettünk öregedtünk
Mi maradt ez az összevisszaság
A teherautó három fordulóján
Ez a megbomlott összetartozás

Vagy higgyük, hogy majd odaát
A túlsó parton újra összeáll
És eltart még egy darabig?
Higgyünk – miben? halottainkban
Akik az otthont éltetik.

AKIT VISSZAVEZETTÉL

Akit visszavezettél az őshazába,
Ahonnan régesrégén száműzte magát,
A szívébe veretted gyökereit
Annak, amiből kitepte magát,
Aki tőled tudta meg ízeit,
Mielőtt vége lett, a minden édességnek,
Természete elherdált édenének,
Amiről lemondott, nem tudva, mit veszít,
Aki megtalálta benned, rajtad át
Le nem élt lénye kortalan korát,

Most búcsút és köszönetet
Egyszerre int vissza neked,
Minden édességnek föltámadt forrása,
Visszahívó eredet,
Magától értetődő szerelem,
Ki végig patakszol az Édenen,
Felszikkaszt a buja fákra,
Meg-megcsillansz az ősbozótban,
S a menekülésből a hála
Kitör még visszafordulóban,

Mert visszafordul, menekül,
Eredetével nem egyesül,
Hiába lelte meg az őshazát,
Nincs köze vesztett édenekkel,
A süppedékes bozótból kilábol,
Amiből kitepte magát,
Azt ki is tudja tépni még magából,
Míg nem lesz más szívében, csak az ellentéte,
A határon átszökik még az egyszer:
Tüntében sem hull vissza a televénybe.

MÉLTÓ VAGYOK-E?

Méltó vagyok-e ötvenötödik
Tavaszdokra amit adni tudsz nekem
A tékozlásra hogy még mindig új
Anyagot dobálsz a régi szervezetbe
Méltó vagyok-e rá tudok-e még
A korhadásból új fényt visszaverni
Tudok-e még kamatos kamatot
Téríteni a nagylelkű hazard
Befektetésre lesz-e mit leadnom
A vámnál hogy megérje a világnak
Olyasmit ami nem volt neked addig
Amit nagy elosztó raktáradba gyűjthetsz
Hogy eredeti kibernetikád
Vele új kombinációba fogjon
S az időben kivesse majd magából
Föltámadása képletét?

HÚSZ ÉV MÚLVA

A Tiszát veled láttam én először
A Tisza te vagy most már mindörökké
Enyém vagy mint a Tisza Magyarország
Folyója belőlem eredsz belőlem
Nem távozhatasz ha más folyamba torkollsz
Már nem te vagy ha iparteleppek
Épülnek rád ha gépek pötytyezik
A partodat álmodó partodat
Ott szomorkodnak még a régi füzek
Szomorúfüzek mint a pálmafák
A sivatagi vándorlás után
A Kánaán voltál a béke bőség
Kolbászok borok Bergengóciája
Lassú víz nap süttött rád hold süttött
Rád néztem és megtudtam lett hazám
Én elhagytalak de te megmaradtál
Nem távozhatasz belőlem soha sárga
Folyó te vagy változhatatlan álom

NYELVEMLÉKEK

Keljünk fel már készüljünk az útra
Nem sok van még hátra annál
Annál több van hátrahagyva
Készüljünk fel itt is voltunk

Surge supra frater
Abeamus inde
Non est hic becsület

Nem az nem volt se égen
Se földön amerre
Az út vitt sem akkor
Se most nincs szokásban

Nem orrod ettől fokhagymás
Vagy almás ez ha vizolyogsz
Mindentől ami rusztikus
A világblablablőf non est

Mint ama kiszáradt tó vizében
Süketember hallgatja a parti
Döglött béka kutykuruttyolását

Nekünk miért nagyra lenni fráter
Mi volt nekünk ez a nincs de van
Nyomorúságunknak fegyvere
Ha e szerzi-kapari világban
Nem ment jól ez a világi üzlet
Surge supra nem is az a baj hogy
Itt nem volt de bennünk is ha volt
Jobb híján volt régimódi kard
Tankok közt villant fel és suhintott

Nem elégszer?

Sohasem elégszer
Rosszul bírtuk fráter ezt az utat
E világi üzlet sose ment jól
Keljünk fel már készüljünk az útra

Bátya bátya mely az út Becskerekére
Uram uram ez az út Becskerekére

Ez az út a rózsák közül
Naptárak és órák közül
Szabadok és szolgák közül
Kifelé kifelé
Uram uram ez az út

Megrakják a tüzet megrakják a tüzet
Mégis elaluszik
Abeamus abeamus

Kelj föl fráter nem sok van még hátra
Sápadt csík a sötétség szegélyén
Hajnallik hajnallik

A PÁLYAUDVARON

A pályaudvaron a pénz
Értékét veszi hirtelen.
A valutának, ami oly becses volt,
Ami oly kevés volt az úton,
Végtörődékét szórjuk szórakozottan
Banánra, borra, borotvakrémre:
Nem érdemes hazavinni az aprót.
Gyűrődéstől se féltjük a ruhánkat:
Nem kell már többé megjelenni benne.
Arcunkat sem a por, korom, veríték
Mocskától: mindegy, hogy szállunk le a vonatról.
Perónon állunk, beállt a szerelvény,
Csak cigarettázunk, nincs mit tenni többet,
Vámrhadamanthystól se félünk:
Az úton nem vásároltunk mi semmit,
Lehúzzuk majd az ablakot és bátran
Kihajolunk az erős, őszi szélbe.
Hazamegyünk.

VELENCEI ESŐBEN

Velencében megbicsaklott a lábad,
Északi szél fújt, hideg eső esett,
A laguna dagálykor alattomosan feláradt
És elöntötte a Szent Márk teret.

Mert jókedvünk lett, és ezt nem tűrhette az, ki
Már régesrégen egy sakkjátszmára hívott ki.
Hát ne áruljuk el, hogy esőben bicegve
Is van még hajlamunk a régi kedvre,
Ne ingereljük fölösleg dühét.
Titkon mulassunk, hisz a játszma áll még,
Bár üldözőbe vették a királynét,
S a király tehetetlenül ide-oda lép.

Van egérútja tán még az egy-két parasztnak,
Visszanyerhetünk egy-két figurát cserében,
Mielőtt végleg megbénít a sakk-matt.
Ez aztán a partner! Ez aztán a kurázsi:
Élet-halál játékra ellenünk kiállni.
De meg is van róla a véleményem.

SZÜKSÉGSZERŰSÉG

(VERONA, SAN ZENO)

Ellöktek a zöld bronzkapu elől –
Nem volt mit tenni: egész áradat.
Igaz, egy kissé durván löktek el,
De hát ez a szokásuk, egyremegy,
Dunánál, Donnál vagy az Adigénél –
Mindig valami nagy cél érdekében,
Hol egybefolyik hódítás, rajongás:
Már felharsog a magyarázat itt is,
A művészettörténeti, hogy ez
Ezt ábrázolja, az meg ott amaszt,
Germán motívum ez is, meg az is,
A kelta Krisztus meg a karoling
Lovag – miért ne, miért éppen ez ne?

Ellöktek a zöld bronzkapu elől,
No de hát nem első hordájuk ez,
Mely átkelt az Alpokon és idáig
Zúdult, tovább vonulni dél felé –
A bedekerük meg sem említi,

Hogy a vörös kőhidat, a Scaligerik
Hidját, meg azt a vörös római
Hidat ki robbantotta fel, mikor
Legutóbb – nemrég – erre átvonultak.

Nemrég – ki emlékszik már erre? Ma
Pénzt és áhítatot hoznak magukkal
– Már amilyen áhítat volt ez itt –
S ahogy tegnap egy velencei doktor
Bizonygatta, *szükségesek* megint.
Ki emlékszik már – végül mi magunk is
Magas fokon tudunk felejtteni.
Nem is vagyok már európai.

ÚRKUTYA

(VERONA, SCALIGERI-SÍREMLÉK)

Ez volt az a sötét sikátor, melyből kiugrott
Úrkutya és leszúrta Második Nagykutytát –
A téren, hol kőcsipkék és fehér gótikájú szobrok
Közt nyugszik az egész Létravivő Család
Békésen, azaz dehogy: pikkelyben és sisakban,
Lovuk végig páncéllal borítottan.
Különösen az orgyilkos Úrkutya
A teli középkor példázata:
Páncéldíszül egy szárnyat hord a hátán,
Lova szeme a páncél alól is szikrát hány.
Igy lett az orgyilkos Úrkutya
Ég felé bökö, kutyafejű sisakkal
A művészet mindenekfeletti vígasza –
Már akit a művészet megvígasztal.

NAGY THEODORIK ÉS AZ ÖRDÖG

(VERONA, SAN ZENO)

Nagy Theodorik király, az áriánus,
Nem volt az anyaszentegyház kedves fia.
Ezért kellett neki a templom főfalán
Ördög felé nyargalnia.

Akárcsak Trockijnak, az új Judásnak
A kapitalizmus karmaiba.

Trockisták, áriánusok nekem
Nem ingem – engem az izgágaságuk
Nem vonzott sohasem.
Én ortodoxpárti voltam – ha már:
A képtelen
Kredóban mindig jólesett
A megkötő szabály.

De azt se szeretem,
Ha a szobrásznak a domborműveken
Az eretneket
Pokolra kell juttatnia.

De hol az ördög és hol a pokol?
Az ördög itt nem látható sehol.
A szobrász – áriánus volt a jámbor,
Vagy nem engedett a művész igazából –
Az ördögöt meg nem faragta mégsem.
Theodorik magában lovagol,
Fölszegett fejjel fordul a világnak.
Így lett belőle korunk hőse:
Lova nyaka csavarodik a szélben,
Köpenye lobogva vágat
A meghatározatlan messzeségbe.

FORGALOM

Mint Dante poklának forró szelében,
Megállás nélkül sodródnak, pörögnek
Nyomódva, nyomva középkori, keskeny
Járdákon, mert lelépni nem lehet
A gépkocsik forgatag tébolyába,
Csak mint veszélyt, orgyilkot bújtató
Vadonba éber konkvisztádorok,
Szakállal mindkét vállon, gépkocsik
Között lapulva, kiszolgáltatottan
A hóbortos, a részeg vezetőknek.

Autó fordul be élesen a sarkon,
Ajtaja kicsapódik, és repül
Egy női test belőle, ott hever
Az úttesten, hol torlódik a téboly.
Fölemelik a testet, eltűnik
A forgatagban, amely folytatódik,
Mint Dante poklának forró szelében.

Mint Dante poklának forró szelében,
Forog a vándor, sodródik, szorong,
Nyom és nyomódik, nem lehet megállni
A bűvös tereken, ödöngve járni
A szűk utcákat, az újfajta vándor
Autójával beront a régi térre
És ki se száll, vagy ha kiszáll, a gépnek
Támaszkodik, úgy néz föl a toronyra
És már robog tovább, autók között,
Mint Dante poklának forró szelében,

Mely átfúj már hozzánk is, hatalom
Sem eszmetan nem fog útjába állni,
Szikkasztva fúj, az engesztelhetetlen
Ellenségeket csak ez egyesíti
Pörgetve forró szélben, amelyet
Nem szerelem, hanem a forgalom hajt.

EZ VOLT

(FIRENZE)

Az édes völgyben a szigorú város,
Fekete házak, fekete utcák,
Mélységes, szűk szakadék alján
Két fekete sziklafal
Dől egymásnak, az ég
Csak egy keskeny résen dereng át,
Falak fekete fenyegetéssel
Emelkednek föl ridegen,
Konok, fekete félvékkal
Fogódnak össze odafenn,
De távlat kell, hogy észrevedd
A pártás oromzatot,
Ahol a sötétség a fénnel
Vad ellenpontban összefog.
Ez volt a szűk szakadék, melynek alján
Kúszott minden szenvedélyen át,
A szenvedélyekbe fogódzva
Két sziklafal között felállt,
Míg fenn már feszítette burkát
A tündöklő titok –
Mikor az élet feleútján
A sötét erdőbe jutott.

TARKA MŰHELY

Ki szereti a nyári hideget
Mikor haragos tajték a vizen
Mikor a szekrény előtt meg lehet
Állni tünődve mérgesen
Érdemes-e kiszedni a szövet-
Ruhát a komoly ingeket
Meddig tarthat egy napig két napig

A szürke szél az északi
Rohamoz betör átsüvít
A tarka tágas műhelyen

A vizet zápor növeli
Oldalt lép megáll figyel
Tétlenül eszmél teheti
A sodrásból kivettetett
Kivétellett valamilyen
Történeten területen
Időn törvényen kívüli
Kiváltság adatott neki
Megáll a műhely azt hiszi
Félbemaradnak művei
A kezdetek a szüretnek
A szédülés a szerelem
Az érlelés a folyamat
Majd fellobog a hold a nap
Kirobban újra a pillanat
A dió duzzad víz apad
Rózsa előnti a bokrokat
Anyagot kalapács veri
A testet idő érleli
Nem állt a műhely mialatt
Az északi szél süvített
Csak lassítás volt nem szünet
De most rákezd most siet
Elmozdul a mozzanat
Megy a munka rendesen
Nem maradhatsz ki te sem
Sorban elvégeztetik
Minden ami kellett

SZEPTEMBERI ÉG

Holdmegvilágította felhő
Fehérséged alakzatod
Még egyszer betör az éjszakába
Enyém vagy-e még ugye megvagytok még
Villanyban izzó szőlőlevelek
Holdfelhőfényben sötétlő juharfa

Mindig veszendő mindig újrakellő
Belőled ki nem fogyhatok
Eltékozolva visszaváltva
Rejtőzve még tán felragyognék
Ha mögötted eltűnhetek
Életem fölfeketedő kudarca

MINDIG ELŐRE

Elrejtezem a füstködészürkeségbe.
Igaz, köhögtet.
De mögötte senki sem követheti
A távozó lépéseit.

Köhögve és bicegve vonszolódik:
Az élet lopja magát.
Nem először. Hányszor bújt régen is
Ködökbe mocsármagányba
Hatalmasabb ellenség elöl
Erőt gyűjteni és kivárni
Az első alkalmat, első,
Ködön átnylalló
Rőt sugarát a győzelemnek!

Mindig volt kiút. Csak türelem kell
A figyeléshez, a némasághoz,
A névtelen, az észrevétlen
Léptekhez, léthez. Mindig volt kiút.
Mindig volt felszabadító szövetség.

Most nagyobb ellenség, hátrányosabb
Feltételek között.
Nagyobb a köd, szűköl, szorongatott
A türelem, sajogva sántikál.
De a ködön túl micsoda új szövetség
Vonul föl mentesítő
Villámhajóhadával!

Köhögve, vonszolódva
Odáig ellopózni
A füstködszürkeséget
Névtelenül kibírni
Türelemmel a tenger
Felé a mi titkos észak-
Nyugati átjárónkat
Füstködben megtalálni
Előre pionírok!

EZEK VAGYUNK

Keress minálunk olyan társaságot,
Amelyből egyvalaki, legalább egy
Ne ülte volna már börtöneinket
A huszas, a harmincas, negyvenes
Vagy ötvenes években, hol ezért,
Hol meg azért – hiába, ha vidéki
Vendéglő asztalánál bor körül
Verődtek össze, bármely testület
Rögtönzött munkaértekezletén
Vagy lakásszentelőn ismerkedel,
Olyan közegre nem találsz, ahol
Nincs, aki arról ne tudna beszélni
Vagy hallgatni ne tudna, hogy milyen volt
A rács mögött, a szögesdrót mögött,
Mikor, miért, már majdnem egyremegy,
Ki záratott be kit, ki sem kutatja,
Egynemű börtönpárafény lebeg,
A sikkasztót is szinte szépíti,
Tehát ha új tag lép asztalotokhoz,
Vagy koccintást kíván az alkalom,
Ne is találgasd, zároló hevével,
Ha módja volna rá, ki hány felől
Vetné magát utánad, húzd odébb
A székedet, szoríts helyet neki:
Ezek vagyunk – emeljük poharunkat.

A TŰZLOPÓ

I

Agyag agyag agyag
Nemesebb anyagokból
Már nem jutott nekem
Elhasználták az istenek

Agyag agyag agyag
Egy kis vízzel
Keverve tapasztva
Így készültek a figurák

Ki lehelt beléjük
Egy bolygó elem
Talán a fátum
Talán a szerencse

2

Pallas a szűz a hátsólépcsőn
Bocsátott föl az Olymposra engem.
Szégyellte apja – de erről kár beszélni:
Nem ő kellett, hanem a tűz. A tűz!

Hogy lobogott a napszekérről
Elorzott fáklya! De volt hozzá erőm,
Hogy elfojtsam a lobogását:
Nem kérkedtem a kérkedők között.

Pálcakóró nyers üregében
Titkoltam lefelé menet
A hátsólépcsőn rejtve, lopva:
A tűz, a tűz a földre így került.

3

Hányszor csaptam be őket
Az isteneket
A bakszagú bugrisokat

A nemes fejű
A fennkölt mozdulatú
Kapzsi mohókat
A szörnyeteg hiúságot

És mindig és újra
Odanyúltak
A zsírborította
Csontok után
Az olajozottan is
Üresen zörgő
Szavak után
És sikerült
Átmenteni köztük
Mindig és újra
A tűzlopást

4

Hány májamat falta fel
Hány saskeselyű
Hány láncomat törte szét
Mindig és újra Héraklés
A szenvedő istenfia
A szabadító és feloldozó
Aki a végzetet lebírja
Mindig és újra

5

A szándék vagyok, az elgondolás,
És tehetnek akármit öntudatlan
Erőket bujtogatva ellenem:
Felbontom álnaív egységüket,
Amelyben együtt van a szerelemmel
Az öldöklés, bursikóz blöffjeik
Valódi égzengéssel keverednek,
És jótól, rossztól féltékeny homály
Hárítja el a különbségtevést.
Testvéreimet, a titánokat
Legyűrték. Izzó mennyboltozatot

Emelve vagy a mélység hidegében
Sínylődnék vad sziklák alatt. Csak én
Nem átallottam lopni, alkudozni,
De túléltem tündöklő istenek
Tünékeny trónjait, én, az előre-
Látás, a választás, a kérdezés,
Értelmes szenvedés, követelő kín,
A sorsa elől megszökött titán,
Ki egyelőre szabad, és ha ismét
Megláncoltatnak, lesz, aki feloldoz
Mindig és újra. Mert vagyok a Szándék.

BUDAI PILLANAT

Szokatlan meleg áprilisban
Éjfél felé még nyitva az ablak
Villanyvisszfény a Dunán
A gesztenyefa gyér levelein
A diadalívelő hídon
A lámpavirágok
Meg a lassú villamosok
Ereimben zene vörösbor
A tudat mámore bíbor
Nem leszek túlélő sokáig
Nem kell már törődnöm annyi
Korábbi halállal
Az enyém visszaverve holnapig
A kapun túlra ezt a játszmát
Megnyertem csak egy pillanat
Kotródik a lebíráhatatlan
Tőlem hiába vár vivátot
A pillanatot átadom
A túlélőknek bárkinek
Kár volna érte veszni hagyni
Élsz-e még élek szeretlek
Én se mindenben halok meg

COVENTRY SZÉKESEGYHÁZ

Ez a legszebb kereszt,
Ez a fekete, üszkös,
Drótokkal összetákolt
Két megmaradt gerenda.

Hatalmas, el nem égett
Templomtartó szögek
A világ testébe szúrnak,
Ott is, ahol a keresztet
Nem ismerik.

Nem csak tegnapi, germán
Bombák nyomától üszkös
A kettétört, letérdelt
Ív, a vörös homokkő:
Ide érezni Ázsiából
Az új füstök szagát.

ANGOL EGYETEM

Ez találtatta fel a miniszoknyát,
Az alsócomb váratlan vastagsága
A térdhajlat fölött.
A szinte pusztá lábszárcsont fölől
Felhasít a tekintet
Kése a két hús közé.

Onnan siklik előre, föl,
Alatta megcsillan a tiszta arc
Bőrhamva és a szem kemény
Magja megolvad
A hűvös ajkak engedékenyen
Csucсорodva nyílnak.

HAZUGSÁG

Megrögzött. Ott a *rög* a szó tövében.
Föld röge – de van rög a vérben is.
Vérrög, nem más, a megrögzött hazugság.
Megalvadt vér. A szervezet erős:
Eleven vér a halott vérrögöt
Megkerüli, mintha nem volna, úgy tesz.
Még kompenzál. A szövetelhalást
Új élettel ellensúlyozni tudja.
De mennyi már az elhalt rész! De mennyi
Új vérrögösödés! Vigyázatok!
A keringés megtorpan, visszahőköl,
Önmaga ellen. Lassúdik a mindent
Lebíró áramlás, megáll, kihagy.
Megdagadnak a végtagok. Hazugság
Lesz az a rög, amelyben gyökereztek.
Ne többet: az érpálya összeszűkül.
A folyamat visszafordíthatatlan.

TITKOS HALOTTI BESZÉD

Ezt az embert én soha nem szerettem.
Sőt, harmincöt év óta nem szerettem.
Akkor tehetségtelen törtetőnek
Láttam, később ügyes bohócnak, kardnyelőnek.
A közös rejtezésben, az álruhás napokban
Mulatságos volt, bár bajtársiatlan.
Később nagyúr lett, gyilkos kiskirály –
Nem! akkor is csak kémkedő lakáj,
Orgyilkos, sycophanta – később végképp meguntan
Turkált a kiemelt szemétdomb-nyugalomban.
Szántam volna, ha – Többé nem lesz rá alkalom.
Akármilyen hitvány volt, mégis gyászolom.
Akárhogy, életemnek mégis része lett.
Látta volt gyászomat, szerelmemet.

A történelem, amit vele láttam,
Hozzá kapcsolt még az is, hogy utáltam.
Hova lett az az undor? Elhamvadt vele.
Mindegy már, hogy milyen volt. Ave atque vale!

NEM SZÁMÍT

Ha kettesben maradnak,
Már magukra maradtak.
Megszakadt minden összeköttetés
Minden településsel.

A környezet nem számít.
Egyszerre csak a dombhát
Megint beépítetlen.
Megszűnt az összefüggés.
Áll kiszolgáltatottan
A kis kőház magában.
Készleteit kiegészíteni
A faluba két messze idegen
Érkezik a hegyekből.

A környezet nem számít.
A dunaparti házsor
Hirtelen idegen város.
Megérkeztek, az ablakot kitárják.
Milyen fényűző lakosztály!
Miféle tévedésnek
Előnyét élvezik most?
A hídon át, le, gyorsan,
Megnézni az idegen várost,
Hiszen egy-két napon túl
Úgysem lesz maradásuk:
A tévedés kiszülhet,
Két ügyetlen kalandor
Eltűnik észrevétlen.

És az idő se számít.
Körülöttük mindig ősz van.
Vörhenyes szín a fákon.
Ideges koronáik
Hullámszánk a szélben.
Mindig vad őszi szél fúj
Elvadult őszi kertben.
A dombháton föl kell túrni a gallért.
Lobog a tűz a házban.

De az idő nem számít.
A Duna mindig ködben.
Mint egy világítótoronyban
Úlnak a nagy szobában,
Állnak az ablak előtt.
Arcuk az ablak üvegjén.
Előttük a sirályok
Lebegnek és lecsapnak,
Fehér sirályok úsznak
A szürke tengeren.
A lakás a vízre kiugrik.

Mert az idő nem számít.
Hány éve? Húsz? Hiába.
Az öregség se számít.
Nem számít okirat, pecsét.
Valami régi bűnnek,
Feloldozatlan bűnnek
Vad köpenylobogása
Tekeredik mögöttük.

A környezet nem számít.
Mert az idő se számít.
Meredek hegytető, vár,
Lobog két árva fáklya.
Két fölnyergelt ló vár az udvaron.
Irat, pecsét se számít.
Járatlan tengeren
Szökevény, régi gálya,
Egy kalandor vitorla,
S az a sziget, ahol a nap leszáll.

Mert kettesben maradtak,
Már magukra maradnak.
Megszűnik összefüggés.
Feltáruul összefüggés.
Az ég felén a felhők.
Felhők mögött a holdfény.
Másik felén a csillagok.
A dombtetőn figyelnek
Zúgó fák jóslatára.
Zavartan összenéznek:
Elvégre öregek már.
Próbálnak mosolyogni.
„Micsoda vadregény”,
Mondják civilizáltan,
Pedig tudják magukban,
Hogy ez semmit sem jelent.

Hiába veranda, villany.
Már kettesben maradtak.
Magukra is maradtak.
A megszűnt összefüggés.
Feltáruult összefüggés.
A hold lassan kibúvik,
Gyorsan a szél erősül,
Vár omlik, ház üres lesz,
Sziget és gálya süllyed,
Valami közelít a kertben,
Betörnek minden ablak,
Úlnek, szemük se rebben,
Míg egymásra mosolyognak.

VIGYOR

Észrevetted-e, ahogy az öregek vigyorognak
Espressóban a lányra, mikor a kávét rendelik,
Vagy csak a pultnál adják át a blokkot, a keményet,
Bélelve forinttal, esetleg cigarettát kínálva helyette,
Vagy szólsz nekik, és csak mert süketek, mohón vigyorognak,
Hísz mindig olyan mulatságos, amit a fiatalok beszélnek,

És róluk senki se gondolhassa, hogy ez nem hallja, nem érti,
Vagy hogy nem egyenrangú polgárai ők e világnak,
Sőt, netalán a halál, a betegség, vagy a növekvő
Nehézkedési erő teszi oly szomorúvá
Csontos vagy puffadt arcukat,
Amelyet nagyritkán leshetsz ki, ha néha
Magukba figyelnek abban a hiszemben,
Hogy most senki se nézheti őket, de akad közöttük,
Aki, ha esti utcán jár egymaga, akkor is
Dermedten mosolyog, hogy senki rajta ne kapja,
Vagy csak próbálgatja már koponyája kitartó
Majdani gúnymosolyát – mivel őket
Még nemigen hamvasztják: többnyire elkeverednek
Féreggel, földdel, de a tiszta, fehérítő
Csökönnyös csontozatuk még bírja sokáig,
Meg a vigyori koponya.

REJTENDŐ SZERELEM

I

Öltöznöd kell neked is nemsokára
Az álarcosbálhoz

Ugye beengedsz majd ha kopogok
A fürdőszobádba – csak
Hogy lássalak meztelenül
Úgy átmenetileg
Megszokni már nem lesz időm
Mire a lélegzetem visszatér
Már meg is kezdődik a farsang

És mi volna ha késnének egy kicsit

Ne félj idejében
Eljutunk még abba a karneválba

Köszönöm, hogy öregesebben
 Öltöztél, mintsem hozzád illenék.
 Ne vedd föl ezt a piros csizmát,
 Inkább a feketét, a tavalyit:
 Úgyis elég feltűnő, ha mi ketten
 Járunk az utcán, Budapesten –
 Minek hozzá a piros nyomaték?

Azért csak fogóddz a karomba:
 Ne félj, majd be leszünk takarva,
 Hiszen már havazik.

Köszönöm, hogy magadhoz intesz –
 És elválnak, hogy melyikünk lesz,
 Aki lépést a másikhoz igazít.

Nem jó taktika, szívem,
 Egymásra nézni szelíden:
 Abból is ránk sütik csak,
 Hogy odabent vadabb a tik-tak.

Az se válik be jobban,
 Egymástól elnézni unottan:
 Annál nyilvánvalóbban
 Látszik, hogy titkolnivalónk van.

Legbiztosabb még röhögni,
 Röhögéstől nagyot köhögni:
 Lesznek akik annyit látnak,
 Hogy ártatlan mulatás csak.

Maradjanak ebben a hitben –
 És mindegy is, mit hisznek, mit nem:
 Hazafelé üres lesz a rakpart,
 És minden csoda három napig tart.

HALLÓ

Halló... Megint te vagy? Honnan beszélsz?
Nem mondod meg? Tudom, nem mondhatod meg.
Miért nem jössz el oly régóta hozzám?
Csak nem az, hogy...? De nem, se te, sem én
Nem így szoktuk mérni, hogy mi a hűség.
Emlékszel még? Hű maradtam tehozzád
Magam módján, Cynara – hisz tudod.
Vagy nem engednek el több randevúra,
Mert téged akarnak kímélni? Túl
Öreg vagyok már hozzád, úgy találják?
És hogy legyen elég nekem a hangod?
A te hangod. Talán igazuk is van,
Talán többet ki sem bírnék. A hang
Is túl sok már? Hallgatsz? Halló! Te vagy?
Nem is felelsz? Szétbontottak? Ha tudnám,
Honnan beszélsz.

AKI ÉJSZAKA MENT JÉZUSHOZ

Éjszaka, hogy meg ne lássák.
Elvégre nem akárki volt.
Főember a zsidók között.
De Nikodémusz nem ügyeskedő ész,
Okosságtól korlátolt értelem:
Tudta, hogy csak Istentől jöhet
Az új tanító. Hallani akarta.
Tanulni tőle ment éjszaka hozzá.
De nem tudta, hová tegye,
Hogy aki meg nem születik újonnan,
Isten országát nem láthatja meg.
„Hogyan szülessen az ember, ha vén?
Anyjának méhébe másodszor is
Bejuthat-e, újjászületni onnan?”
És kóválygott a feje a szavaktól.
Hogy test az, ami testtől született,
De ami a lélektől, lélek az,
És szél fú, ahová akar, zúgását

Hallod, de nem tudod, honnan hová,
S ahogy a pusztában Mózes a kígyót
Bottá emelte, az ember fiának
Emeltetnie úgy kell fölfelé,
És mindezt szeretetből – a Fiú
Nem kárhoztatni jött el a világot,
De megtartani.

A látogató

Felelt-e rá? Néhányszor bizonyára
Közbeszólt, mert bátor elme volt,
Csak öreg és nem látta be, mi szükség
Vízről és lélektől ujjászületni.
De nem jegyezték föl a szavait,
Nincs nyoma, hogyan lépett ki az éjbe:
Nem érdekelte őket Nikodémusz.

De felbukkan megint egy pillanatra
A főemberek között,
Mielőtt megindul a hajtás.
Nem jegyezték föl, csak egy mondatát:
„A mi törvényünk kárhoztatja-e
Az embert, ha meg nem hallgatja őt,
Kitudni, mit cselekszik?”
De kifizették: „Csak tudakozódj,
Támadt-e próféta Galileából?”
Leszavazták őt, aztán hazamentek.

És aztán a történet folyt tovább,
Ahogy kellett, és megmaradt a holttest,
És titkon eljött, aki éjszaka
Járt Jézusnál, és mirhát, aloét
Hozott magával, holtaknak valót,
S eltűnt, nem kérdezték, honnan hová:
Nem érdekelte őket Nikodémusz.
És aztán folyt a történet tovább.

EGY OLASZ KÁVÉHÁZBAN

Csak ülni, nem írni,
A világot beszívni
Mindenestül, valami hitetőt
Tárolni, nem akaratra,
Az új meg új szavakra,
Mint azelőtt,
Csak egy ideig kibírni
Azt, amit lebírni,
Sőt, magunkból kiírni
Már semmi sem adhat erőt.

IDEGENBEN

Magyar gyufa kabátzsebemben –
Hazám, hazám, hazám, így hordozlak téged,
Minden otthoni ízléstelenséget
Egy gyufacímkébe sűrítetten.

AZ INTERNACIONÁLE A SIGNORIA TÉREN

1. A MEGFAGYOTT DALLAM

Mi ez a dallam hirtelen,
E rég ismerős, majdnem ismeretlen?
Mi felel rá a zsigerekben,
Még mielőtt tudnám, hová tegyem?

Ez az? lehet ez? Hová hajlították,
Hogy egyszerre csak átfutja a vér,
Hogy mozgásrendszerétől csupa mozgás
E szigorú tavasz kiszabta tér?

Vagy nem ők hajlították el, de nálunk
Történt a változás? Ahogy
Énekelték, ahogy vigyázzba álltunk,
Az fagyasztotta meg a dallamot?

2. PIROS

De most betölti a szigorú teret
S a teret betöltik az emberek
Piros zászlók a piros dallam táncát
Mint fáklyafényben lóbálva a fáklyák
Piros kartánccal kísérik – hová?
Zászlók és fáklyák együtt lengetik
A nemzetközit és a helybelit
S a legszebb tér, a kőtér visszhangozza
És megint és mindig *Bandierra rossa*
Trionferà.

3. A VÉGSŐ

De összeolvad új és régi dallam –
Fél évszázada vagy mióta hallom,
Hogy ez a végső, ez a harc?
És most miért nem szívettépő,
Hogy éppen ez a harc lesz a végső?
Hát nem nevetség? nem kudarc?
De mit számít, hogy nem ez a végső?
Mit, hogy sohasem lesz a végső?
És mit a szenny, a szörnyűség?
Lesz valahol mindig új nemzedék,
Amelynek nem lesz soha késő
A győzelem, a kicsikart.

4. MI KETTEN IS

És megint a dallam az éjszakában.
Percenként újul a zászlók és fáklyák
Táncában kígyózó. Firenze
Keskeny utcáiban senki sem tud
Előle kitérni. Az emberek
Is kígyóznak az utcákon keresztül.
Mi ketten is valahol valamely
Alakban köztük lépünk feltehetően
Fiatalon és hányan még akiket
Szerettünk te meg én vagy te vagy én ezek
Schol sem lépegetnek régóta nem
De most ebbe a dallamba beléptek.

AZ ŐRÜLT VÁROS

Épp csak egy feketére? Hogyan is kéne mondani?
Csak csitt, szívem, csak csitt! Valahogy így talán?
Hogy mikor vacsorázunk? Kilencre készek leszünk.
Elvégre mégse mondhatom meg neki,
Hogy milyen izgalmas út ez. Hogy félek ettől az úttól.
Hogy azt sem tudom, szabad-e visszamenni.
Oda visszamenni. Kihívni a sorsot
És azt a tébolyból született várost.

Ki hitte volna,
Hogy az autót ilyen unalmas? Hogy a gyorsaság
Álmosít? Ez a veszélytelen sebesség.
Az útjelző kövek, a piros jelzőlámpák.
A gépkocsipálya. Ki gondolta, hogy az ember
Fölfelé száguldva bóbiskol? Mit fölfelé?
A tornyokkal, ívekkel, sikátorokkal,
Lépcsőkkel megtoldott magasság hiába tátja
Félelmetes kődvait: nem venni észre
Kocsiból éjszaka – egyszerre fent vagyunk.
Hogy történt, zökkenőtlen, riadástalan?
Átaludtam? Itt áll a befejezetlen
Székesegyház, a tér kagylója odalent.

És hol igyuk a kávé? Persze, a téren. Itt vagy ott?
Innen látni jobban a rózsaszín nádbuzogány-
Tornyot, tetején a nagy fehér kővirággal.
Fekete, fagyalt. Ez a fiatalember
Most vallja be, miért akart éppen itt feketézni.
Mert itt vesztette el az első lányt, hat év után.
Szeret ebbe a városba átugrani
Este, vacsora után.

Mondjam el neki,
Hogy búcsúztam itt én is? Még ha egyedül volnék,
Akkor sem tehetném. Nem is értené.
És mit is mondhatnék el neki? A forró napsütésre
Az ijesztő éjszakát, a kettős gyötrellem-ágyon
A széthúzó szenvedést, a zokogást, a másfelé
Epedést, a mégis-összetartozást, a halálig

Tartót, a menthetetlent? Vagy a másikat,
A későbbbit, a hideg esőt, a rettegést az utolsó
Menedékért, a kövek, a görcs fenyegetését?
Szóval, két szerelem szorítását. És közben a körbefutó
Közök, sikhátorok útvesztője, mind a kétszer
A nappal, az este, a befejezetlen
Székesegyház, a kagylótér odalent.

De mindez

Most is jelen van, meg se támad, nem is fenyeget már,
Csak néz ránk, majdnemhogy megnyugtatón, hiszen
Bizonyosság lett már az akkori rettegtezésből.
És valahol messze jár az a másik, a fátyol alatt
Keserűre csupasztva szorítja össze fogát
És rajtunk kívül már senki se tudja, ki volt ő.

Csak csitt, szívem, csak csitt – valahogy így talán.
Hiszen mindez elsímult már. Szerelem szorítása –
Nevetséges volna, ha egy óvatos öregember
Említene ilyesmit. A nagy rettegtezéssel
Pedig otthonosabb városban kell végül szembenézni.
Itt nincs más, csak a cassata, campari, kávé.
Hátunk mögött a táncdal, a csitítón új
És ingerlőn ismerős, meg a megkövült téboly,
Az elhagyatott kagylótér, a befejezetlen székesegyház,
Meg a város jelmondata: *cor magis tibi pandit*,
Szívedet tágabbra nyitja – de mire tágabb?
Egyelőre csak a száguldva szundításra
A pirosan villogó jelzőkövek között
A kivilágított feketeségben.

BOCCHERINI SÍRJA

Ide is? Minek? Még egy félgótikus
Kis csíkos templom, amit elrontottak belülről.
Alja-barokk. Szerencse, hogy sötét van.
Gyerünk innen. De várjunk, ott valami fehérlik.
Egy hatalmas orr, egy domború fej, a falban. És alatta egy lant?

No, nézzük csak meg. Boccherini sírköve.
Hogy kerül ide? Persze, Luccában született,
Bár Madridban élt. Hiszen emlékszel talán
A Madridi Őrjárat-ra lemezen.

De én nem ezt hallottam tőle először.
Elég későn hallottam a nevét is.
És a hely meg az idő is eléggé furcsa volt.
Gödöllő, tornaterem. Voltunk benne százan.
Még többen is. Egy kevés rohadt szalma.
Onnan pedig kimenni csak az udvarra lehetett,
Ahol vastagon állt a hó, abban mosakodhattunk,
De aztán – emlékszel? hideg tél volt – keményre fagyott,
Különben is televizelték – de hiszen emlékszel, egyszer
Bejutottál, megvesztegetted az őrt és kivittél mosakodni.
Képzelheted, milyenek lettünk két hét múlva. De nem én
Voltam az egyedüli költő a tornateremben.
Ott volt Dilinós Dönci, aki nem sokkal azelőtt
Fasiszta cikkeket írt, de mióta rájárt a rúd,
Már csak arról beszélt, hogy kiket kell akasztani.
És ott volt egy másik, aki később a zömök vezető
Olyan szép versekben dalolta meg, de igazi
Költő volt néha, és meg kell hagyni azt is,
Hogy jó bajtárs volt és remekül viselkedett:
Bakancsával fenyegette a megfertőzött zsidókat,
Akik a német katonák dalát, a Mária-kántát énekelték odabent.

De nem ők voltak a vigaszom, hanem egy vöröshajú nyomdász,
Aki hetykén és gúnyorosan viselte el, ami történt.
A Boccherini menüettjét is ő fütyörészte egész nap,
Azt a gúnyos, pizzicatos menüettet,
Amely csúfot üzött mindenből és magából
A menüettből is. Amikor tifusz ellen
Oltottak be minket, és a katonarvos megjegyezte,
Hogy eléggé piszkosak vagyunk, akkor is
Ezt sziszegte fülemből, és valahányszor elkenődtem,
Elkezdte dúdolni külön énnekem, és ettől
Visszatért belém a bátorság, és nevettem újra.
Aztán, hiszen tudod, hamar kikerültem onnan,
Mert kivétel voltam többnyire, ő pedig ki a frontra,

Ahonnán haza is jutott, isten tudja, miképpen,
Be is lépett a pártba, de régóta nem hallottam felőle,
Azt sem tudom, nem vándorolt-e ki valamilyen alkalommal.

De most itt a sötét templomban eszembe jutott,
És gondolatban térdet hajtok, de nem Ferencnek,
A szelídnek, a szegénynek, a szuperköltőnek, a szentnek,
Hanem a gúnymenüettnek, Boccherini pizzicatóinak,
Meg Rottmann Andornak (akinek nyugodtan kiírhatom a nevét,
Mert megmagyarosította később, csak elfelejtettem, hogy mire),
Meg C-nek, aki ott lakott akkor, közel a gödöllői tornateremhez,
Amit nem tudtam, hiszen még nem ismertem abban az időben,
De később, amikor még rosszabbra fordult a sorsom, elrejtett magánál,
Meg A-nak, aki ugyancsak megmentette az életemet,
Kéretlenül és csak a rosszallásomat fogadva cserébe,
És K-nak, a koszorútlanul kimagasló költőnek, akit
Titkos követségbe küldtem hozzád és aki belépve
Összecsapta bokáját és „K.L. miniszteri titkár”,
Így mutatkozott be a zsidótlanító osztag
Állig fölfegyverzett parancsnokának,
Nem beszélve néhány nőről, akinek a nevét
Nem írom le, mert nem szívesen szereplnének együtt e papíron –
Szóval, mindenkinek e sötét templomban, aki akkor
Az ép eszemet megőrizni segített.

RAVENNAI BÖKVERSEK

ANEKDOTA

Ravenna nem vasuti csomópont.
A fővárosba sincs közvetlen vonala.
Csak egyetlen fontos helyre. A hajdani
Flottatámaszpont, a kikötő
Több mint ezer éve megszűnt.
Mocsárnak látszik itt a tenger.
A partja szúnyog, légy, miazma,
Alaktalan ipari hulladék,
Iszapot borító homok-
Sivatag. „Állami pínca-

Erdő" – így hirdeti a tábla
A régenvolt pínealigetek
Elcsenevészült maradékát.

RETORIKA

Itt sok minden végetért,
Sok minden vette kezdetét –
Amint egyébként a legtöbb helyen.

És volt, amit nagyon szeretünk,
Más valamit meg nem,
Mert árukapcsolással dolgozik
A világtörténelem.

És ha ettől a gyomrod forog,
Kivándorolhatsz, persze, az időből,
De végül magad is afféle homok-
Fövenysivataggá perzselődöl.

Mert isten vagy a történelem vagy akárhogy,
Ahogy nem szégyen mondanod, nevezd,
Nem fogad be, csak ha kijárod
Eminensen vagy pótvizsgákkal ezt
A nem szakosított iskolát.

Zajló, piszkos piacokon át
Vezet téged is a pálya:
Ezt meg nem kerülheted.
Utad, a magad kiszabta,
Csak ezt érintve tér el.
Hiába, nem hiába
Határoztak meg hellyel és idővel.

És ebből a szempontból majdnem egyremegy
Ravenna vagy Budapest.

ESZMEHARC

Theodorik hamvait a szélbe
Szóratta a győztes Belizár.
Mire a császári város

Föllélegzett, mert az áriánus
Rothadó ragály veszélye
Kezdett szünni már.

És megtért az utolsó cretnek.

Hála a bizánci fegyvereknek.

A LEVERT KÖVEK

Theodorik piros palotája
Még világít a templom falán.
De mellőle hiányzik
A király és kísérete:
Eltávolították.
Az „új” mozaik mögött
Nyomuk még fölfedezhető.

És hol vannak az alig négyzet-
Centiméternyi, arannyal
És ékszerzománccal befuttatott,
A falról levert pici kockák
A féldrágakő tűzdeléssel?
Talán a helyükre rakott
Előkelő vértanú-szűzek
Gyöngyruháján, piros cipőjén.

És lekerült a feszületről
A megkínzott emberi test
És párnás elefántcsonttrónra
Felült világuralkodónak
A szupercsászár Pantokrátor.

KÜLÖNBSÉG

Dogmatörténet? Nem, dehogy.
Ravennában itthon vagyok.
A különbség csak az, hogy itt
A régi meg az új *mozaik*,
Mindegyik ér valamit.

SZÉPSÉG

Hogy szép? Vagy úgy! A szépművészetek
Vigasztalát. Már akinek.
Szóval, gondolatunk már nem is háborog,
Ha jobb ízlésűek
A kicsi meg a nagy diktátorok?

SED VICTA CATONI

No persze, nem maradtak az eretnek
Áriánusok se vesztég:
Megtették, amit tehettek.
És csak azért kevesebbet,
Mert idejükből többre nem futotta.

De ha másképp fordul a kocka,
Azzal az ő ügyük ortodoxra,
És részükről jön a haddelhadd,
Senki mögött el nem maradnak:
Egyremegy ortodox, eretnek.

A győztes ügy az isteneknek,
Catónak tetszik a vesztett.
De énnekem, bevallhatom titokban,
Már a vesztett ügy se jobban.

MIMNERMOS TÉMÁJÁRA

„Élni mit ér, mi öröm van arany szerelem
tüze nélkül?”

Szabó Lőrinc fordítása

Mennyi éve mennyi ágyon
Ugyanegy testnek mennyi változása
Hány város amit bevettek magukévé
Tettek ugyanegy pár testnek
A változásban maradandó
Folyamatosságaival

És test a testnek test a testhez
Hol itt hol ott valamely ágyon
Reggel éjfélkor délután
Amikor a két arc mosolygó
Hullámaiba hullámain át
Szánt a sötét szél

Mi lesz ha vékonyodik végleg
Vivőereiben a vér
Ha hideg homály keserűség
Tódul a hevület helyére
Ha hiú helyettesítésre
Higul majd honában a hormon

És mi lesz ha marad még
Marad eltöntenivaló
Pillanat hónap év idő
Marad mibe feküdni ágy
Esetleg város is halálíg

Élni mit ér
Mit ér mi öröm
Mi öröm van arany
Van arany szerelem
Szerelem tüze nélkül

S a forró dél borulni kezd
Hanyatlik a hőség heve
Aranya híg homályba hül
A harapás a szorítás
Lazulni kezd a lebegő
Áldozat a király kihull

De közben ketten ők kihúlt
Sötétségükbe kivonulnak
És szánt a szél fekete tóba
Fekete széltől felszítottan
Fekete fák közt feketén
Tüzelő nélkül ég a tűz

AZ ÉJSZAKA KERTJE

Az éjszaka kertjében a fák
Indulásra készen inganak.
A sűrű árbock fölött
Ragyog a telihold.

És minden éjszaka
Holddal vagy holdtalanul,
És veretnek, áznak,
Hintáznak az árbockosarak,
És a lengő kerthajó
Kifuthat minden éjszaka.

Ne vessünk hát, ha nappal,
Minden éjszaka után
Közelebb-közelebb
Nyomul a skorpió sereg,
Leghátul a három
Vezéróriás
Azt hiszi, bekerít.
De bármely pillanatban
Könnyű lesz behajózni:
Nem lesz nehéz a málha.

– Ilyen régimódi
Hajóra behajózni?
– Igazad van, de persze
Háromszáz év alatt
A korral nem haladt
Az éjszaka kertje.

Fekete fákat ingat:
Bízzuk hát rá magunkat,
És mire ideérnek,
Mire a ház leégett,
S a hajsza megkezdődött,
Csörögnek már a csörlők,

A hold úszik fehérén,
S ahogy tanultuk régen:
Húzzátok fel a horgonyt!
Isten veletek, partok!

A KÉPTELENSÉGEK PARABOLÁI

A képtelenségek parabolái
Egyre mélyebben vágnak életembe –
Lesi az őrség, hol lehet megállni,
Mielőtt szöknének a végtelenbe,

S a barbakánt kissé megreparálni
Ideiglenes végső védelemre:
A lehetőség bármilyen parányi,
A gyilokjárón várnak még feszengve,

Ha csökken is tán az esély utána,
Teljes fegyverben vonulhatni el
A megmaradt lobogót lebocsátva

Szagatott gyász dobpergéseivel,
Hogy aztán a szabad fosztogatásra
Köröskörül megadassék a jel.

KETTŐNKÖN A SOR

Minden volt, ami tőlem telhetett.
Ugy értem, élet és jelenvalóság.
Kész elemek új kombinációját
Kísérletezhetném ki. De minek?

Nem bennem, szemben a fürkészhetetlen.
Kitárt karral, konokul közelít.
És hátha azt a nemvolt valamit
Próbálgatni szövetkeznénk mi ketten?

Megindulok, mögöttem temető,
Előttem az a bizonyos jövő:
À nous deux maintenant – mint Rastignac.

Belevetem magam, de a tömegben
Eltűnni nem fogok, mert nélkülem nem
Lehet meg az sem, az a másvilág.

ELŐJOG

Lehet
Hogy innen még az omegán
Vagy ahogy régen mondták, túl az óperencián
Vagy – miért ne álljon itt korszerű kánon? –
Túl a kellő galaktikákon
Van rajtunk kívül is valami élet,
Akár férgek, akár magasabbrendű lények
Javára berendezkedett
Tökéletes társadalom,
És valamely szuperszaternuszon
Akad fejlettebb fokú szerkezet
Felfogni fényéveken át
Kisugárzott, értelmes, oszthatatlan
Primszámaink növekedő sorát:
Hiheti, aki tudja –

De megmarad előjogunk, a földi
Rejtelem, amit mi és csak mi értünk:
Mi voltunk képesek istent kínozni, ölni,
Sírjára követ hengeríteni
Annak, aki
Mindig és újra meghal értünk
S minden húsvétkor itt támad fel újra.

KERÜLET

Túlfutott egy állomással.
Túl nemcsak előre de oldalt,
Egy másik külváros felé.

Hol is volt az az átkötő út?
Negyven év negyven év.
Nem sokat változott azóta.

Igaz hogy most a neonok.
De nem változott a fényarány
A belvároshoz viszonyítva.

Vagyis viszonylagos sötétség?
De viszonylagosságot nem ismer
Ebben a külső kerületben.

Itt minden abszolút volt.
Fagy feltétlen foka februárban.
Kérlelhetetlen kerület köve.

Csak megrezzen mikor megolvad,
Mikor átbújhat a kísértet
Kísérteni kezd a kő is.

Most is magában áll a nagy ház.
Ellene védte sárga bástya
Azt akiért e tájra jött.

Mit számít hogy most neon ég?
Mit számít autóbuszmegálló?
Megvan a piac és a patkány.

Koratavasz estködében
Üres bódék imbolyognak
A nagy patkány megint kísért.

Csak ő nem kísért nem jelent meg.
Most sem. Laza haját a szél
Nem táncoltatja lámpaködben.

Belekiált a visszatérő
Az üres ködbe: „Nem vagy itt.
Pedig eljöhetnél. Nincs derű

Utólag. Nincs megbékülés!
Miattad nincs bocsánat. Eljössz
Kivezetni a gyűlöletből?”

Csak a magányos sárga ház.
Üres piac ködben a patkány.
Csak a kerület a kerület.

A be nem tartott randevú.
Visszafordul. A szíve száraz
Mint a géppisztolykattogás.

ÖNARCKÉP
A HETVENES ÉVEKBŐL

1969-1976

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

TAVASZI ÉJSZAKA

A májusi hold ma sem adja alább
Pedig most közelíti a hold-komp

BÚCSÚ A SÍRÁSÓTÓL

Tóth bácsi meghalt a télen
Eladják a szamarat

EGY SVÉD KÖLTŐNEK

Forradalmár az, aki forradalmat
Csinál, mondta Che Guevara.

Vagy azt hiszed, olyan vitézi
Tett, Che nevét versben idézni?

Van ordítás, mely mennybe nem hatolhat:
Az eső csak nem esik le, hiába,
Hogy reggeltől estig iázza
A néhai sírásó szamara.

MEDÁRD

Köröskörül izgalmas szürkeség.
A Duna-lassúságnak a lapító
Zivatar árnya ónszínűre festi
Ezüstjét. Csak a madarak cikáznak
Izgatott szürkeséggel. Csak a szívünk.
Az óceán meg a sztyepp szándékai
Megint egyszer fölöttünk csapnak össze:
Atlanti hűvös légtömeg a száraz-
Föld belsejét nyugtalanítva záport
Fakasztón fékezi forró nyarunkat.
Felhők fölött, légtömegek fölött
A sztyepp s az óceán küldöttei
Versenyt keringenek. Mire a hold
Mostantól kezdve kétszer szabadul
A földárnyékból, ember járta már.
S ettől mi változik majd? Semmi sem.
Vagy tán jövőre könnyebb lesz utaznom
Ki Szentendrére helyiérdekűn
Vagy... minek is folytassam? Eszetek
És vakmerésetek és technikátok
A naprendszerből előbb fog kijutni,
Mint bölcsességték az egérfogóból,
Hol körbe fut.

A túlparton az új
Hotel idétlen váza eltakarja
A Belváros kihűlt hiányait.
Ha áll majd frissen tündökölvé mint
A békés együttélés záloga
S a túlazóperenciáni élet
Jelképe – mit hoz át a szél, keringőt
Vagy villanyos gitár géphangosított
Világvadmacskazenéjét Budára
Egy év múlva Medárdus éjszakáján,
Miféle tarka óperenciás
Fényegyveleg vetül az elmaradt
Duna sötét vizére és ki nézi
Ablakból kihajolva Pest felé?
Kiváncsi sem vagyok már.

Alkonyi

Izgalmas szürkeségből csak az új híd-
Akaratunk halvány ezüstje villog
Sejtelmesen a híd a híd. Medárd
Szele borzong az ónszínű folyón
És esőt jósol mélyebb szürkeséget
És van akinek ónszínű folyót.
Majd elvonul, ahogy szokott. De ha
Betelik Medárd magánjósata,
Kinek sütnek ki majd a hónapok?
Már nem vagyok kíváncsi. Nem vagyok.

BEETHOVEN ÖREGKORA

Ez nem németül van, se más, gőzzel, váladékkal
Összetapadt barbár törzs nyelvezetén
És nem is latinul, ahogy neked hízelegnek,
A rend és gyönyörűség okos latinján –
Ez nyelvtelen nyelven szól, ezt meg kell értened.

De a zenét is teneked megzenétlenítettem,
A művészet bennem legyőzte önmagát,
A hiúságot, a magakelletést, a kurvaságot.
Ez ne csiklandozza senki viszketegségét,
Meg ne remegtessen zsigereket, jonhokat,
A frigideket ne tudja táncba vinni,
Ezzel ne szublimálja kudarcát
Semmiféle fennkölt impotencia.

És a-mollban, a nosztalgia nemes hangnemén,
Ahogy Mozart, amikor édesen akart zokogni.
De rajtam senki se zokogjon, énrám
Senki se mondja: a szegény süket.
Ez a szenvedés itt nem engem érint,
Ez a halál itt nem az én halálom,
Ez a brácsa megfagyaszt minden elérzékenyülést.
Az a-mollra rácáfol ez az a-moll kvartett,
Ez a telítettség mindent lecsupaszít.

Ezt meg kell értened, erre muszáj felelned,
És kérdés kérdésre, vád a sürgetésre,
És miért és miért és hogy tehetted ezt?
És felbukkan a dallam és tudnám ezt én is,
De nem akarom folytatni, nem dalolunk.
Én kihívlak és ha nem felelsz, diszkvalifikállak,
És cibál a hegedű és csikorog a brácsa
És nyögi a gordonka: felelni muszáj.

AZ ISMERETLEN INSTANCIA

1. MÉG MIT KERES?

Még mit keres, még mindig mit akar
Az ismeretlen instancia bennem?
Azt hiszi, hogy még mindig kicsikar
Tőlem valamit? És: azt igen, ezt nem –

Hogy választhat? Hogy kőtábláival
Még egy ideig sakkbán tarthat engem?
Miben reménykedik a vén szivar?
Hogy van mit még tagadnom, cselekednem?

Hát nem elég neki, amennyi bajba
Ránt egyfolytában több mint negyven éve?
Ami másoknál egy hanyag *miért ne?*,

Lett nálam rögtön baljós kalamajka.
A szökni készülőt még visszahajtja
Folyamatos okvetetlenkedése.

2. MÁR ABBAHAGYHATNÁ!

Már abba hagyhatná! A szagatottat
Szétbomlani nem engedi. Miért nem?
Övékre várnak régen a halottak,
S ő visszatartja jussunkat. Nem értem.

Izgágasága miért nem nyugodhat,
Hogy elhagyna a szégyen finisében?
Mert nem túri, hogy lélegzethez jussak
És boldogító hiányát megérjem.

Vagy ő az, aki szeretne kiszállni
A társulásból, nem győzi kivárni,
Hogy únt feladatától megpihenjen?

Bárhova hajtson, többé nem kíváncsi,
Csak tükön ül már, hogy lerázzon engem,
Az ismeretlen instancia bennem.

MÁSODIK PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT

- Hogy állsz? - Készen vagyok.
- Ebben a nyári alkonyatban?
- Épp most. - Remontálnak a rózsák.
- Nem utólszor ezen a nyáron.
- A szerelem? - Az is remontál.
- És koponyádban a ragadozó?
- Legszívesebben abbahagyná.
Lomhán figyel, de készülődik
Szemében az új tigrisugrás.
- És mégis? - Akkor kell búcsúzni,
Amikor legjobban szeretjük,
Amitől búcsúzni kell.
- Még győzöd. - Győzve abbahagyni.
- Sok csatát kell még nyerned ahhoz,
Hogy elveszítsd a háborút.
- Háborúimat elveszítve
Nyerhetem csak meg a békét.
- Kettőnkön áll a vásár.
Ha majd kettőnkön a sor.
- Találkozunk. - Találkozunk.
- Ha majd mi ketten nem leszünk.
- Ha majd mi ketten egy leszünk.

FINIS

Legyűrve ezt és legyűrve azt
És elfogadva éppen eleget
És eltűrve az eltűrhetetlent
És lemondva miről és miről
És lepöckölve nagy részét a rámvert
És félretolva a félretolandót
Itt az idő kevés idő

Hajrá szekér a hajdani
Előre a sikon az éjbe
Most repüljön el az álarc
Ideje a gyűlöletnek
Szeretnek ideje
Jövő most borulj nyakamba
Cras amet qui nunquam amavit
Ezt és azt ölelni duzzad
El nem pazarolt erő
És habár a szem homálylik
Céloz nem remeg a kéz
Még és még és újra még
Villan az útszéli fákon
Megtört holdfény az akácon
Most érik a birsalma
Roskadozó almafa
Régi szekér most robog
Csak előre két pihent ló
Kis idő kevés idő
Gépkocsi sem ér utól
És legyűrve elfogadva
És eltűrve és lemondva
Lepöckölve félretolva
Sűrűsödő szürkességben
Igy lesz kerek a világ

LJUBOMIRA

I

Az őszi nyár megrögzött szavait
Miért fogná fel fiatal füled
A szenvedély tigrise vén majom
Megszállottság lesz mire megöregszik

2

Szeretsz szeretlek milyen egyszerű
Tudom hisz én is tudnék lenni könnyed
Csak ne torlódna titkon torkomon
Az egycsatornanyílású polip
Hatszáz habzsolni mohó tapadója
Puhán piheg parázna dagadó
Vár hogy szorítójából szabadulva
Karjaival csápoljon sós elembe

3

Legyek hát könnyed? Költői legyek?
Hogyan? Legjobb tán képeket bedobni
Van kellék bőven ciprusok a gyász
Előkelő sötétzöldjét az égre
Följegyző tollak ecsetek (dehogy
Fölfelé tartott becsukott esernyők
És kinyitott ernyők a pineák)
Égő narancsok pálmák agavék
Fehér sziklák kék tengerbe hasítók
Poseidón fehérsörényes lovai
Tarajukon fehér vitorla táncol
A sötétben a duinói angyal
Átszellemültség ahogy meg van írva
Költészet ahogy a könyvekben áll
Zavart nem tűrő töretlen tökély
Tudnám talán csinálni ó hogy únom

Nem ez így nem megy szorosabban
 Közeledjünk az eltemetett kutyához
 De úgy hogy mégse legyünk személyesek
 Valljuk be nem divat meg aztán
 Kényes a tárgy ez is tagadhatatlan
 Csinján kell bánni a közelítéssel

Hogy is csinálták nemesebb elődeim
 Ó mért oly későn levelek hullása
 Nem ez is elavult menjünk régebbre vissza
 Az én fejem fehér mint liliom
 Nem ez se megy ne röhögtessük ki magunkat
 A te arcod meg friss mint hasadó
 Ez megteszi de mi lesz a folytatással
 Milyen jól megy a rózsza liliomhoz

De mit kezdhünk te meg én ilyesmivel
 Emelkedett mintákba hogy simulhatunk
 Minden mozzanatunk végzetesen személyes
 Déltüzet éjtüzet sűrítő bakacsin
 Hajad a mindig véletlen ágyon
 Legföljebb csak mint öntudatlan
 Gyász ha borítja
 Haláluló kopasz koponyámat

Legjobb nem beszélni róla
 Fojtsam el kíméljelek
 Próbáljuk meg mintha mintha
 Igazad van egyszerű ez
 Rendben van minden közöttünk
 Pálma ciprus szikla tenger
 Szeretlek te is szeretsz

És ha neked nem hiányzik
 Nem hiányzik semmi sem
 És ha eltűrsz engem eltűrsz

Magamat miért nem tűröm
Miért hogy a szorítóban
Uj csodára megváltásra
Vár a kárhozott polip

6

És valaki megint csodát
Tudott művelni bennem
És van újra van a világ
És van benne hova lennem

Mert ennyi csak szeretsz és szeretlek
Milyen egyszerű ez tényleg
És mindegy hogy tetted vagy tetteded
Az örök átlényegülésnek

7

Hála néked tiszta forrás fölbuzogsz a kő alól
Nem tudhatni honnan törsz át földből földet újtó
Vigan duzzadsz csermelycsörgés hipp-hopp hol vagy hült helyed
Szemfényvesztő volt-nincs játék szikla rejt gyökér homok
Másutt ahol senki se várna felbukkansz te vagy újra te
Magad végképp nem vonod meg irgalmas bűvópatak

Hála néked szörnynevelő tenger hajókat hordozó
Szörnyeidet titokban tartó tenger tükre tündöklő
Világ minden szennye feléd tart rothatag élet bölcseje
Minden dolgok anyja ki mondaná tenger hogy mocskos vagy
Szűnhetetlen zajcsináló csapdosol ablakunk alatt
Imperátorok se tudtak téged csöndre inteni

Hála néked élet fája délszaki ágat nyújts fölének
Őszi nyár de a tél sem fogja zöldedet elfakítani
Élet fája hány alakot tudsz váltani ősz és nyár között
És ha virágod száz évben nyit egyszer mint az áloé
Inségemben korhadatlan törzsedhez támszkodom
Rám ismer a föld alatt még nagylelkű gyökérszövet

Hála néked székesegyház égnek szegzett két torony
Összehajló boltozatodnak széles íve merész hajó
Mélyülő kapubolt komoly faragású büszke homlokzat
Orgonabúgást visszhangoznak rejtett mértanú mély üregek
Formahatár te erős tömör apszis állhatatosság záloga
Hála néked székesegyház testbe fogalmazott áhítat

Hála néked szárnyas oltár örök-új hálaáldozat
Életem halála voltál halálom halála vagy
Éltető halál ami nélkül ki akarna tengeni
Hála néked idegen oltár csakhogy megtaláltalak
Voltam hol vagyok hol leszek újra mégegyszer az átmenet
Hála néked elborító éjféli új naptámadat

KÓRHÁZI MATUTINUM

Reggel van. Élek.
Kinézek. Látok.
Hideg fény sápadt ég
Antenna három
Vastag rúdja kilenc
Egyenlőtlen ága.
Madarak bezzeg
Régen tavaszolnak
Ahogy torkukon kifér
Ők tudják jobban.
Fejemet balra
Jobbra a párnán
Szédül de mozdul
Nem ejteted ki
Mégse kezedből
Nem törted össze
Vér-őscimtől
Kapott koponyámat
Benne felhalmozott
Tekervények tőled
Táplált tisztaságát
Szét nem ziláltad
Forgatom jobbra

Forgatom balra
Add meg emelni
Föl újra föl
Rádismerni lényeg
Minden alakodban
Mindenegy nevedben
Reggel van. Élek.

PENTATON

Hová hová
Hová fúj ez a szél
Pusztáról fúj
Pusztára száll

A vér a vér
Mit rejt ha hull a vér
Rejtírást ró
Serkent ige vér

A szó a szél
Sziszegni mire jó
Szót szít a szél
Pusztáról fúj

Tüztépte tér
Csóvája hova tűz
Tövéig kitakart
Holt hült határ

Tő tűz szó száj
Lélegzete hova száll
Csóvája szél
Pusztáról fúj

IN FLAGRANTI

(MEGTÖRTÉNT ESET)

Matum gye sálam kazur nem vilóm.
Tattal rokku bengereg tilze banszá.
Ke nádoltu parat ritar tabazzsá:
Tallénuráva tüpti Teverín.

Szelén tipon kurteli rust idűn,
Ta lipotantú – rethaló pilantszá.
Denize rén? sefér gye curhad Ancá...
Tevesz nyegén hegörzsed hanyolón.

Ta rigda keftolét vaszit pilanton!
Csarr, vósz, kerénd, rit, vam, spettó, gucet
Kurtiza gesz, fülücse temlicet:

Halasz tiv enkő fengyi rengerend on.
Rattiva tégyi halmaton hanyol
U garnyolú, édinga pilanol.

(Mentségét lásd a függelékben)

RES ET VERBUM

Ha azt mondják, hamar meggyógyulok,
Nevetünk: tudjuk kölcsönösen,
Hogy mit jelent ez. Igazán
Tudjuk? Az egész bonyolult
Viszonylagos kiegyezést?
A *miből mire?* bökkenőit,
Azt, amit ez az ige: *gyógyul*
Magába foglal, és amit
Meg kellene tán közelebbről
Jelölni – de minek? amint
Megfogytuk, már a foglalatból
Kisiklott, szó lett, állapot,
Mely ismét valamit jelöl,
Egy másik bökkenő, mögöttes
Új helyzet, állapot, jelentés

Jele, neve, visszfénye csak,
Mert forma minden tartalom –
Forma *is*, mellyel kifejez
Valamit önmaga mögött,
Orosz baba, tükröterem,
Jel-jelzett, forma-tartalom
Hátrálva egymás fokait
Harapó fogaskereke,
Fogaskerekék szökevény
Fortélyos rendszere – hová
Húzódik vissza netovább
A fortélytalan, bökkenőtlen,
A háttérjelzés nélküli
Merő totális tartalom?
Jobb lesz, ha én sem bolygatom
A jótkony futóködöt
A dolog meg a név között,
Hogy mivel bökken az *ige*
És hol kezdődik a *dolog*,
Sem azt, hogy miből és mire,
Ha azt mondják, hamar meggyógyulok.

KALLIGRÁFIA

Széthull a gipsz, az üveg eltörik,
Idővel paloták, házak, erős
Várok, városok elromolnak, egyszer
Párizs, New York és Mucsá semmivé lesz,
A vasbetont a szupertermeszek
Szétrágnák, a műanyagok piszokká
Rohadnak, az égitestekre fellőtt
Szerkezetek homokba, kráterekbe
Merülnek, el nem állnak államok,
A diktatúrák, demokráciák,
Titkárok, elnökök, igazgatók,
A tábornagyok és a társulások,
Junták, hippik és halálos hatalmak,
Egybeolvad a tömeg és elit,
Kihalnak a normatív kritikák,

De ameddig világ van valahol,
El nem felejt, felszökell szívéből
A világ talányos titkosírása,
Rejtjeles rúnák rendszere, amit mi
A nyári égre ketten följegyeztünk.

ANAKREONI DAL

Megint színes ernyők alatt ül hátradőlve
Itt-ott Pesten, Budán. Honnan bukkant föl újra?
Félkorsó sör előtte. Még mindig cigaretta
Szájában, kábitószert, úgy szívja be a füstjét.
Azután hirtelen megrezzen, tenyerébe
Rejti a cigarettát, körütekint. Mitől fél?
Még mindig razziától? Vagy tán hogy valaki
Fölfedezi, hogy él még, és tüstént följelenti?
Nincsenek razziák, nem árt neki manapság
Egyszerű följelentés. De mégis fél, feláll,
Szétnéz s a forró nyárban mintha nyaka köré
Tekerné durva sálját, elveszni a tömegben.
Most még megúsza. De elkapják majd idővel.
Megint mitől vidám, könnyelmű öregúr?
Mert átmenetileg most szabadlábbon él?
A szökevény megint egéruvat kapott.
Az igazoltatás ezúttal elmaradt.
A cigaretta füstjét beszívja és kifújja.
És hátradől megint, színes ernyők alatt.
Csak a mával törődik. A holnapot ki tudja?

NEM FOLYTATOM

Elkésve jössz idén is, őszi nap!
Érlelni valót mit találsz közöttünk?
Nem folytatom. Minek folytatni ezt?
Kinek folytatni? Únom magam is,
Amit a szubtrópusi légtömegtől
Fölmelegített októberi nap-

Megérintette húr önműködően
Recseg: „Elkésve jössz...” Jelkésve jel
Jelképesen jelkéseken találsz
Közöttünk mit je-jelkések közöttünk
Jelkések között mit je-jeltalálsz
Jel késve jössz jössz őszi mi je szösz
Je őszi szösz jösszi szí szidén
Idén is éden is nem folytatom
Minek folytatni jelkés jelszimat
Elkésve jössz idén is, őszi nap!

KORATAVASZ

Pengő hideg sugarak
Villanó borulások
Nagy hidak nyújtóznak
Tündöklik a szenny a folyamokban

Eltűnt sirályvijjogás
Örvényei északabra
Két parton a szürke várost
Tengeri szél fújja délnyugatról

Korszerűtlen íjjakat
Feszítenek jólismert lövészek
Feszítsd magad idegem
Kitűzetik előtted a célpont

EGY TÁNCDOBRA

Honnan félig megfeketült dob
Természetes és erőszakos
Halálon túlröpülő
Ostromokon rejtezésen át

Sápadt pergamen arc
Sötét foltjai beleivódott
Pincei szénszállat vagy a fölvert
Por és táncveriték vegyülete
Dobdobbantó tenyerén

Verői táncoló újjak
Fényes alvadtvérbarna fán
Laposan pattanó tenyér
Meg egyenletes pergamen
Halk staccato vezényszavak
Szinkópás ellenpontjait kopogják

Dob feltámadás dobja
Nytott dobozából
Kirajzik a térdemelés
A hajlásban a gömbölyödő
Tompor a feszülő lábak
Szárnyaló talpak az ugrás
Lendületében szétlobogó haj

Hangok doboza dob
Halovány hártya halált
Hóditó hiteles arckép
Perlő pecsétje pergamen
A kételkedve kutató kéztől
Félig feketült felületén
Futamot fodrozva fölcsap
Lekötött lelke a tánc

MOZZANAT

Öregembert ki látott már
Görkorcsoyázni?
Ezekkel a meszes izületekkel
Ahogy ellöki magát
És túlsúlyán imbolyogva
Az aszfalton siklik,
Még rá is gyújt, azután

Félhülyén réved, minthacsak
A puszta passzív
Nyomaték tartaná
A kis vasmasinán,
Amely egyszerre újra
Szeszélyesen, szinte magától
Meggördül az utcán,
Le az úttesten –
Miért nem ütik el a teljhatalmú
Gépkocsik? Úgyis az lesz a vége.
Vagy csak úgy magatehetetlen
Hasrabukik és megvasalt
Lábaival kalimpál.

EGYSZERŰ DAL

Többé veled sem
Akadhatok össze
Véletlenül sem
Öt évben egyszer
Nem gondoltam hogy te leszel
Aki előbb lefekszik

Gondoltam ezt még
Halaszthatom
Majd sorra kerül még
Hisz futja az időből
Mert benne van az időben
A kézenfekvő mentség

Tudhattam volna
Hogy milyen rezolút vagy
Tudhattam volna
Hogy fogadat összeszorítod
Hogy sohasem hagysz el-
Kényelmesedni

Tudhattam volna
Hogy csak a mi kettőnk
Alkalmazhatatlan képlete
Függ az időben
És hült helyed a három
Ajtajú közért előtt

UTÁNA

Ilyenkor minden élesebb lesz hirtelen.
Az éj vizén a fodrozás. A gyér neon
Hullámtörése csapkod a sötét folyón.
Túltündöklük a hídezüst a megvetett
Holdíven. A kislámpa éber örkörén
A cigaretta démon füstje átlobog.
Végezni vígan most lehetne, most. A szél
Hátán hiába nyargalót lerántani
Kitárt karomba. Párbajunkat ölelés-
Re váltani. Hát azt hiszed, tiéd leszek,
Mert el kell hagyni házakat, hazát, a húst?
Megvolt. Megért egy búcsúzást, egy végleges
Közösülést, melyből kiszáll az én, kiszáll
Az éjszakából, énlírából. Törhetik
Eszüknek szűk tokját: hol fért el itt? hová
Szökött a száműzött személyiség? Az én
Nyergedben ül tudtod nélkül hátad mögött
Kijátszva a minden határok őreit.
Majd otthagyt téged is. Megérkezik. Leszáll.
Vagy föl? És minden élesebb lesz hirtelen.

XENOPHON DALA

Ezek a vállalkozások!
Mi isszuk meg mindig a levét.
A maroknyi akit cserbehagytak.

Ha vége a táborozásnak
Hol vannak a nagy seregek?
Meg szoktak feledkezni rólunk.

Rólunk a feledékenyekről.
Kár volt elszórakozni kár.
Ebgondolat elkésve pattan.

Aztán a szűrni vágni ütni
Nyílzápor lándzsavillogás.
És csak a visszavonulásért.

Fölverve fölszedve a sátrak
Forró nap fagyos éjszaka
És hullám hullámra a perzsák.

Úgy hátra mindig hogy előre.
És vonulásra vonulás.
De a végén tündöklő thalatta.

Kivágni magunkat magunkig.
Kivont szem szó és hallgatás.
Nem hódítás csak anabázis.

HARMADIK PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT

– Vigyázz, megcsúszol. – Az bizony meglehet.
Pláne, ha te még nekem jössz a ködben.
– Miért nem fogódzol meg? – Ugyan mibe?
Ezen az alattomos talajon
Cserje, bokor, egy kókadt napraforgó
Sem élne meg, de még az árvalányhaj
Sem tenyészik, s ha mégis, meg se látnám
A mesterséges ködben. – És miért nem
Jársz bottal? – Mert nem kedveli fogását
A kezem. – Pedig elférne a kezében:
Ugy látom, nincs benne pohár, se toll,
Se cigaretta. – Nem, nincs benne más,

Csak a *nélkül*, a nélkül, a nélkül, a nélkül.
Ezért nem fér el benne bot. – Hát dobd el azt is.
Kacatnak a hiánya is kacat.
– Nem, önként semmit, csak ha elveszik.
És ha nem hagynak meg semmit, csak a nélkül-t,
Én ahhoz is ragaszkodom. – Na, tessék:
Megint hetvenkedel. Pedig még van szemed.
De ha azt is elveszik, és vakon imbolyogsz,
Kezedből a nélkül-t is kiverik.
És nélkül nélkül mit tudsz mondani?
– Hogy idáig hát eljutottunk. – Mire tudsz
Várni, ott a határon? – Hogy majd egyszer megtudom,
Ez is mire való volt. – Orrod attól
Fokhagymás. – Látod! Hiszen orrom is
Lesz még eszerint és fokhagyma rajta.
Ergó fokhagymát lesz mivel szagolnom.
– Fölülről vagy alulról? – Egykutya.
Nem számít, csak a -val-vel vagy a nélkül.

EGRY

Ez mind így süített, tündökölt
Akkor is, azalatt?
Emlékszem a Szalonra, ahol a fény
Szétvetette a falat.
De ami akkor volt, a hullafolt,
Bizony, ebből kimaradt.

Hol innen a belek, a szörnyetegek,
Hova lett az a huszonöt év,
A hullák, az égetett umbrák, a hullá-
Evők, a köpés, az ütés,
A kármin, az oroszzöld, violabarna
Vegyüléke, a lila penész?

A sírbatétel után repült
Föl. Föl! Szikrát vetett.
A festék súlya hirtelen

Lehúzta az ecsetet:
Kezében a könnyű fényvezető
Csak a kréta lehetett.

Határszélien volt, túl azon,
Amit élnünk adatott:
Szétbontotta a boldogság
Az égen a napot.
Hol voltak már a földszínek,
Vad évek, szörny napok?

Csak a fény, csak a tény, hogy meglehetett,
Akkor is, azalatt,
Hogy létrejött az érintkezés,
A boldog kapcsolat.
És itt van a sírbatétel után
És szétveti a falat.

AZ ISTENNŐ MEGJELENÉSE

A ködből szemembe sütött valami
És leszegett fejemet ahogy mentem a szürke utcán
Föl kellett kapnom. De még semmit se láttam
Abból ami felém sütött a ködben.
Aztán hirtelen felbukott előttem
Gyöngyház- és rózsaszínnel a szürkeségből
Az a penészes arc, az a fakó haj
De most fölgyúltan ahogy fölvetette
Egy körszakáll kubai kivágatára
Mely hogyan is tudott volna ellenállni
Muszáj volt olvadozni a mosolyában.
És nekem, a véletlen figyelőnek
Két kárvallottra kellett gondolnom aki
Visszavárja e percben is aminthogy hihetőleg
Még útbaejti őket és azonfölül
Hányat csak ezután fog majd beszívni
Konokul kigyúlladt, húsevő mosolyával
Ez a vadász-orchideává üdvözített
Béka királykisasszony, a csoportos

Nemiség dühöngő angyala de hát
Az istennő oda fúj ahová akar
A habokból fölmerült: most itt a ködben
Ebbe az ultrabal kis kancsókavirágba.
És én, a meglepett, kételkedő tanú
Csak néztem ezt a hétköznapi teofániát –
Mit szóljak hozzá? Ady a helyemben
Azt mondaná erre itt a szürke utcán:
Evoé! – Akárhogy is forgatom
Végeredményben én se mondhatok mást.

HÁT NEM FURCSA?

I

Hát nem furcsa hogy
Még ez a tavasz is itt talál?

Ahogy fölfele száll a víz
Szaga széles Dunának partinál.

Alacsony a szintje.
Vélnéd látni szinte
A folyó fenekét.
A rakparton a száradó kövek.

A szag a víz a kő
Mindennek hirtelen
Jelentése van
Fenyegető.

2

Meg a házak!
A cirádások, régiek.
Mennyi utálat
Ami a piszokkal együtt azóta
A kövekre a kacskaringókba
Leülepedett!

Ezt tudtuk utálni?
Hát nem ezeregyéjszaka volt
Hát nem az a bizarr bazár
Ama boldogtalan Bagdad

Tetézett temető
Fenyegető
Titkokat kibeszél
A márciusi szél
Nem soká várhatunk

Felírja a bazárra
A temető kapujára
Feltámadunk

3

No és a nők
A nők micsoda új
Áradat szakadatlanul
És mennyi minden
Innen onnan
Szagok párák kövek kilehelése
És a szél és a bazári tömkeleg
Holtak elevenek
És a mégis és a mégse
És a kivel a mikor a hol
Minek a kormányod
Már nem kell helytállnod
Csak sodortatol
A torkolatáig
Vagy mit tudhatod
Talán túl is ahol
Egy új képzetbe fölállít
Hát nem furcsa hogy

SÁNTAISKOLA

Csak vonjátok meg köreiteket,
Rajzoltjátok továbbra is a négy-
Szögeket, rombuszokat, húzzatok
Stráfot közéjük, ahogy mindig is
Szokásotok volt, ahogy Mondrian,
Kassák, Moholy-Nagy, Vasarely,
Vagy még inkább, ahogy gyerekkorunkban
Csináltátok az ugróiskolát
(Vagy ahogy falun helyesebben mondták,
A sántaiskolát), hol négyszögekből
És félkörökből rajzoltatok játék-
Mezőt homokba, aszfaltra, az ábrák
Mind megszámozva, és szigorú rendje
Volt, hogy melyikbe féllábbal, melyikbe
Kell páros lábbal ugrani, s a végén
A félkörből a visszaforgó ugrás,
De persze bonyolultabb figurákat
Is kitaláltatok, például úgy,
Hogy egy-egy kört vagy négyzetet ki kellett
Hagyni, oda nem volt szabad belépni –
Miért? Akkor sem értettem, minék
A számozás, miért ide igen,
Oda nem, sőt, tilos, szóval, sehogy sem
Volt érzésem az elvont bölcsülethez,
Sőt, mit tagadjam? most sincs, belelépek
Most is szigorú ábráikba, vagy
Túllépek rajtuk, a sámánilag
Vagy konstruktívan meghúzott, kifundált
Mértani vagy misztikus jeleken
És iringálok hanyagul közöttük
Szabálytalan sasszékkal elfelé,
Kifelé, kifelé – ki néz utánam?
Ki ütheti bottal a nyomomat?
Az alsámánok, kontár konstruktőrök.

A KIBICSAKLOTT RÍM

Villamos több nem jár a hídon át.
Elvették ezt is. Mehetsz szélben, hóban
Vagy szenvedheted összelapítottan
Az autóbuszok börtöndobozát

Vagy kapkodhatod szédült fejedet
A mozgólépcsőn, mely a Párizs, Moszkva
És London metróihoz viszonyítva
Sokkalta gyorsabb és meredekebb.

Hát nem únod föld alatt, föld felett
Menteni még mindig az életet,
Zihálva zebrán, lelálva lépcsőn?

Ha közlekedés közben meg nem ölnék,
Magadtól minél hamarabb dögölj meg,
Tulajdon városodban gyalog őslény!

SEM EZ, SEM AZ

Hát nem különböztem már eleget?
Könnyeden is meg kínkeservesen.
Engem az egybeszerző szerelem
Sem elsodort: új szigetre vetett.

Sem ez, sem az. Mondhatom, elegendem
Van a különbözésből. De lehet-
E még? Hát nem reménytelen eset
A még és már a hol hová nekem

Találni léggömböt vagy úrhajót
Kerül nem számít amibe kerül
Csak el és föl ahol már sohasem

És mindörökké különbözhetem
Szállítani ahhoz az Egyedül-
Valóhoz ezt az egyedülvalót?

KIKÖTŐK

I

Az a behemót olajtankhajó
A használaton kívül helyezett
Dokk oldalának nekidőlvé rézsút
Az Adria legnagyobb kikötője
Ahova épp megtérő barna gőzöst
A kicsi révhajó fürgén bevontat
Egy kék pedig kifut egy percnyi folt
Hamar a világosabb kékbe olvad
Fejem fölött s a kikötött hajók
Fölött egy szuperdaru karmai
Között egy hatalmas kanárisárga
Konténer a dokkok felé lebeg
Közben befut a kikötő elé
Egy vastag szálfákkal rakott szerelvény

Vagy ahogy a kis öböl elsötétül
Feketeségbe símul a sziget
Csak a csobogás hallhatóbb csak a
Violaillat indul támadásra
S a jacht mely a móló mellett kibúvik
Egyetlen halvány jelzőlámpa mintha
Észrevétlenül menekülve bezzeg
A halászcsonak sötéten de fojtott
Kiáltásokkal jön meg tudható
Hogy ringató álomba – reggelig

Vagy ahogy az egy kék egy sárga fény
Egy árboc tetején már túl az öblön
Nyílt tengeren – de már vagy még – haza
Vagy el? honnan hová hol van sehól
Vagy ahogy a hegynék kapaszkodó
Nagy keskeny lecsupaszult szürke karsztkő
Házak közül fehérén fölmagasló
Harangtoronyból az a kondulás
Az öblön át ahogy

2

Ahogy a mozdulatlanok látszott
 Nagy és kis kikötő csupa ideiglenesség
 Jövés-menés ki-be átrakodás
 Érkezés indulás mit számít hogy milyen
 Zászlóval sőt mit számít a hajó
 Ránézel ott van már nincs is ott
 Hát mi fontos a rakomány de hiszen kirakják
 Viszi tovább másik hajó vagy teherkocsi vagy vonat
 A zászló a legénység a hajó a rakomány mindig más
 Csak a kikötő ugyanaz
 Átváltozások kikötője

3

Hiszen ha úgy lehetne
 Arra a sötét szigetre
 Háttal a hangnak kifutnék
 Rám néznek itt vagyok még
 Egy perc múlva itt se ott se

Megérteni miért kell
 Szakítani az énnel
 Vizen vagy szárazon bárhol
 Szabadulni a rakománytól
 Ha kigyúllad a fényjel

4

Hiszen ha úgy lehetne
 Mint a violailat
 A mélyülő sötétben
 Indulni támadásra
 Mint a hajó kifutni
 Hasítva észrevétlen
 Sötétkék tengerekre
 Ama nem-én hatalmas
 Földjeit fölfedezni
 Halálos hódításra
 Vagy bebocsáttatásra

Nem pedig visszavonulni
 És egyebet sem tudni csak ezt
 Elereszteni azt ami lassan
 Bennünket elereszt
 Hátrálni a kudarcok
 Bizonyítékain át
 Megkötni kiegyezések
 Álnok láncolatát
 Ha felborítanak sorban
 Minden kiegyezést
 Még rosszabbat elfogadni
 Gyorsan hogy le ne késd
 És szégyenbe gabalyodva
 Nem kérdezni mit akarsz
 Csak követni az aljas vezényszót
 Hátra arc hátra arc

Holott mindig az előre számít –
 Ugyan nem mi találtuk ki ezt sem,
 De ha eszünkbe jut, már az is valami.
 Mármost a megadott körülmények között.
 Hogy mindig orral a vizekbe hasítva.
 És ha nem sötétkék az a tenger,
 Hanem fekete vagy borszínű vagy ólomszürke –
 Mit számít az? Mit számít?
 Az iránytű, a kormány, a rendeltetési hely.
 De ha veszve a rakomány, a kikötő nem fogad be.
 Zászló nélkül be se futhat a hajó.
 Azt még elnézik, ha az iratok nincsenek rendben:
 Fovarlevél, megbízás, jogosítvány –
 Mit számít az? Mit számít?
 Csak a rakomány legyen sértetlen, csak a legénység, a zászló.
 Hogy veszendőbe mi megy ott, vagy használatra helyben
 Mi kerül, vagy ismeretlen átalakításra,
 Mit irányítanak át, és hová – eldöntetik,
 Majd ha mindenestül befogadta.
 Átváltozások kikötője.

TÉLI RÓZSA

Te kinek tengődünk távollétében
Élet fája rózsá-asszony
Ki nem kaparhatunk a fagy alól
De a tundrák rózsát illatoznak
Szimatolni megállunk a hóban
Haszonlesők egyre többen
Téblábolva gyülekezünk
Titkon kiki kertet fürkészh
Földalatti életet
Szippantani lézengő kísértet
Érzed-e győződ-e ott lent
Indítani nedvkeringést
Élet fája majd ha új
Tavaszdobban kivirágzol
Tundrán tengő tenyészetben
Föllobog a láng a rózsá

ÖNARCKÉP

Mit szólsz, ahogy a karcsún tagolt tevelábak
Megkapaszkodnak sárgán lefelé a sárgá
Szélfúttá homokbuckákon ügetve az egymást
Széttipró történelmek verte völgybe a siváran
Tündöklő sivatagok homokján a messze
Városok kimentett kincseivel megrakodva?
A karavánok! Hevenyészve fölvert sátraik
Fölött az elmúlások nemmúló tanúi
Fehéren boltozódó sziklák az éjszakában.
Feldúlt szemöldök elnagyolt arabeszkje
Őrzi az oázis kételkedve vigasztaló
Páros mély kútjának csillapíthatatlanul
Csillapító csillogását. Az oázis
Rejtett nedvekkal vastagzöld pálmacsoportja
Szabálytalan száj duzzadó gyönyör,
A sivatagi homok nem fog ki rajta.
De hová lettek innen a megváltó csókok? Ez a pusztaság
Megváltva másutt megtalálhatatlanul

Virágzik mesterséges öntöző-
Rendszertől. Más jelent e tartomány, nem azt,
Amit mutat. Öntözi permeteg mosoly
Valószerűtlen távoli virultát. Nem itt
Fejtheted meg a jelentést. Ez az eredendő
Táj értelmetlenül vár a pusztulásra.
Egy önmaga körül tekeredő
Ormány-kőszálon saskeselyű alakban
A tudós dzsin vijjogva felröhög.
De a Megmásító könnyű lába nyomát sem a
Folyton vonuló karaván, sem a forró
Sivatagi szél nem fogja betemetni.

TÁVOLI ESEMÉNY

Ki emlékszik ma még az Eseményre?
Megünneplik persze itt meg amott más-más
Lobogók és gumibotok alatt. A dobogókon
Férc- és remekművek a szavalók
Vetélkedőjén. (Ezeknek egy része
Azonos mindenütt.) Az ünnepi szónoklatok
Más-más irányban egyaránt unalmasak.
Nem könnyű egyensúlyt teremteni a lelkesültség
Felszítása és fékentartása között.
Megőrizzük! Nem tőrjük! Az ő szellemükben!
Csak előre!

Ki tudja már, mi volt az? És miért volt?
És mikor volt? Az Esemény szétgurult, csöppjeit
A homok rég felitta. Azt hiszed? Ne hidd!
Az ilyen csöppeket vércsöppeket nem issza be
Se pusztaság se tengerpart se sivatag homokja. Az emlékezet
Dünáin át szivárognak hajszálerekben,
Míg búvóár nem lesz belőlük. Ott, ahol
Az Eseményt már olvasatlan szaklapok
Ásatag dolgozataiban sem értékelik,
Távolban tör föl, tárgyaltalan, tiszta zuhogás.
És senki sem kiáltja: Hurrá! Győzelem!
S a két ujjukat sem feszítik V alakra.

ALLENDE

Naív lett volna? Csak azért, mert komolyan vett
Néhány tételt, amit mi rég leírtunk
A Tartozik oldalról? De mit ér az élet,
Ha meg nem próbáltatik legalább időnként
Ez a valószínűtlen eshetőség?
Ő nyitott szemmel járta végig ezt a gyönyörű
Zsákutcát. Nyitott szemmel a fölbérelt
Fenevad elé. A világ nem sokáig
Figyelt oda: botránynak bőviben volt.
De a rossz testvérek háborúinál,
Az olajszorultság vakrémületénél,
Az emberrabló és a lehallgató
Banditaságnál bolygót bolygatóbb lesz
Ez a páncélkocsikkal, pénzbefektetéssel
Pecsételt kudarc. Ez a Törvény Vértanúja
A tudás törvénytípró erőit szénnél, olajnál,
Atomnál hatékonyabb természeti
Energiaforrásból táplálja majd, a magáét
Módszeresen megatványozó vérvezetéken át.
És akkor majd az ágyúk, bombák, repülők, rakéták
Világvégi zajában messzehallhatóan
Megszólal egy elcsöndesült országban tétova,
De kitartó kattogással egy régen elhallgattatott
Gépfegyver: tam tata tam tata tamtadaramtam.
S a versben is ez lesz a korszerű ütem:
Klasszikus és magától értetődő.

NAGYSZOMBAT, 1704

A tiszta, száraz és hideg Karácsony éjszakáján
Az ország hódoltatására küldött
Gróf Sigbert Heister serege Nagyszombat felé vonult
Négy oszlopban, az ötödik a málna volt, középen.
Két oldalról kísérte két brigád: Ebeczky
És Ocskay, aki a tivornyázást éppen abbahagyta.

Bercsényi rendelte oda őket, az ellenséget zavarni,
De ők semmihez sem kezdtek – hogy miért?
Kiszámíthatatlan volt mindig, mit és mit nem csinálnak.

Még érthetlenebbek voltak a parasztok,
Akiknek már csak egy maradt, ami az övék volt: a lelkük,
És uraikat annyira gyűlölték,
Hogy úgy látszott, nem is vágyódnak egyébre,
Csak az elveszített szabadságért bosszút állni.
De hát ez volt a harcra legjobb évszak,
Mert vége volt már minden aratásnak,
És a fölfegyverzett parasztok követték
A zsákmány reményében a lobogókat –
A gyalogosok. És kik voltak a tisztjeik?
A falu főkolomposai.

Egyébként ebben az egészben

Vak vezette a világtalanokat.
És én még tőlük vártam a tanácsot,
A csatavesztésben jeleskedőktől.
Az országnagyoktól! És adtak is!
De mennyit! És minden tanácsnak egyúttal
A fordítottját is. Mentségük egy volt:
A tudatlanság. Még a malomtóról se tudtak,
És a Tirnava patakot sem vették figyelembe.
Én végig vágattam a terepen, de semmit
Sem láttam a hirtelen támadt hóförgetegben.
Esterházy nem követte a csatarendemet:
A balszárnyon egyetlen vonalba állt,
És legtöbb csapata nem is vett részt az ütközetben.
Jobbszárnyamat a tanácsban ékesszóló,
A cselekvésben tétovázó, a kétes
Esetekben ingadozó Bercsényi vezette.
Most azzal küldte hozzám a futárját,
Hogy hagyjuk az ellenséget elvonulni.
De visszaüzentem, hogy pillanatnyi habozás nélkül
Rohanja meg Heister seregének oldalát,
Mert nem mogyorót ropogatni jöttünk.
De késő volt: mire üzenetem odaért,
A jobbszárnyamat már beérte Heister.

És Karácsony másodnapján délben egy órakor
Megdördültek az ágyúk, és dörgésüktől megritkultak a felhők,
És az ellenség előttünk állt, már a patakon innen.

Ebeczky azonban oldalról megrohanta,
Ahogy csak ők tudnak rohamozni, a magyarok, legjobb percekben.
De sajnos, a málhát is megkaparintották, a szekerek
Lekötötték a katonákat, fosztogatni kezdtek,
És az altiszteknek eszükbe sem jutott, visszatartani őket.
Ezt látva a két átállt német svadron
Oldalba kapta és szétverte a brigádot.
Én megindultam és parancsot adtam karabélyosaimnak,
Hogy kövessenek. De udvari nemeseim Vay Ádám
Parancsára megragadták lovamat –
Mert szerettek. De a karabélyosok élére egyik sem állt,
Hogy véget vessenek a zűrzavarnak.

Igy ért véget a háború legnagyobb csatája,
Az első csata, melyet én vezettem.

Aztán Bercsényi meg én összeszedtük a futókat.
Ő ismerte a magyarok szellemét:
Hogy elég őket hadtestbe gyűjteni,
Már bátorságra kapnak, mintha senki sem
Mért volna rájuk soha vereséget.

És nekem is folytatnom kellett, amíg lehetett:
Megérdemelni az érthetetlen bizalmat –
Ha már az istenség velem ezt akarta.

A HARMINCAS ÉVEK MÍTOSZAI

Először a New York-i börzekrach,
Azután volt a bécsi bankösszeomlás,
És mire már az SA menetelt, elindult
Hódító útra nálunk is a Hitrege.
Egy darabig egyéb se ment fölfelé,
Csak a *mítikus*, a *mágikus*, a *kultikus*
Szóárfolyama germán glóbuszunk szellemi

Tőzsdéin. Az élettérben minden összefüggött,
 És minden azonos volt, ha nem is önmagával,
 De mindennel, sőt mi mindennel! A látomásnál
 Alább nem adták filozopterek sem. Voltaképpen
 A világmegnyilatkozást akarták megragadni.
 Rejtett halálisten volt a mindenegy jelenség,
 És e halálnézetet vitték magukkal,
 Az ügyesebbje svájci villákba, egyetemi
 Dobogókra, míg az élehetlenebbek
 Tifuszos, rothadt szalmára meg puskatús alá.
 Végül, tudjuk, felsültek a német fegyverek,
 De jól elsültek a német fogalmak. Szertelövellték
 Tartalmukat a szabad világba. Bárdolatlan
 Barbár- és leleményes furatú vigécagyakba.
 Igaz, a mítosz nosztalgiává nemesült
 És átváltható pénznemmé szerveződött,
 És így most ők, az ugrifüles utódok
 Részesülnek a kártalanításban.

BARTÓK

„Hangzavart?” – Azt, ha nekik az...
 Illyés

Hangzavar? Diszharmonia? Nehéz? Bonyolult?
 Lehet: nem értek hozzá. Énnekem a zene volt,
 Az első, amit bevettem, az első, aminek
 Jelentése volt, amit meg tudtam érteni,
 Bachnak is rajta át fértem a közelébe,
 A dallam volt, az egy ültömben is fölfogható,
 Az összhang, a magától értetődő, a tartás,
 Amely csontomba szervült. A félszeg arisztokratizmus,
 Ahogy Bécsben, a Hangversenyház nagytermének dobogóján
 Meghajolt szögletesen. Gertrud Krauss, a táncosnő
 Lobogó gratulációja szünetben: Attila
 És egy francia márki keveréke. Sokáig
 Ő volt az én nemzeti büszkeségem. A Zenében
 Eti mozgása: mozdulatlan törzs, pergő, pattanó,
 Dobbantó láb, fölszegett fej. Az ötödik

Vonósnégyest Koromzayék játszották először
A Zeneakadémián. Sokan elmentek a szünetben.
Volt hely bőven, mindenki a földszintre vonult le.
Az oldalerkélyen csak mi maradtunk, buta gőgből,
Meg a karzat másik szélén Bartók egyedül.
Ő is tapsolt a végén, de csak lefelé,
A térde közt, titokban. És ő miféle gőgből?
Az arca mozdulatlan. Mert ő, a legmagyarabb magyar,
Olyan idegen volt itt, édes testvérei
Között is. Pedig nem látszott az arcán,
Hogy nincs messze az idő, mikor ezt a,
Ezt a szép vagy gyönyörű vagy prrr csacsza prrr –
Amikor itt hagyja ezt az egészet.

CSAK AZT NEM

A hajukat, a gesztenye vagy fekete, cigás
Vagy síma hajukat, a szemüket, a fekete
Vagy barna vagy arany vagy zöld szemüket, orrukat,
Az egyenes vagy íves, hosszú vagy mélyenülő
Kis orrukat, a szájukat, vastag, fodrosuló,
Vékony, szigorú szájukat, a kezüket, fehér
Gyermeteg vagy csontosra faragott, munkálkodó,
Festéktől, naptól, nikotintól barna kezüket,
A csodatevő újjukat, a mellüket, alig
Gömbölyödő halmocskát vagy izomtól feszülő,
Isteni mellüket, a lábukat, puhácska pötty
Vagy karcsú-erős lábukat, szárkapocs izmukat,
Bokák hatalmát, földönjáró, sárgás, rózsaszín
Toppantó talpukat, hosszú vagy tömzsi combjukat,
Szét- s összehajló combjaik csodáját, tomporuk
Rugalmas boltozatját is említhettük, ha volt
Merszünk hozzá, s mi több, József Attila még egy nő
Gyomráról is beszélt s a belek alagútjain
S a vesék forró kútjain új életre kapó
Salakról – de valamit nem mondtunk ki soha még,
Nevét soha, legföljebb mint szikot, káromkodást,
Közös boldogságunk nevét, a kagylókét, virág-
Szirmok kelyheiét, a szárnyakét, oltárokét,

Szárnyas oltárokét, őrzítő, hevítő, selyem
Közegét, ízékét, fűszerekét, kétszótagú
Nevét nem mondtuk soha még, soha még azt a szót,
Amit majd legtovább tudunk.

Az volna jó halál,
Túl kínokon, öntudaton, túl a beszélt beszéd
Határain, ki nem nyíló ajkam mögött ha mást
Se mondanék, csak ezt és semmi mást, csak ezt, csak ezt.

CSAK AZÉRT

(EGY RÉGI NAPLÓ TÖREDÉKE)

Csak azért, mert az a bizonyos villanyáram
Köztünk és körülöttünk és bennünk is kiegészített
Minden biztosítékot, és kilógtak a falból
A megszenesedett drótok, és helyrehozhatatlanul
Megszakadt, elmaradt, nem is tért vissza, mert
Nem tudtunk és nem is tanultunk meg vele bánni – csak azért?
Csak azért, mert se vér, se név nem jogosít fel
Kettőnket semmi néven nevezhető kapcsolatra,
Holott anyámhoz, apámhoz, hugomhoz, az összes
Vérrokonomhoz mikor volt feleannyi
Közöm is? Csak azért, mert azután már nem a testét?
Mert már csak megváltott? Mert nem voltam képes abból,
Amit adott, megőrizni még a szépségét sem,
Csak az életemet meg az ép eszemet – csak azért?
Csak azért nincs jogunk tudni, sőt, hallani sem egymásról?
Úgy, hogy ha szóba kerül, csak annyit mondhatok:
„Igaz is, mi van vele? Hogy van? Te látod őt néha?”
És ha meghalok, egy szót sem válthatunk előtte,
És ha ő hal meg majd, én csak elvegyülve hátul,
Mintha véletlenül, megyek a koporsója után.
És életemnek az a része elsüllyedt, akárcsak
Az a breton székesegyház, és hiába
Szólal meg odalent a harangja naponta:
Csak nagyritkán ha fölhallok a tenger alól.

EGY RAJZRA

Ezek a lábak és kezek, ez a két medence,
Ez a mozdulat félreismerhetetlen. De kinek volt
Ilyen keskeny arca? Orra és ajka közt
Ilyen keskeny, hosszú bemélyedés? Ez a majdnem kopasz
Koponya, ez igen – de ki néz ki e szemekből?
Ez is, meg az is. Nem csupán ketten végzik ezt a
Szeretkezést, hanem többedmagukkal. A halott
Hítvesek és szeretők mozdulnak e meghitt
Mozdulatukban. Valamikor kibékíthetetlen
Férfiak és nők adtak randevút e vonalakban.
Micsoda vonalak! Micsoda ölelés!
Ez a fekete alapon fehérrel csurgatott
Vonal-közösülés mi mindennel rakottan
Gazdag a tisztaságban, tiszta a bujaságban!
Ilyen buják csak azok tudnak lenni, akik már
Nincsenek, csak ezekben a vonalakban vannak,
Elrejtve ebben az ölelésben. Ebben az áttetsző,
Sziporkázón szilárd szerkezetben. És ennek a zártkörű
Sokadalomnak minden életjelében ők, csak ők
A névadók, ugyanők ketten. Te meg én, te meg én.

ABÉLARD SZOMBATESTI HIMNUSZA

Babits Mihálynak tanítványi hűséggel

Ó mennyiség minőség azok a szombatok
Örök ünnepe legfelsőbb kúriának
Micsoda nyugovás a megfáradottnak micsoda bér az erősnek
Amikor Isten lesz minden és mindenben

Nem áljeruzsálem az az álladalom
Tartós békéje teli gyönyörűség
Ott hol a tényeket meg nem előzik a vágyak
Ott hol a vágyaknál nem kisebbek a hasznok

Micsoda államfő az micsoda kúria micsoda palota
Micsoda béke az micsoda megnyugvás mekkora öröm
Ha ki dicsőségét részeli fejtse ki
Ha ugyan ki tudja mondani azt amit érez

Mi dolgunk eközben szellemünket fölegyenesítve
Minden kívánsággal hazánk felé nyúlni
És a Babilonból Jeruzsálemünkbe
Hosszú száműzetésből mégis visszatérni

Ott minden kelletlenséggel végtére végezvén
Biztonságos énekkel Siont énekeljük
S a grácia ajándékait nemmúló gráciával
Viszonozza Mi Urunk neked a boldog nép

Ott hol a szombatból új szombat áll elő
Szombatolók szakadatlan vígassága következik
Meg sem is szakadnak a mondhatatlan ujjongások
Azokat daloljuk majd véghetetlen mi meg az angyalok

AVILAI TERÉZ INTELMEIBŐL

(ARS POETICA HELYETT)

Akit nem kapattak ennél magasabbra,
Jól teszi, ha nem igyekszik följebb kapaszkodva.
Ezt jól jegyezzétek meg, mert ahelyett, hogy
Nyernétek vele, végül csak veszíteni fogtok.
Mutatkozhatik olyannak, amilyen,
A lélek, ha Jézus Krisztusa jelen,
Szerelmesen csünghet az ő szent emberségén,
Mindig ez isteni Mester társaságában élvén,
Beszélhet is vele és előtte fölfedheti,
Hogy mitől szenved és mi hiányzik neki,
És ha meg nem feledkezik róla örömeiben,
Ujjonghat vele együtt, mindezt nem mesterkélten
Kiszabott formulákkal, hanem olyan szavakkal,
Amiket a pillanat kíván és szükséglete kitapasztal.
Hát ez az, ami rajtunk múlik. És ha van, akinek ez nem elég,
És ezen túl próbálná emelni szellemét

Arra felé, ahová be nem engedik mégsem,
Elvéti ezt is, azt is. Ez az én véleményem.
Mert ha túllép a természetén, megbénul az értelem,
És kiszárad a lélek a sivatag terepen.
Mellesleg, a szellem egész épületének mi az alapja?
Csak az alázat, semmi más. És Istenhez közelebb jutva
Növekszik az alázat – különben elvész minden eredmény.
De ezt senki se értse úgy, hogy én tiltani szeretném
A nagy gondolatokat, amikkel a szellem
Fölemelkedhetik, hogy közelébe kerüljön
Isten véghetetlen jóságának meg az égben
Található csodáknak.

Igaz, én ezzel sosem éltem.
Képtelen voltam erre – megint csak ezt ismétlem.
Isten kegyelme hozzásegített, hogy megértsem:
Folytonos nyomorúságomban merészség volt az is tőlem,
Hogy szellemem a földi dolgokkal törődjön.
Hát még az égi dolgokhoz emelni hogyan
Is bírtam volna? De vannak elég sokan,
Akik jól járnak, ha felhasználják ilyen
Magasabb vizsgálataikat – különösen,
Ha tanultak. Mert ebben a gyakorlatban nézetem szerint
A tudomány – ha alázattal párosul – rendkívüli kincs.
De azt mondom, hogy fölemelkedni mégse kell –
Inkább várni, míg Isten bennünket fölemel.

Van, amikor az értelem nem működik úgysem:
A misztikus teológiában – ott fölfüggeszti Isten.
Én csak azt helytelenítem, ha akkora bennünk az önhietség,
Hogy magunk függesztjük föl. Ne állítsuk meg a működését,
Különben hidegek leszünk és bambák, és eltűnik előlünk
Az is, ami a miénk volt, és az is, amit elérni véltünk.
Ha az értelmet Isten függeszti föl és tartja vissza,
Van, amivel figyelmünket foglalkoztassa:
Olyankor egy krédó időközében több fény lesz a részünk,
Mint amennyit évek alatt minden földi iparkodással elérünk.
De hogy mi magunk akarjuk lekötözni lelkünk erejét
És megállítani működését – ez tiszta örülség.
Nem mondom, hogy bűn ez, de büntetés annál inkább:
Mintha valaki ugráshoz vesz lendületet, de hátulról visszarántják.

Nekirugaszkodik százszor, de mindig hiába fárad:
Az akarat sem ér semmit, ha nincsen benne alázat,
Melynek a működésbe vegyülve az a hatása,
Hogy a lélekben a cselekedetnek csömör nem lép a nyomába.
Aki tudja, miről van szó, annak ezt nem kell magyarázni.
És aki nem tudja, annak én bizony nem fogom elmagyarázni.

NÉGY HELLÁSZI FUTAM

COKI!

Megírja-e Keats az *On the Elgin Marbles*-t,
Ha Elgin lord el nem rabolja őket,
Márminthogy a Parthenon frízeit?

És miféle költő az, aki eféle
Gondolatokkal áll az Akropoliszon?

S a többi? Délosz, Delfi, Apolló minden
Szentélyét hányszor, hányan fosztogatták,
Dúlták föl? Hellén, barbár és kalóz
Fölégetések, üzletek, csupasz kő,
Elomló rom, kereszties ágyúgolyó
Útötte rés az oszlopok között –
Ha valakinek ilyesmi jut eszébe,
Csoda-e, ha a Parnasszus alatt
Az olajberkek a fülébe azt susogják:
Coki!? – Ez az, akit a Kasztália
Forrás mellett Apolló seggberüg.

DÉLOSZ

A férfi, aki a tengerre néz.
Egyenes törzse fölött szakállas arcát
Az idő jól elmosta, elnagyolta.
Az idő meg az idő
Járása. És ezért van, hogy az arca
Kissé sejtelmes, ami nem szokásuk
A görögöknek. És talán e sejtelmesség
Teszi, ha szívesen föltételezzük,
Hogy ez a szakállas férfi a déloszi szövetség

Üzletein és ellenüzletein
Kívül maradt. Mert a tengerre nézett.
Ez a szemgolyó nélküli, mélyítetlen
Tekintet mindent fölfogott magába.
Föl a rabolni, égetni közelgő
Gályákat is, ahogy flottában hasították
A vizet a köves szigetig, ahol Apolló született,
Mikor anyja a künthoszi hegynek feszítette hátát,
Míg két oldalról két nagy fekete hullámot hajtott
A füvetlen parthoz süvítve a szél.

MÚZEUMBAN

Mennyi kallipügosz! Csakhogy ez a szépfenekűség
Csalóka: hátulról ha megejt a feszesen síma,
Nőies gömbölyűség, eléje kerülve
Mit láatsz? Férfiúság virágát – mit virága?
Gyümölcs az, duzzadó, izletes, vélnéd, elolvad a szájban.
Vélnéd? Engem az istenek bezzeg kirekesztettek
Ebből is, ebből a régi szövetségből, archaikusan szép-
Fenekű fiúvilágból. Vagy pedig arra a másik
Ántivilágra utalna mindez, a nőuralomra?
Mert hiszen itt csak a férfiak szobrai meztelenek, míg a nőket
Komoly chiton fedi, sárgálló ráncokkal jelzi a márvány:
Anyajogon övék a világ, ők teremtik, törvényt
Ők szabnak neki, ők védik, jó végre vezérlik, a férfi
Nem való komoly dologra, csak győzelemre és gyönyörűségre.

MOSOLY

De azért van, ami befogad. Befogad.
A naxosi márvány halványsága alatt
Átüt a járomcsont kissé töredezett
Sárgálló kövén a rózsaszín erezet.
Fölnyíl ni készülő szájsücske majdhogynem
Mosolyog, fölötte pedig a komoly szem-
Nélküli tekintet engem vár. Indulok.
Majdhogynem fölnyíló szája rám mosolyog.
És most már ott bújkál ebben a mosolyban
Az, hogy én messziről megjöttem. Itt voltam.

NOVEMBERI HELYZETKÉP

Az elkésett vénasszonyok nyara
Is eltündöklött már. Keményedik az ősz,
Akárcsak csontjaimban, tán ereimben is a méz. De még
A hídon átmenet mintha vattába lépnék
A folyó fölött. A köd. A híd közepén
Puha meleg csomó. Ez még a símogató
Délkeleti szél. Még nem fenyeget Észak.
A sirályok csak ringnak, még nem kavarnak.
Vagy ülnek csak tétován a rakpart lépcsősorán.
Ez még az enyhesség, ez még mindig az a magas
Páratartalmú mérsékelt égövi ciklon.

És most ebben a ködben vagyok itthon.
Ez a torzképe a fausti pillanatnak:
„Ne tűnj el, gyönyörű! Ne mozdulj, maradj csak!”
Hogy is mondtam egyszer? Ha valaha idáig züllök,
Menjek tönkre akár! Elvihet az ördög.
Micsoda meztelen mosolyú május, aszaló augusztus mögöttem!
És most itt tudok föllélegezni, ebben a puha ködben.
Majd feltündökölnék-e még? Már hozzám soha vissza!
Sapphó szava károg: prosz sze uketi ikszó!
Ki bánja már a nyarat, hova tűnt? Nem az a baj!
Hanem hogy ez a pátyoló puhaság is szétfoszlik hamar.
Harapós hideget, hosszú havazást ígér a meteorológia.
Ez a kúráló ködköpeny kire készül? Énrám vissza már soha!
Április, május, július – volt-e valami olyan szép,
Mint ez az esővel terhes, impresszionista szürkesség?
Majd március föltámadása fúj, de nem nekem fújja: előre!
Hol leszek én már akkor? Hol leszek én jövőre?
Elcsúszom én a jégen, eltűnök a porka havakban.
Maradj, novemberi pillanat, te visszatarthatatlan!

JELRENDSZEREK

Mit is mondott róla Fülöp, aki Betszaidában született?
Hogy akiről Mózes irt a törvényben meg a próféták,
Megtalálták a názáreti Jehosua ben Jaszefet.

És mi mást mondhatott volna? Ez is csak egy jelrendszer.
Ti hogy is nevezitek az ilyesmit? Bárki összevetheti,
Mit helyettesít be – kimutathatja egy jól betáplált komputer –
Melyik szemantikában a názáreti.

És monda erre Nátánél, a Betszaidából való:
„Ugyan már, Názáretből jöhet-e valami jó?”

És mi mást mondhatott volna ez az igazi,
Ez a hamisság nélküli izraelita? –
Mert így nevezte Nátánélt, amikor meglátta, az, aki
Maga volt a rejtező Isteni Irónia.

„Honnan ismersz te engem?” „Hiszen láttalak,
Még mielőtt Fülöp elhívott, a fügefá alatt.”

Mellesleg, a ti becslésetek szerint hány
Fügefá állhatott akkor a Jordán keleti partján?

„Rabbi, te Isten fia vagy!” – így erre Nátánél.
„Izrael királya te vagy!” Mire ő: „Azért hiszel,
Mert azt mondtam, hogy láttalak a fügefá alatt.
De te is fogsz látni majd, és ennél nagyobb dolgokat.”
Elhallgatott. Aztán folytatta mosolyogva a hitetőt:
„Mondom tinektek, ettől fogva az is lesz még,
Hogy látjátok, amint megnyílik az ég,
És föl- és alászállnak Isten angyalai
Az Ember Fia előtt.”

Ezt nyilván megértette az az igazi
Izraelita. Mert Jákob létrájára gondolt,
Melyen a sok angyal föl és alá sétált.
Ez az a jelrendszer, ami érvényben volt.

És mire gondolt ő? Aki nagyon szeret,
Mit számítanak annak a jelrendszerek?

ELÉGIA EGY LATIN ZONGORAMŰVÉSZNŐRŐL

Hommage à I. K.

Ahogy belebegett fehérben a dobogóra,
Mikor legelőször járt mifelénk,
A végén szinte piruettben meghajolva
Kontyán hozta a délszaki fekete fényt,
Ahogy végig táncolta, mozarti bálkirálynő volt,
Gyöngy keskeny ujjával a fehér-fekete
Billentyűzeten a verseny fináléját, a D-mollt,
Ahogy végig futott a menüett lehellete
A vérbe-gennybe boruló földrészen, micsoda
Futam volt, micsoda diadalmasan törékeny
Erőmutatvány, a vér és genny fölött a grácia.
Ahogy meghajolt fekete kontyával fehérben.

És lett az ő ruhája is fekete és lett
A sok vén kacér vendég-haja meg festett
Hámképződménye közt az ő haja fehér.
Az ifjúság ígérete az étellel felér.
De a fekete konty alatt akkor ki látta volna,
Hogy ilyen horgas csontozat lesz a graciózus orra?
Ahogy most száját csücsöríti, mint régen, révületben
A billentyűk fölött – mit műveltek a kegyetlen
Évtizedek az arcán, hogy ez a torz grimasz
Lett belőle? De sugárzik szép csupasz
Karjáról új erő, és a gyöngy keskeny ujjak
Ahogy a fekete-fehér billentyűzetbe csapnak
A váratlanul velőket rázó húrokon,
Majd megnyitja a scherzót a tréfás triangulum,
Amit az *allegro marziale* folytat, a hősiesség,
Mert persze hogy most az Esz-dur versenyt játssza, a Lisztét,
A státuszkvó korában ez a szívháborgatójahang
Ahogy ma általhúzza ezt a mostani kimért jelent,
Mint ahogy az akkori jelenre fittyet hányva fénylett
A fortyogó fürtelem fölött a tüdőklő tündéri képlet.
S most a triangulumra fölzokog és kromatikusan
A finálé felé tör a tragikus futam.

Aztán fölzúg a taps. Nálunk szép fergeteg.
Itt még egy kissé el vagyunk maradva.
De művész, hol vannak már a kinti sikerek?
Odakint régen elmúlt a szenvedély divatja.
Tudom, a kinti iskolákban példa vagy:
Mi az, ahogy ma már csinálni nem szabad.
Mi volt az, ami itt történt? A soha
El nem forduló sikok váltása? Micsoda
Múltba jövődőlő írás a láthatatlan falon?
Ahogy most földüböngött gyöngy keskeny újjai alatt
A korai harmincas évek igazi mítosza:
A teljesülést viharzó álomi forradalom.

NAPIHÍR

Egy negyvenéves labdarúgóedző,
T. L. a Könyves Kálmán körúton
Mult nyáron erőszakkal és szabály-
Talanul meg akart előzni egy
Skodát. (És milyen márka lehetett
Az övé?) De a Skoda vezetője
– Foglalkozása: fizikus – előzni
Nem engedte. (Fogalmam sincs, miképpen.)
Mire T. L., a labdarúgóedző
Egy tilos jelzés után a Skoda
Elé furakodott, közben meg is
Karcolta és kocsijából kiszállva
A vezetőtől megkérdezte *durván*
(Ugyan mit mondhatott neki?), miért nem
Engedte őt előzni. A lehúzott
Ablakon át benyúlt a kocsiba
S öklét a fizikus arcába vágta.
A fizikus az ülésre hanyatlott,
Útés az arcán, szétört szemüveg.
T. L. ezután kocsijába ült.
Sikerült egérutat nyernie.
De kénytelen volt kerülőúton
A labdarúgó pályára kijutni.
A rendőrség a rendszáma alapján

Megállapította, hogy ki a tettes.
A bíróság garázda magatartást
Állapított meg és a negyvenéves
Labdarúgóedzőre 5000
Forint pénzbüntetést szabott ki. (Nincs
Fogalmam arról sem, hogy mennyi az
Neki.) Mi több, a tetejébe még
6 hónapra el is tiltotta őt
A járművezetéstől. Eszerint
Fél év múlva volánhoz ülhet újra.
Előzhet. Űthet. Mert ökle, az van.

ELJÖNNEK ŐK

Ez a kert, ahol én egy kapavágást
Sem ejtettem, nem egy fát, de egy virágot
Sem ültettem, de még egy rózsaszálat
Se vágtam le – most megszerkesztett
Vadregény-fonadék, a rózsák
Örjögő bája, illat-parádé,
Estikék, liliomok kibomló
Szerelmének fűszere árad
Az átszellemült éjben, a kicsi házból,
Amelybe én egy kapcsolót sem szereltem,
A villanyfény a hársfára csapódik,
Meg alatta a haloványzöld padra,
A kőasztalnak támasztott kertiszékre
Meg a nylonhuzatba bugyolált nyugágyra,
A kétes villanyfényben és a felhőn
Gyanúsán átderengő holdsütésben
Fehér futórózsák, a két fenyő
A sötétben feketén fölmagaslik
Ebből a kertből, ahová ilyenkor
Eljönnek ők. Igen, mindenki itt van.

KOSSZARVAK

Még mindig hallani
Nyitom az ablakot
Mai és hajdani
Jelzése szaggatott
Csak nekem hallhatón
Tülköl a ködön át
Messziről ködhajón
Szeli az éjszakát

Egy-két nap elmulik
Máshová hallgatok
Már nem is hallatik
Nyithatok ablakot
Süket új szálloda
Duna két hídjá közt
Ősz puha éjszaka
Fénytörő néma köd

És aztán hirtelen
Kosszarvak hangja szól
Éjfélsötét vizen
Tülköl a köd alól
Mást nem is hallani
Folytatja hajnalig
Nem régi mostani
Hívása hallatik

Ködkürtjel szaggatott
Föl-alá föl-alá
Csuknám az ablakot
Valamit eltalál
Kihallja valami
Hiába nem felel
Meg tudja fejteni
Menni kell menni kell

Rejtjeles éjszaka
Meg tudom fejteni
Kosszarvak ünnepi
Tülkölő jajszava
Ködkürtök szaggatott
Jelzése vissza rá
Föl-alá föl-alá
Nyitom az ablakot
Már én sem hallgatok
Imhol vagyok

A KIVILÁGÍTATLAN ÉJSZAKA

Fölkel. A férje föl sem ébred.
Elindul a hideg éjszakában
Felé. Közben a *másik* is kilopódzik.
Ugy látszik, hogy a Belváros kísértet-
Kongó utcáiban tudják, hová kell
Fordulniuk, hol vannak a magasban
Azok a nagy, magas, kifűthetetlen
Szobák, melyikben hamvasztja hatalmas,
Vad kályhatűz a nagy hasábokat,
Előtte sötét perzsaszőnyegek,
Levetkőznek, nem szégyellik a testüket,
A csontot, bőrt, a csíkos bőrt, a rőt parázs
Előtt tekergő nagyvad testükből, a dú-
Vad testükből elszabadultan fölcsapó,
Zöld lángot. Fúj a téli szél, romok
Közt fúj a téli szél. Magas termekbe fúj.
Magas teremben a rótszinü, zöldszinü láng lohad.
Magányos két árnyék elindul kétfelé,
A kivilágítatlan éjszakába két-
Felé, az egyik az új hídon át vonul,
Másik a régi hídon át. Külön-külön
Vackába tér szegény két árva dúvad.

MAUZÓLEUM

Jajgatni, bögni egyfolytában nem lehet.
Te ne tudnád ezt, vershez-okos Anna?
Hamar lemez lesz minden jaj és zokogás,
Hiába, hogy még hiteles a hangja.

Ezért nem árt – ugye, Anna? – a lelemény,
A közvetett csatornázási rendszer:
Körültáncolni a tegnapi tetemet
Egy mitológiai gyászmenettel.

Igy játszotok ti Szávitrit és Szatvajánt
És fordított Orpheust, Eurydikét,
A sírokat ezért lehet csak Makpela,
S tetemmel táncol *pas de deux*-t a Szépség.

Te Cariádon konok Artemisia,
Te sötét özvegy, templomtalan papnő!
Emelni kész testvérhercegi férjedet
Te lészel itt letétetett Alapkő.

De mit használ a lelemény, a képzelet,
És Mausolus elkészült csodasírja?
Régi eset. Akivel újra megesett,
Az sem tehet mást: jajgat és kibírja.

ALIG ÉRTEM

Isten nem kockázik, mondta Einstein.
Hátha mégis, gondolták az ifjak.
Ez lett a határozatlansági
Összefüggés botránykő alapja.
Megtalált egyazon téregyenlet
Több eshetőséget zár magába.
Vagyishogy lehetne éppen más is
Ez a megfigyelt egy univerzum.
Úgysem küszöbölhető ki minden
Már tovább nem magyarázható

Véletlen rész, egyes mozzanat.
Mégis mindig minden úgy történik.
Mert a forma szabja meg a törvényt.
Ami a világot létrehozta,
Egyszeri és egyedi a döntés.

ÉSZLELET

Ha esténként indokolatlanul
Fázni kezd a kezem és a lábam,
Azt gondolom: hát persze, lassudik
A vérkeringés. Ahogy általában.

ADY TÉMÁJÁRA

Egy-egy szitok, szép szó, üvöltés,
Normáik, kategóriáik –
Mit számít még ezen a sávon?
Most már kibírom a határig.
Én nem kifelé – befelé megyek.

Nagymessziről. Fülelem zúgása
Jelzi a mögöttem hagyottat.
Előre, még mindig előre.
Túlhan főtámadott halottak
Előjegyzésbe vették érkezésemet.

Közelebb, közelebb zötyögtet minden óra.
Fülemben zúg egy-egy szitok, szép szó satöbbi.
Figyelek távoli, szaggatott villogásra:
A sötétben az ismeretlen fényjelek
Túlhanról kezdenek lassanként sűrűsödni.

CARMEN-VÁLTOZATOK

Katonák, csempészek, cigányok, cifra, hetyke
Bikaölők – volt-e valaha igazi
Szerelem ezek nélkül? Ha te nem szeretsz,
Szeretlek én s ha én szeretlek, jól vigyázz.

Ha én szeretlek, jól vigyázz – kimondva, kimondatlanul,
De mindig így jött, szája szögletében kasszia-
Virággal, táncot járva piros kordován-
Cipőben, mindig oda kellett hagyni érte
Mindent, mindig meg kellett ölni érte azt a tisztet
És cigány csempészekkel vonulgatni a hegyekben.

De vége már az andalúziai szép napoknak.
Don José végre letöltötte börtönbüntetését.
Carmencitából nem maradt meg, csak az édes althang.
Ezúttal Micaéla melléből mered ki kés.
No de ki bánja Andalúziában Micaélát?
Csempészeknek nincs mit csempészni tenger és hegyek között.
Nincs többé „föl, toreádor”, fölsült a toreádor:
A térdre rogyott bika férfiaságába döfte szarvát.

És mégis a piacon szól megint a habanéra,
És csipőjét riszálva táncot jár szégyentelent,
A lábain piros szattyánbőr cipő piros pántlikákkal,
Egy piros kassziavirággal szája szögletében,
Ha nem szeretem, ő szeret, s ha ő szeret, hát jól vigyázzak.
Szégyen bizony, de titkolom, mert jól mondja a *rommani*,
A Carmen nyelve: *en retudi panda naszti abela*
Mása, vagyishogy fogd be szád, nem száll bele
A légy. Ki tudná ezt, ha nem mi, magyarok?
Hát mondjuk együtt: ne szólj szám, nem fáj fejem.

LÉCEKEN

Röhögnöm kell, micsoda kishitőség
A rikácsolásukban, a melldőngető
Fogadkozásaikban! Azzal a hatvan-hetven évvel
Vannak oly nagyra, ami összesen
A rendelkezésükre áll? No persze, innen
A hetvenkedésük, hangoskodásuk!
A Schneebergen hogyan is kiabáltak
A kezdők? „*Bahnfrei!*” Pályát szabadon!
Legyen elég helyük a meredek
Lejtő haván: mindenki lássa őket
Lécekkal kalimpálni lent – a célnál!

Mi pedig, majd ha senki sem figyel,
A sáncig siklunk hallgatva. És onnan?
Elugrunk és a fehérség fölött
Ki tudná követni tekintetével
Párhuzamos ívünket? Léceink
Ráérősen röpködnek. Jó nagyot
Szippantunk adagolatlan időből.

KEGYETLENÜL DÖCÖGŐ LEVÉL ZELK ZOLTÁNNAK

I

Milyen fölemelő ez a vízszintesen
Véghezvitt *hetvenkedésed* – Zoltán!
Tőled a Magasság nem kívánja,
Hogy fölnyújtózzál hozzá, maga ő sem
Emel téged magához – ő hajol le
Hozzád, suttogni néhány ügyetekről,
Hogy te apró sóhajokban aztán
Kilehelled naponta a világba,
Amit egyetlen kiterjedésben
Ketten együtt kiöltöztetek.

2

Hát igen, Zoltán, mi most már készülődünk,
Ki vízszintesen, ki két lerobbant lábon tolatva,
És ha *hetvenkedni* nem telik ki tőlünk,
Kiegyezve helyezkedünk *hatvanhetes* alapra.
Csak kényelmesen szedd a sátorfádat,
Hadd bosszankodjon az a Mors imposztor,
Ne engedj neki, ha nógat, ha rángat,
Légy rossz ló inkább, akin nem fog ostor.

3

Tudod-e, hogy már majdnem ötven éve
Úszom veled, Zoltán, közös vizekben?
Micsoda *folyószámla* ez! Betéve
Tudjuk mi ketten. Nincs is rendezetlen
Tétel közöttünk. Te *volt* életemnek
Egyetlen hitellevele vagy. Csak tebenned
A tükör-tanúság, hogy meglett a hihetetlen –
Amikor uszni kezdtünk komor, közös vizekben.

4

Zoltán, egy szó, mint száz: nem kell azzal beérni,
Hogy *jobb részed* amúgyis halhatatlan.
Éltessen hát az a Mittudoménmi,
Akivel annyi közös ügyetek van!

CALYPSO-VÁLTOZATOK

I

Az üreges barlangban,
En szpesszi gláfirojszi –
Rögtön, amint meghallottam,
Elkezdtem vele játszani:

Üregesből fűszeressé alakítottam át
A kamaszosan kétélű,
F-fel, sz-szel sziszterkélő,
Eredeti gláfirojszi
Bujtogató búvszavát.

2

Férfjének lenni kívánta,
Férfjévé tenni kívánta,
Lilájomené pozin ejnáj,
Ogygiában vagy akárhol,
Az üreges barlangban, a fűszeres szigeten,
Ahol most is az ánizs, a ménta, boróka
Illata borul a barlanglakókra,
És a fügekaktusz fegyverben idefenn,
És fenyeget a nap, a tengerre tűző,
De mosolyog maga az úrnő.

3

Akárki vagy, akárhol vagy, ha barlangod üreges, fűszeres,
Mint Calypso Ogygiában Ulysses, úgy szeress.
Őt az úrnő Ogygiában férjévé tenni kívánta
S el se bocsátotta őt, csak Hermes háromszor-hatalmas szavára.
Ne várj, amíg én... Húzz hozzád, szépcombu, szépszavu úrnő,
Mig el nem érkezik értem Hermes, a halottkisérő,
S én Ithakát odalent, a rejtett fényü üregben
Elfeledem majd ánizs-, ménta-, boróka-öledben.
Holtak terelője ha kézenfog engem, akkor se sajnálj:
En szpesszi gláfirojszi lilájomené pozin ejnáj.

SZATÍRÁK ÉS EPIGRAMMÁK

1965-1969

ΣΑΤΥΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΛΟΓΟΙ

ÖNÉRZET

Megértem, asszonyom. Meg. Az a kutya férje
Elkutyázkodott. És maga nem tűrte ezt.
Világos. Végre is van asszonyi önértzet.
Elváltak hát. És maga, persze,
Viselheti *volt* hitvese nevét.
Ez a legkevesebb. Ami jár, az dukál.
Tovább. *Volt* férje – mert az élet megy tovább –
Elvette *volt* kutyázkodása tárgyát.
Jogában állt. – Hohó! Kezdem nem érteni.
Szóval maga nem hajlandó – nem és nem! –
Osztozni – hogyan is mondjam? – azon a *hm, hm...*
De önértzettel osztozik nevén.
Miért, asszonyom? Arra kényesebb?
Vagy gondolja talán, hogy *az* lényegesebb?
S a lényeges vagy a lényegtelen
Alkalmasabb az osztozásra? Hm, hm.

EGY ASSZONY SÍRVERSE

Nem volt neki más fegyvere,
Csak az a kis állati deleje.
Macska volt, akinek nincsen karma,
Se törvénye más, csak a *karma*.

ELASZOTT DÁLIÁK

Hát igen, ez a szárazság.
Elégtek mind a dáliák.
Tavasszal ültettem őket:
Gondoltam, szegény uramnak
Jó lesz, ha majd nyáron temetjük.
De nem akartak megnőni sehogy sem.
Boltban kellett venni a virágot.
Hiába ültettem a dáliákat.
Hát igen, esőtlen nyár volt, kegyetlen.

TÚLÉLNI

KÖZJÁTÉK A LUKÁCS-USZODÁBAN

A korlátnak dőlt a jellemszínész
Behemót szőrös testén tarfejével.
„Hogy az a Csortos mekkora művész volt” –
Kezdte a tapintatlan kabinos.
„És milyen elegáns, micsoda úr,
Hogy tudott enni, legyinteni, nőzni.”
És így tovább, egy félórán keresztül.

Állt Mohari, hallgatta rég halott
Nagymesterének magasztaltatását
Mind láthatóbban lankadó kedéllyel.
Majd közbevágott: „Tudja, mi különbség
Csortos között meg köztem?” Föltekintett
Értetlenül a lelkes kabinos.
„Hogy Csortos meghalt, én meg élek és
A vízbe ugrom.” És ahogy beszélt,
Úgy tett. De még tempózva is a vízben:
„Meghalt, meghalt...” – csak ezt dohogta egyre.

Egy hét múlva egy könnyed szivroham
Ledöntötte bozontos férfitestét.

Csörtöst szmokingban láttam utoljára
A Kis Lúdláb éttermében a német
Bevonulás estéjén, Moharit
Fecskében az uszoda teraszán.
S én, aki naptündöklésben kajánul
Hallgattam őt, most falnak vetve hátam
Figyelgetem nagy rozsdá levelek
Lebegését a tiszta zöld medence
Tükrén, míg a terasz fölé behajló
Hatalmas törzsű platán ágain
Őt-hat dérfogta szélütött levél
Vacogva példázza – no, hogy is mondják
Divatosan? – a túlélés hatalmát.

EGY NÉMET ÉRDEMRENDRE

Miért is kapták ezt a sok keresztet?
Mert népeket keresztre feszítettek.

A KOMOLY KONYHASÉF

*Demokraták, plutokraták,
Igyák csak az angol teát.
Nem így, aki győzni akar,
Plantát iszik minden magyar.
Egy szerelem három éjszakája*

Itt ez a tekintélyes pecsenye.
Nem mondom, jó hús, színhús, laktató,
Szemre is tetszetős, csupán a sót
Felejtették le róla, nem beszélve
Leleményesebb, ravaszabb fűszerekről.
De azért szó ami szó, szolid szelet,
Jóllakhatik belőle, aki éhes.

De mit mond a szakács? „A magyar étel
Becsületes, komoly, nem tűri el
Az ízek ingerlő iróniáját,
A fűszert, mely nyugati fényüzés,
Dekadens ínyek lankadt léhasága.
A fűszeres étel magyartalan.”

És alighogy az irodalmi séf,
A mi istenáldatlan főfőszakácsunk
Így nyilatkozott, nagy riadalom
Rezzen végig a magyar éjszakán.
Felhördül Fazekas, Csokonai:
„Hát hogyhogy? Mi ne volnánk magyarok?”
De hasztalan. Petőfi ismeretlen
Sírjában hánytörög. Nem így Arany:
Ő nem lepődik meg – hiszen tapasztalt
Egyet is, mást is Nagyida után –,
Szétnéz, halandó létünk cukrozott
Epéjét emlegetve félreáll
És lemondón legyint. Már menekül
Kar karban Mikszáth, Jókai, fenébe
Kívánva gúnyt, öngúnyt, iróniát,
Humort, hanyatt-homlok, egymás hegyén-
Hátán a hígak, mélyek egy kupacban
Kotródnak el, Karinthy szóltanul
Veszi kalapját – hozzászókkott ehhez,
És mind a micink, kiket e konyhaséf
Már nem először ebrudal ki innen,
És akiket először nem is ő
Akart kiebrudalni.

Hát a só,
A bors, a paprika, kömény, a mustár,
Kapor, kakukkfű, tárkony, szegfűszeg,
Petrezselyem, sáfrány, angyalgyökér,
Gyömbér, babér, fahéj, vanília,
Mind kimaradjon minden ételünkéből?
De fogyaszthatjuk e fűszerezetlen
Felsálszeletet – ha bírjuk gyomorral.
Nem mondom, jó hús, színhús, laktató...

MISZTICI

Már harminc éve zengi Misztici,
Hogy viszolyog attól, ami egyedi,
Így többek közt a saját földi életétől,
Mert ő csupán a megsemmisülés felé tör;
A létben semmi mást, csak nemlenni szeretne,
Hogy visszaolvadjon a végtelenbe.
De reméljük, hogy még hallhatjuk egy kicsit,
Vagy százhusz évig így zengeni Miszticit,
Ilyen erőben és egyedien.
És hoppon marad majd a végtelen.

INCIFINCI

Jobbról gyűlöl, de bal felé denunciál
A kényes franciázó, Incifinci Pál.
De oda se neki! Nem az első eset,
Hogy ilyen rondírással jegyzik nevemet
Irodalomtörténetek málló sarába.
Ettől mocskos ma is a Zagyva meg a Rábca.

TEGNAP ÉS MA

Tegnap még hurkot vetett a nyakamba
Ez a bakszagú banda
És éppen
A realizmus szent nevében,
Ma pedig
Valóságfölöttivé vedlenek
Ezek az éber-héber-stréber* káderek.
a népi-gépi-képi
Ezt is meg kellett érnem.

* Nem kívánt törlendő

Megkapnak minden régi s új ragályt,
És megint én vagyok nekik a retrográd.
Mindegy, mikor mi ad nekik hevet,
Nyugat vagy Kelet,
A sör, a vodka vagy a francia konyak:
A fő az, hogy elég mozgékonyak.

PSSZT!

„Micsoda komisz versek!” „Psszt, barátom!
Csak meg ne hallják!” „No de hát cacatum
Non est pictum – ezt ki nem tudja?” „Mindegy!
Csak nem akarsz kompromittálni minket?”
„Ő kompromittál!” „Nem, ő lobogó,
A hajthatatlan, meg nem alkuvó.
Nem a vers számít: az irány, a hit,
Az iskola, amelyhez tartozik.”
Én kapható vagyok az alkura:
„Üdv, cacatum! Éljen az iskola!”

JERIKÓ FALAI

Tiltottátok, pedig nem is volt éppen rossz regényke.
Becsét a tilalom hamar emelte négyzetére.
A titkos hírverés onnan emelte köbre.
Két-három év alatt így lett „a rendszer üldözöttje”.
Hírneve áradását már nem tudtátok visszatartani,
Leomlottak előtte Jerikó falai,
És végül megjelent a rég lihegve várt művecske
Díszkiadásban és mártirkoszorúval övezve,
Sőt egy pillanatig világrefektorfényben álltunk:
Egy oldalt áldozott az ügynek a *Weltdeutsche Zeitung*.
Mit tudtok tenni? Tán még visszanyerhetnétek.
Csak udvaroljatok: máris közeledik felétek.

TÓBIÁS

Följelenteni még Pesten tanult
A nagy főiskolán Denunci Tóbiás.
Engem is följelentett, de megúsztam.
Megúsztá ő is – idejében fölcsapott
Szabadsághősnek. Most ott kint jelent föl,
Csak ellenkező kategóriákban,
Amivel is jól jártunk mind a ketten:
Neki ez nagyobb lehetőség, énnekem
Kisebb veszély, elvégre is a hajtás
A hírnevemre megy, nem a nyakamra.
De mi lesz, ha elfogja őt a honvág,
Őt is elfogja, és hazajön, ünnepelt
Megtérő új, fejlettebb technikával,
Feje körül nyugati dicskörösével
Folytatni a régi szakmát?

VOJTINA LEGÚJABB LEVELE EGY FIATAL KÖLTŐHÖZ

Hogy milyenek a verseid, fiam?
Mondhatnám, makulátlanok. Az ízlés
Hiába keres bennük bökkenőt,
Nincs amiben egy percre fennakadjon –
Mint autósztládán jó márkás kocsi,
Gondtalan gördül: göröngy, érdekesség,
Város, vidék se fékezi futását.

Formát, matériát (amennyiben
Nem durvaság utóbbi verseiddel
Összefüggésben említeni) biztos
Mederben tartasz – szűk meder, igaz,
És nem te magad vájtad verseidnek:
Húsz évvel ezelőtt előkelő
Elődeid, Pilinszky és Nemes Nagy
Ágnes ez új, remekmívű csatornán
Vezették át költészetünk honi
Beltengerébe Rilke mágiáját

Meg Trakl hervadó idegbaját
Babitsunk és Attilánk bonyolultan
Ellenpontosított fűgarendszerének
Némely lágy hangnemével magyarítván
Villantva váltakozó vegyítéssel.

De te már ne ácsingózz új elemre,
Még ritmikában sem. Jobb, ha beéred
A jó öreg jambussal – nemzedékek
Tapostuk ki a számotokra, míg
Kényelmes nem lett, mint puha saru
– Hogy is mondjátok? mokasszin – amelyben
Járni – nem is: csoszogni szoktatok.
Vagy ha korszerű szabadverset írsz,
Olyankor sem kell átallnod, titokban
Eljambizálni. Mert e jól bevált
Mértékből néhány elrejtett ütem
Elég, s a nosztalgia gombnyomásra
Bejön, mint fősláger a wurlitzerben.
Az érdekesebb hangoktól óvakodj!
Bolond lennél, elhagyni járt utat
Járatlanért. Zavarba ejtenéd
A kritikusokat: hová tegyük?
Mert nekik csak az van, amire címkét
Ragaszthatnak; ha ez nem sikerül,
Úgy tesznek, mintha nem volnál. Viszont
Ha címkeképes vagy e származással,
Eléred, hogy *modern* költő leszel.
Mert mit mondunk modernnek? Amiről
Már tudjuk, hogy modern. Azt, aminek
Modernségére *ráismerni* vélünk.
Miértis az újdonság védjegyét
Többnyire tegnapi portéka kapja.

Utánozd hát őket, de isten őrizz,
Hogy mindenben utánozd. Verseikből
Nem tudták ők végképp kiirtani,
Ami ellen fordultak, amitől
Elfordultak, nem tudtak szabadulni
Minden súlytól, földi nehézkedéstől.
De mire volna jó neked ilyen

Fölösleges teher? Te is tanultad,
Hogy a modern művészet *kihagyással*
Dolgozik. Nehéz módszer, ha ugyan
Van mit kihagyni. De megy mint a víz-
Folyás, ha nincs mit. E boldog hiányt
Nehogy pótolod! Csupán az úrhajósnak
Okoz nehézséget a súlytalanság:
Költőnél természetes állapot.

Poézisodnak egyik nagy előnye,
Hogy csupa sejtelen és sejtetés,
Mégis anélkül, hogy az olvasónak
Bármit is meg kellene sejtetni.
Mert verseidnek olvasásakor
Ugyan kinek jutna eszébe, hogy
Miféle szerzet vagy, öreg vagy ifjú,
Fiú vagy lány? Nem kérdezi, ne is
Kérdezze, mert te több vagy mindezeknél:
Személytelen vagy. És személytelenség
A modern költészet nagy jelszava
És terve. S ezt a nagy feladatot
Te megoldottad maradéktalan,
Nem úgy, mint Saint-John Perse és Eliot,
A két imposztor álszemélytelen,
Kik műveiket rejtett adalékkal,
Magukra-utalással teletömték,
S az ajtón nagy garral kikergetett
Személyiség a nyitott ablakon
Titokban visszamászott. De te nem csalsz,
Te éber vagy, te nem engedsz egy rést sem,
Amelybe a személyesség becsúszhat,
Te elvont vagy és áthatolhatatlan,
Mint hőségben hófehér nylon ing,
Dogmáknak bedülő, becsületes
Balek, ki megtalálja számítását.

Mert képzeld el, hogy egy kis résen át
Beengedsz valamit a verseidbe
Az életedből: teszem azt, csak annyit,
Hogy utazol a tizenkettesen
A kislánnyal, s mert vele utazol,

A zsúfolt, fojtott levegőjű jármű
Elragadtatást hordozó közeg lesz.
„Hohó! Mi az? A pesti Nagykörúton
Tündéri mámorbuszok közlekednek?
Micsoda propaganda és lefekvés!” –
Piházna rád a Parnasszus. Családod
Csalódná benned. Sőt, maga a kislány,
Kit verseidbe engedté, talán
Ő is szégyellhetné magát miattad.

Még rosszabb is történhetik veled:
Például észrevesznek téged is
Előbb-utóbb az illetékesek.
Mondjuk, hogy így, körülbelül: „Ez ifjú
Jó útra lépett. Bár tapogatózva,
Mégis a *mi* új életünkről ír.”
Akkor majd nézheted! Magad mögött
Felégetve a hidak, és ha orrod
Irányában indulnál meg, a végén
Közéleti költővé koszorúznak,
És bámulhatsz, mint számár a hegyen.
És mert elég, ha a költő kisújját
Nyújtja oda, az élet hajlamos rá,
Hogy azonmód egész karját bekapja –
Hovatovább nemzeti és magán
Tilalmak után elkerülhetetlen
Hivatalos tabukba ütközől.
Kétközben leszel. Be leszel kerítve.
Se ki, se be! És töprenghetsz magadban,
Hogy kettő közül melyiket kövesd meg,
Melyik előtt tarts önbírálatot.

Hát szükséged van ilyesmire? Bölcs
Akkor maradsz, ha élet, gondolat,
Történelem, sőt, bármi tartalom
Kívül marad költészeted küszöbjén.
Te ragaszkodj a tiszta semmihez,
Hajlíthatatlanul, nemalkuvón.
Felfigyelnek rád akkor is. De ellen-
Feleid becsülését is kivívja
Ez a töretlen következetesség

És elnyerheti a kitüntetető,
Az „Ófelsége ellenzéke” címet –
És nálunk még előkelőbb e rang,
Mint Nagy-Britanniában.

Hogy ezen-
Kívül mit kellene még megtanulnod?
Semmit, fiam. Részint reménytelen.
Részint fölösleges. Ne bonyolítsd.
Pótol tartalmat, nyelvet, leleményt
A következetes, a tiszta semmi.

VOJTINA LEVELE EGY MÁSIK FIATAL KÖLTŐHÖZ

Tisztulj? ne tisztulj? kérdezed férfikorod küszöbén.
Ha rám hallgatsz, egy tapodtat sem szabad engedni, öcsém.
No persze, abba a korba jutsz, amelyben azelőtt
A költő megérett, lehiggadt, a feje lágya benőtt,
Vagyis leegyszerűsödött, ahogy mondani szokták
Az ántivilágban, amikor becsülték az ilyesmit – de manapság
Sokféle veszéllyel jár az egyszerűség.

Mert ki a fene akarná, hogy megértsék?
Hogyisne! Hogy végül még elolvassák!
Tudod-e, hogy kik azok az oihák
A Capilláriában, Karinthy nőnemű lényei,
Akik csak bizonyos szervükön át hajlandók a művészetet megérteni?
Oda kell nekik belesúgni – többek között – a verseket.
Ma már a legtöbb olvasó – mindegy, fiú vagy lány – ilyen *oiha* lett,
Mert semmi szellemi holmi az agyába nem hatol,
Csak a zsigereiben fogja fel, a hasa alatt valahol,
És nem olvassa el, amit érteni vél, mert nem értelmet keres,
De amit nem ért, azt sem olvassa el, mivel fölösleges:
Épp csak hogy belekukkant, egy-egy percre odafigyelve,
És bele-beleborzong az a nagy *modern* lelke.

És valljuk be, barátom, jobban jársz, ha nem értik
Versedet, és nem olvassák, vagy legföljebb ha félig.
Igy *imponálsz* nekik, és aki belekezd
Művedbe, áhítattal rebegi: *numen adest* –
Vagyis meglátja rögtön, hogy valami áll előtte.
Míg ha tisztulni fognál, és leegyszerűsödve
Mondanád mondandódat, kisülhet, hogy mit ér
A vajudó hegyekből kibújó kisegér.
Szóval, mindent bele, továbbra is! Időt
Se hagyj az olvasónak! Mielőtt
Föleszmélne, knokautold őt, találd
Gyomorszájon! Elvégre nem apád.
És ha egy-két horogütéssel el tudod
Kábítani, azon túl nem figyel, csak lihegő médiumod.
És ne félj, nem tudna, de nem is akarna vissza-
Útni: az olvasó manapság – mazochista.

Márpedig az ilyen horog- és gyomorszájütésnek
Legbiztosabban beválnak – te is tudod – a képek.
Hát képre képet! kicsire sose nézve:
Hogyan illeszkednek egymáshoz és pláne az egészbe.
Persze, nem hasonlatot! Ki beszélne ma ilyesmiről?
Divatjamúlt szó, mely még mindig imígy-amúgy *értelmi* kapcsolatot jelöl.
De a *kép!* az igazán szabad, amely már nem is asszociáció,
A szent Imago, amely garmadában is, szalmakazalban is összefüggéstelen,
magánvaló!

Bár vannak vén salabakterek, akik ebben is akadékoskodnak –
És még *modernnek* nevezik őket! Mi is volt a bogara Eliotnak?
Hogy a képeknek *rendje* van és ez olyan alapos észmunkát követel, mint
egy jogi bizonyítás,
És az olvasó szánjon rá annyi fáradságot, mint bonyolult döntésre
a lelkiismeretes jogász.

Még mit nem! Hát mi a líra? Jogi eset? Vagy körmönfont tarokk-játszma?
Ne is hederíts az ilyen racionális gáncsoskodásra!
Te csináld, ahogy jön. Mert tanúd rá Juhász
(A Ferenc), hogy a költészet akkor igazi, ha szuverén látomás.
De most kapok csak észbe, hogy van itt egy kis bökkenő,
Kényelmetlen a példa: célzol rá – visszalő.
Mert igaz, hogy a képei tolongva egymást tapossák,
De a gomolygás mögött titokban ott az alaposság,
És bármi túlsúllyal ér el a totális látomásig,

A riasztó rázkodásban egy részlet sem hibádzik,
Sőt, szertelen képzeletét bármeddig csigázza,
Aprólékosan pontos minden lidérces látomása.
No és mit ér vele? Vagy hajthatatlan
Ellenségeit ez akadályozza abban,
Hogy zagyvaságnak mondják műveit?
Nem, itt a pontos rendszer nem segít,
De épp oly kevésbé hatja meg tömjénezőit,
Kik pontosságát észre sem veszik, vagy legalábbis nem igénylik,
És kisebb költőnek amúgy sem tartanak –
Mert híveit vonzza, mint ahogy ellenfeleit taszítja az összevisszaság.
Szóval, ügyelsz, nem ügyelsz, egyremegy. És mi ebből a tanulság?
Kár volna nyakadba venni a fölösleges munkát.
Tudod, a bölcs, az más kárán tanul.
Te ösztönös légy, zabolátlanul.
Bolond volnál, tudós könyvekben bogarászni:
Jobb kosaradba tücsköt-bogarat belerázni,
Ha van közte atom, radar, galaktika és más eféle holmi,
Csak el ne mulaszd, kellőn kavarni és kutyulni.
Mit számít az, ha nem tudod, mi fán teremnek?
Bátran bele! Hadd tartsanak modernnek.

És abban se utánozd e Ferencet,
Hogy a lávahabbal együtt hatalmas sziklákat görget
Vulkánja, ha *kitör*, és nem csak füstöl és pöföget:
Nem az a te dolgod, hogy elmozdítsd a köveket.
Hiszen a képhalmozás, a képgomoly, mióta *ő* él vele,
Köztudatunkban amúgyis a férfiasság meg az erő jele.
Ne félj, hogy ez a minősítés nálad ne fogna beválni:
Hogy hord-e magot a *te* ömlenyed, arra senki sem kíváncsi,
Valamint azt sem fogja senki megállapítani,
Hogy tőle tehozzáig nem hullt-e ki valami.
Vagy nézd meg inkább a pávát – nem a tarkát, a fehérét:
Ahogy szétterjeszti a farkát, az legyen példaképed.
Nem hasznossági tollazat ez, és semmiképp sem racionális:
Nem lehet messzire jutni vele, habár egyúttal szárny is.
E tetszetős tollazat mégsem egészen érdek nélküli:
Repülni ugyan alig tud vele, de a nőstényt bővíli.
És bár az arany-ezüst tollazat nem bővelkedik mintákban és színekben,

Kit egyszer elkápráztatott, csak nézi önfeledten.
És ha a szédítő sátorozásba belekezdett,
Az elkápráztatott szem hogyan is látná meg a parányi fejet, az idétlen
pávatestet?

Ezt kövesd, öcsém. És ha kellőképpen halmozod a képet,
Ne félj, hogy a kellő hatását el nem éred,
Vagy bárki is a képhetvenkedés káprázatában
Észrevenné, hogy a vers feje és törzse milyen silány – ha *van* egyáltalában.
De azért nálad – úgy magunk között – mégis csak legyen *valami*
Csekélység, éppen csak aféle *alibi*,
Amelybe a vaksi gyanakvás bele nem akad,
És megkapaszzkodhatik benne a kényelmes jóindulat –
Mert ha nem tévedek, mindenek tetejébe
Kacsintgatsz olykor még egy kis állami korszerűségre.

Nos, mondanék neked valamit – ha tanácsomat elfogadnád:
Az ilyen fogódzónak nem alkalmas a valóság.
Az öreg Vörösmartyra ne hallgass semmiképp sem:
Képzeld, azt mondta, hogy a bírhatót ne add el álompénzen.
Csakhogy az álompénznek azóta fölment az árfolyama:
A költészetben aligha van ennél jobb valuta.
Míg a „bírható” be se váltható, a bírható ma már buta szó,
Többnyire bambán baktató, sőt bökkenő és buktató,
Mert a bírhatót gyanúval nézik, és ez a gyanú sohasem alaptalan:
A bírható mindig veszélyes, a bírható mindig bajra van.

Éppen azért a gondolat, egy kis általános, jobban megteszi,
Valami olyan, amitől a vers nyilvánvalóan eszmei.
Például, fedezd fel, hogy a háború, különösen a nukleáris, helytelen,
Sőt, határozottan rossz. Ezt ma már nem tagadja jóformán senkisémm,
Tehát meglátják benne a mély gondolatot,
És semmi esetre sem lehet belőle nagy bajod.
De hogyha többre törsz, és az elkötelezettség
Sem tölt el félelemmel – nosza, tessék!
Jelentsd ki, teszem azt: „Hiszek a szocializmusban!”
A fő az, hogy úgy nézz körül utána, mintha tilosban és dacosan.
Csak arra vigyázz, hogy semmi konkrétum, se részletezés!
Elved legyen itt is, hogy kicsire sose nézz.
Miért is bizonyítanál?

És miért lennél szerény?

Micsoda idejétmúlt csökevény
Az a fogalom, hogy „lírai hitel”!
Költészetben is csak hirdetni kell.
Maradhatsz minden másban érthetetlen,
De könyörgök, légy érthető *csak* ebben.
Az vagy, aminek hirdeted magad:
Ha víziót *írsz*, nehogy letagadd,
Sőt jobb, ha előre kidobolod,
Hogy ami ott áll, nem tréfadolog,
Mert nem szégyen az olvasó fülébe rágnod,
Hogy amit olvas, nem más: látomás, vagyis a *te* látomásod.
És ne reméld, hogy a versből amúgyis kialakul,
De vadd be férfiasan és magyarul,
Hogy igenis szereted az emberiséget –
Az emberiség is aszerint fog majd szeretni téged.
Indulj, ne félj: a reklám rangot ad.
S a győzelem kíséri Peg... azazhoggy tankodat.

EGY GRATULÁCIÓ ELHÁRÍTÁSA

Hogy mondod? Végre te meg én egyet
Értünk? Öregem, ez csak tévedés lehet.
Hisz nem azért támadtam én a talmi
Modernet, mintha veletek vonulni
Támadt volna most vénségemre kedvem
Ugy általában a modernek ellen.
Vagy azt hiszed, e kis lovagi tornát
Én a Patóy Pálok meg a Bernáth
Gazsik oldalán zötykölődöm végig,
És vágásaim az ő hatalmukat védik,
Akiknek jelszava: „Mámög!” és „Minek a?”?
Az enyém pedig: „Nem oda Buda!”
És ha már vívni kell, egyedül jobban szeretek.
Tárguljatok hát tőlem, salabakterek!

EGY MÁSIK

Ez ál-avantgard ellen, mely utó-
Védharcnak is aligha mondható,
Nem azért bátorkodtalak titeket óvni,
Mert túlságosan új, hanem mert régi bővli.
Az újat mímelőt el nem azért vetettem,
Hogy elfogadjam, ami leplezetlen
Kacat. De mindegy, új vagy régi zsarnokok,
Akadémiák és műcsarnokok.
Csakhogy legmérgezőbb akkor az ócskaság,
Ha újdonságnak álcázza magát.

EGY TANULSÁG

Zokognak az érzékeny gyilkosok,
Ha valaki a tyúkszemükre lép.
Nagy durvaság, ha kétségbe vonod
A hóhérod becsületét.

EGY LEVITÉZLETT HÓHÉR VÍVÓDÁSA

„Mindenki mindig ugyanazt csinálja.”
Juhász Ferenc

Mészárlások tündöklő napjai,
Hol vagytok már? E kispolgári kor
Lassan maszek gyilkossá degradálja
A hóhért. Ha ez így megy, még megérjük,
Hogy az áldozat vitába száll velem,
Sőt, tollkést foghat rám előbb-utóbb.
Most mit tegyek? Sértődjem meg talán?
Visszavonuljak? Nem, azt meg nem érik.
Megteszem, ami tőlem telhető.
Amíg, amennyit, és ahogy lehet.

SALABAKTEREK ROHAMA

Míg soraitokat még nem kíséri tank –
Előre bikacsök, bunkó és bumerang!
Használjatok ki mindent, ami jól hat:
Lengetni az elorzott lobogókat,
Petőfit, Adyt, József Attilát,
Ráadásul egész Pannóniát,
Együtt a *Ça ira*, s „nádfödél, faluvég”,
Keaverni indulót, sramlit, cigányzenét,
Szóval, olyat, amitől elkedvetlenednek
A kényesebb, az igazi modernek,
De megmarad a talmi rokoncsőcselék,
Amennyi testvérháborúhoz épp elég.
Vagy idézzük a latin költő szavait?
Egymáshoz méltó két szerető szeret itt.

KIHALLOM ÉN

E műítész dogmát dogmára vált.
Nem őriz meg mást, csak a stílusát.
Abból kihallom én, most bármiért lobog,
A Lukácsra fordított Zsdanovot.
Vagy tán egy még régebbi réteget?
Bizony, az meglehet.

EREDŐK ÉS EREDMÉNY

Egyfelől: „Persze, jórészt igazad van,
Csakhogy ez nem időszerű e pillanatban –
Majd később.” Másfelől: „Tán elment az eszed?
Erről írsz, mikor *arról* nem lehet?”
Tabuk s ellentabuk! Hol itt az ír?
Az is bolond, aki ma érthetően ír.
Egy kis elvontság viszont, ha nem is használ – nem is árt.
Mi következik ebből? Uj magyar avantgard.

MODERN KÖLTŐ SÓHAJA

Az én dolgom az átkozott technikai
Civilizációban: ellene vallani,
És hogy a menhirek, dolmenek, totemek
Mellett hitet tegyek.
Szóval, az elveszített ősedent keresem.
Persze, Mercedesen.

KONKRÉT BÖKVERSEK

A TISZTA

A tiszta költészet
Habriga bölcsészet
Habsima földrészek
Habzik a zöld készlet
Vadlila kölkészlet

A NOSZTALGIKUS

Ez a nosztalgia
Rossz karosszéria
Unszoló férclíra
Unt szőlő vér hája
Szent szérum széria
Szépelgő szépia

A KÖZÉLETI

Költészet közélet
Közzétett közérdek
Közli a közé lett
Akit a köz éltet
A közzel megétet
Közérdekű metéltet
Meg maga köz köze kéz keze
Kész készlete lett kész kész lesz-e
Közvetlen kertelések
Közrefogott költészet

A SALABAKTER

Hümmög: Mámög!
Seneca? Minek a?
Saint-John Perse-re
Teszünk mi persze.
Az eredet! Mi e-ered?
A gyógyö-gyögyö-gyökerek.
Mi a gyökér gyógyö-gyöke?
A gyógyü-gügü-gügye.
Ezt meee-megérti? Nem.
Az értelem gyökértelen.

A MISZTIKUS

Bérletbűbáj babona
Vakulj magyar fald fel kutya
Most se vagy még elég buta
Túl sok itt a ráció
Kell a misztifikáció
Itt az ész már nem segít
Csak a hihi-hihi-hit
Hit de nem akármilyen
Nem kunszt hinni *valamiben*
Mít ér a hit ha tárgya van
Igazi csak a tárgyatalan
Meváltó bu-tabuság
Elég volt a Krisztusát
Atya Fiú Szentlélek
Ezek is csak személyek
Tempó metó totó totem
Minden ami személytelen
Segíthet ezen a Zen

Honnan ez az Isten-válság?
Őt is túlcivilizálták.

A HÁROM SKORPIÓ

A három skorpió
Pió pió pióca
Paca pojáca cápa
Capáca cá-papása
Pasas pá pasa pá sah

A három óriás
Rom rom rom óriási
Három Kháron rom ásit
Háremrom Róma mása
Ki más hamis Tamás

A három gépesített
Romgép epés mesés tett
Betölti a sötétet
Az önfenségű férgesek
A földön el se férnek

Vérgőz bérgőz ne férközz
E révült redvű révhöz
A három skorpió
Között e kétes kétköz
Pipipál mirejő

A három óriási
Gépskorpió vitézül
Nekitámad a Napnak
Ki győzi majd kivárni
Mig csáprágóik végül
Önfarkukba harapnak?

BALLADA ÉS ELLENBALLADA AZ IFJÚSÁGRÓL

*Dalok Hubay-Vas-Ránki „Egy szerelem három éjszakája”
c. zenés tragédiájából*

1960

BAIADA DE BELLEVILLE
ANTRHACROLO

Geological Survey of Canada
Ottawa, Ontario

1904

BALLADA AZ IFJÚSÁGRÓL

Ki mondaná meg, hova lettek
A boldogtalan álmodók?
Fiatal tündöklésű testek,
Fiatal napra táruulók?
Az újtörvényű szenvedélyek
S a régies elégiák?
Mi volt az a halálos élet,
Az érthetetlen ifjúság?

És hol vannak a kivégzett szerelmek?
A csalatlatlan, tiszta csók?
A szépszavúak hova vesztek,
Az igazságra szomjazók?
Hol vannak a vad, gőzös éjek,
Titokpárás, tömény viták,
Tűzálló hitek, jó remények,
A készülődő ifjúság?

És hol vannak, akik azzal verettek,
Hogy kimondják az el nem mondhatót?
Tört íve a meggyilkolt képzeletnek,
Hol vannak az elnémulók?
És hol vannak a tőrbeccsált merészek
S a megcsúfolt csodák?
Hol vannak a boldog szegények,
A gyönyörű ifjúság?

Ki mondhatja meg, hogyan éltek?
Ki fejt meg szívük Atlantisát?
Förtelmek és tünemények –
Ez volt az ifjúság.

ELLENBALLADA AZ IFJÚSÁGRÓL

Hol vannak a régi Vezérek,
Direktorok, diktátorok?
Hol az a sok hajdani véreb,
Ki szintén hatalomról álmódott?
Smasszerek, spiclik, janicsárok,
A hivatalos banditák
Gépfegyverei közt virágozt
Az érthetetlen ifjúság.

Hol vannak a vezérkari vitézek?
Hát elrekedt a sok harsány torok?
S az élet hercegei, a vigécek?
Nagy művészetük mivé változott?
Oly előkelő társaság volt –
Hol leled nyomát?
Ne kertelj, ez volt a világod,
Készülődő ifjúság.

Hol vannak a régi ügyészek,
Akik függetlenül védték az államot?
Hol vannak a régi ítések,
Kiknek csak a művészet számított?
A régenvolt egyetemi tanárok
S a hajdani teóriák?
Éber szemek vigyázták minden álmot,
Gyönyörű ifjúság.

A hiénák meg a sakálok
Felfalták – nincs tovább:
Az elsötétítéskor egy résnyi ragyogás volt
Az ifjúság.

EGY KALANDOR ARS POETICÁJA

Tehetségemből sohasem futotta
Gyémántkemény, szikrázó verssorokra,
Csak arra, hogy a *pénz* enyém legyen.
Mint kígyókat, bűvöltem valutákat,
És mondhatom, hogy sehol sem utáltak:
Az élet volt az én művészetem.

Daloltam én is ifjan és epedve:
A verseket a nő semmibe vette,
S akármit írtam, azt felelte: „Nem!”
De vacsorára – persze, még hitelbe –
Elvittem egy előkelő hotelbe:
Az élet volt az én művészetem.

És erre nem mondott nem-et a bálvány:
Az étteremben jól megvacsoráztán,
Az emeletre is feljött velem.
Igen, felsültem Petrarcat követve,
Jobban bevált Casanova receptje:
Az élet volt az én művészetem.

Később az volt az én mesterszonettem,
Ha tizennégy bankárt lóvá tehettem
Egyszerre és csak úgy mellékesen.
Minek nekem az új homályú líra,
Ha szert tehetek új, hamis papírra?
Az élet volt az én művészetem.

Ha ebül vész, amit ebül szereztem,
S egy nőre költöm el eszeveszetten,
Költő vagyok – magam is elhiszem.
Megtanultam a pénzt semmibe venni
És megtanultam, hogy kell linknek lenni:
Élet, te légy az én művészetem!

BOTLÓBALLADA A HALHATATLANSÁGRÓL

Majd téged is kiadnak bőrkötésben,
Ha már szétporladt klasszikus leszel.
Idéznek akkor mindenféleképpen,
Talán belőled is vizsgázni kell.
Majd rólad is hosszasan értekeznek
Professzorok meg széplelkű libák –
Ha most támadnak, kár szívedre vened:
Örülj, amíg a főítész levág.

Majd rólad is pofátlanul hazudnak
A szónokok s a mérvadó körök.
Majd téged is lefoglalnak maguknak,
Akikhez sohasem lehet közöd.
A föld alól nem lesz mód védekezned,
Ha végre sikerült betömni szád:
Most szólj, mikor még semmibe se vesznek,
S örülj, amíg a főítész levág.

Majd téged is csak izetlenre főznek,
Leszel te is bosszantó példakép,
Ha majd veled dorongolják le őket,
Utálni kezd egy újabb nemzedék.
Új adalék lesz kezdődő szerelmed,
Belőled él, aki most meg se lát.
Ne félj, majd téged is lábjegyzetnek:
Örülj, amíg a főítész levág.

AJÁNLÁS

Herceg, ne bánd, ha most csak keveseknek
Szól versed, és más nem kíváncsi rád.
Közöttünk vagy, élők élet szeretnek:
Örülj, amíg a főítész levág.

ELLENDAL A HALHATATLANSÁGRÓL

Nekem még szétporladni semmi kedvem,
És nincs rá mód, hogy klasszikus legyek:
Hiába – én még el nem készítettem
Ércnél tartósabb emlékművemet.
Szerkesztőségek íróasztalában
Szétrágja művemet a feledés –
Én nem daloltam még, csak intonáltam,
Tollára sem szúrt még a főítész.

Kit érdekel, hogy éltem, s hogyan éltem,
Hol tűntem el, keleten, nyugaton?
Egy árnyék tűnik el a sűrű éjben,
És nem marad utána semmi nyom.
Nekem még nincs más kincsem a világon,
Csak az, hogy élek – ennyi az egész.
Nem szégyellem, hogy én még élni vágyom –
Fulladjon tintába a főítész!

DAL A SZABADVERSRŐL

Ezt sem szabad, azt sem szabad –
Fő, hogy a vers legyen szabad?
Te vén Arany, füttyülünk rád!
Most ez az igazi bátorság!

Mit szabad itt? No mit szabad?
Nem nézzük a verslábakat!
A kötött vers az ördögé!
Ki lát a lábai közé?

Minek a láb, minek a rím?
Nem mindegy az, ha nő, ha hím?
Melyiket mikor hova kell...?
Ki törődik ilyesmivel?

Ó, méltóságos asszonyom,
A szabadvers csupa izgalom.
Mindig van benne valami –
Gyerünk hát formát bontani!

Szabadvers kell? Csak bizza rám!
Kit érdekel a hagyomány?
Nem szabad itt már semmi sem,
Csak a vers meg a szerelem.

A BÍRÓNÉ DALA

Nem a Váci utca kell nekem,
A Markó utcát szeretem,
Oda járok én, ha szórakozni vágyom.
A tárgyalás, az úgymenet
Vidítja lankadt szívemet:
Bíró a férjem, ő az ideálom.

Szeretem, ha a férjem elnököl,
Szeretem, ha lesújt az erős ököl,
De én a vádlottat is meg tudom siratni.
Ez a szó: „a hóhér kötele” –
Gyönyörrel megborzong bele
Lelkem mélyén a nagy tudatalatti.

A gyilkos, a tolvaj, a bandita,
S a vége, az utolsó szó joga –
Ide járok inkább, mint az ügetőre.
S ha biztos már, hogy nincs kiút,
Libabőrzök és eszembe jut,
Hogy ilyenkor mit is érezhet a nője.

A tanuk, az áldozatok meg a gyilkosok –
Én mindegyikükkel egy vagyok,
Mert akkor szép, ha zajlik is az élet.
Az erény meg a bűn, meg a csók, meg a vér,
Az életembe ez mind belefér,
Olyan mélységesen mély a női lélek.

DAL AZ EMLÉKRŐL

Honnan jön az emlék, mely a szívedben elárad?
Fényből vagy a szélből közelített a varázslat,
Az a perc és te meg én.
Felszáll s tovatűnik, mielőtt még odanyúlnál,
Egy szála ragad rád, ahogy ősszel az ökörnyál
Kalapodnak tetején.

DAL AZ OLASZORSZÁGI UTAZÁSRÓL

Gyosvonatunk Dél felé
Vágtat, mint az álom,
Átzakaton éjszaka
Mind a két határon.
Reggel már a Quarnerót,
Látjuk Miramarét,
Másnap este gondolán
Járjuk a Canalét.
Karjaimban tündökölsz,
Mint a szép szerencse,
Semmi más nem érdekel,
Csak te és Velence.
Jőjj, szerelmem, jőjj, ne félj,
Eljutunk odáig:
Együtt látjuk, te meg én,
Róma píneáit.
Siena, Szicília,
Nevék mágiája –
Nem várhatunk már tovább:
Jőjj Itáliába!

DAL AZ ANTIKVÁRIUMRÓL

A gazdag, hogyha pénze nincs, a bankba elmehet,
Ott egy-kétezer pengőt bizonyára fölvehet,
Mert van, amire fölvegye,
Van gyára és van üzlete,
Vagy részvénye és várománya,
Vagy a felesége hozománya,
Vagy ott a szőlő és a föld,
Vagy fizet, majd ha nagybátyjától örökölt –
A gazdag egy-kétezer pengőt mindig fölvehet.

Szegény ember, ha pénze nincs, a zálogházba elmehet,
Ott néha még tíz-húsz pengőt is fölvehet.
Mert nyáron a télikabát – minek?
A dunya is vándorútra megy.
S ha nem maradt már ágyneműje,
Még fölvehet a jeggyűrűre,
Vagy a nagyapai zsebórára,
Vagy a kislánykori bérmaláncra,
Szegény ember tán tíz pengőt is fölvehet.

A költő, hogyha pénze nincs, az antikváriumba megy,
A Platójáért leesik, ha nem is két pengő, de egy,
A Voltaire-ért kettőt is kap, ha eredeti francia,
S ha jó napja van, húsz pengő is jut az össz-Kazinczyra.
Mi szüksége van Tacitusra
És minek neki Zarathustra?
Végso esetre ott van a tizenkét kötetes Arany:
Gavallér minden klasszikus, ha unokája bajba van,
S az új költőkön így segítenek
A régiek – mindig a régiek.

DAL A PÉNZRŐL

A pénz nem boldogít, ha nincs,
A pénz nem boldogít, ha van,
A szegény is boldogtalan,
A gazdag is boldogtalan.

Ha úgy se jó, ha így se jó,
A pénz, a pénz mire való?
Hát nem tudod, hát nem tudod?
A pénz, az megvetni való!

Megvetheted, megvetheted,
De csak ha van, ha van neked.
Szerezni jó, megvetni jó
A pénzt, a pénzt, a pénzedet.

Milyen mohó, milyen silány,
Ki mindig, mindig pénzt kíván!
Idealizmust nem találsz,
Csak ott, hol pénzben nincs hiány.

Nem jó, ha nincs, nem jó, ha van –
Mire való a pénz, uram?
Mi tudjuk csak, a gazdagok:
A pénz mindig csak bajra van.

MŰANYAGOK DICSÉRETE

Jobb a műnap, mint a nap,
Anyagnál a műanyag,
Fogsornál a műfogsor,
Doktornál a műdoktor,
Tyúkszemnél a műtyúkszem,
Zabszemnél a műzabszem,
Nemzetnél a műnemzet –
Rendet, rendet, műrendet!
Kapjunk lantra, műlantra:
Éljen, éljen a Planta!

DAL AZ ETIKETTRŐL

Az etikett, az etikett,
Mire tanít az etikett?
Hát arra, hogy bármi is adódik,
A halat késsel sose edd.
De arról megfeledkezett
Az etikett, az etikett,
Mi illendőbb az emberüléshez:
Ágyú, gáz, vagy bajonett?

Ó, ó, etikett,
Csak a halottak tudnak illetet.

Az etikett, az etikett,
Mire tanít az etikett?
Hát arra, hogy úri társaságban
A hölgyeknek csókolj kezét.
De arról megfeledkezett
Az etikett, az etikett,
Hogyan tisztelj gyerekes anyákat,
Ha rájuk dől az emelet.

Ó, ó, etikett,
Csak a halottak tudnak illetet.

Az etikett, az etikett,
Mire tanít az etikett?
Arra, hogy milyen alkalomra
Való a frakk, szmoking, zsakett.
De arról megfeledkezett
Az etikett, az etikett,
Hogy akkor mit is lehet csinálni,
Ha már a tetű ellepett?

Ó, ó, etikett,
Csak a halottak tudnak illetet.

Az etikett, az etikett,
Mire tanít az etikett?
Hogy mikor húzd fel a lakkcipődet
S az antilopbetéteset.
De arról megfeledkezett
Az etikett, az etikett,
Hogy akkor mit is szokás viselni,
Ha mindkét lábad elveszett?

Ó, ó, etikett,
Csak a halottak tudnak illetet!

MELITTA BÚCSÚDALA

Isten veled, Budapest, te édes,
Isten veled, fényes éjszaka!
Itt ezentúl mindig csak sötét lesz –
Mit keresek én itt, ó lala!
Tündöklés a boldog keveseknek,
Mely a ránk csukódó éjbe tűnt –
Hol vannak a dámák és a krekkek?
Isten veled, édes életünk!

Ó, ha visszanézek, hihetetlen,
Hogy valóság volt ez valaha:
A jogászbált egyszer rég mi ketten,
Én meg ő nyitottuk, ó lala!
S később, mikor bújt belénk az ördög,
S tudtuk, hogy tilosba tévedünk...
Isten veletek, ti régi flörtök,
Isten veled, édes életünk!

Pannonia szálló és Vadászkiált,
Ó, a disztíngvált különterem!
Pertis hegedűje, jaj, hová túnt?
És a Grill, a kis Parisien?
Jánoshegyi reggeli utána,
És a sikk, amellyel vétkezünk –
Isten veled, szívünk minden álma,
Isten veled, édes életünk!

Ó, Király-díj, póló, zsúr meg estély,
Pezsgőzés meg Zserbo-bo-bo-bo,
Néha nyáron egy vidéki kastély,
Ezt szeretjük, ez nekünk való.
Egész ország, de csupán az úri –
Ez kellett csak, ez jutott nekünk,
Mégis fáj, hogy pusztul, fáj búcsúzni –
Isten veled, édes életünk!

VITA A HUMANIZMUSRÓL

SÁNDOR

Aki életedre tör, az is csak ember.

KÁROLY

Nekem nem az, ha ott a kezében a fegyver.

SÁNDOR

Ha a gyűlölet szennyhulláma előtt,
Tán győzhetsz, de nem leszel nála különb.

KÁROLY

Csak játszd, öregem, a világ szamarát –
A jelszavam ez: üsd, vágd, nem apád.

BÁLINT

Hiába itt a tiszta szó,
Akármilyen szép szütsz ki –
Csak a szúrni-vágni-ütni
Marad *ultima ratio!*

SÁNDOR

Hát pedig én nem adom fel a rámfogott pisztoly előtt
Sem a drága reményt, hogy bölcsletem meggyőzheti őt.

KÁROLY

Elkésett, hidd el, minden vita és filozófia már,
Mikor érveivel beleszól kattogva a gépi gitár.

BÁLINT

Hiába itt a pusztaság szó:
Akármilyen újat szütsz ki –
Csak a szúrni-vágni-ütni
Marad *ultima ratio.*

SÁNDOR

Nem!
Nem!
Nem ér a nevem,
Ha a hadsorokon
Humanizmusom
Nem törhet át velem.

Nem!
Nem!
Ez nem az én ügyem,
Ha annak rendje és módja szerint
Nem tesznek túl igaz érveink
Az ő érveiken.

BÁLINT

Mondd!
Mondd!
Elment az eszed, te bolond?
Ki érte el,
Hogy érveivel
Meggyőzze a vad Babilont?

Hiába itt Cicero, Diderot:
Akármi bölcslet sütsz ki –
Csak a szúrni-vágni-ütni
Marad *ultima ratio*.

SÁNDOR

Nézd,
Nézd,
Ki dicséri nekünk a kést!
Ha rajta áll,
Ez detronizál
Minden szabadelvű észet.

BÁLINT

Bár,
Bár
Az eszed megjönne már!
A tankjuk alatt
Szempontjaikat
Finoman megérteni kár!

SÁNDOR

Hát csak a fegyver kell neked?
Csak az a „fel a barrikádra!”?
Legyen inkább méltó fegyvered
A tiszta ész kritikája!

KÁROLY

Jaj istenem, újra a régi zene
Bágyadt nyafogása pöntyög!
Mire jó ma a kritika fegyvere?
Disznóknak vetni a gyöngyöt.

SÁNDOR

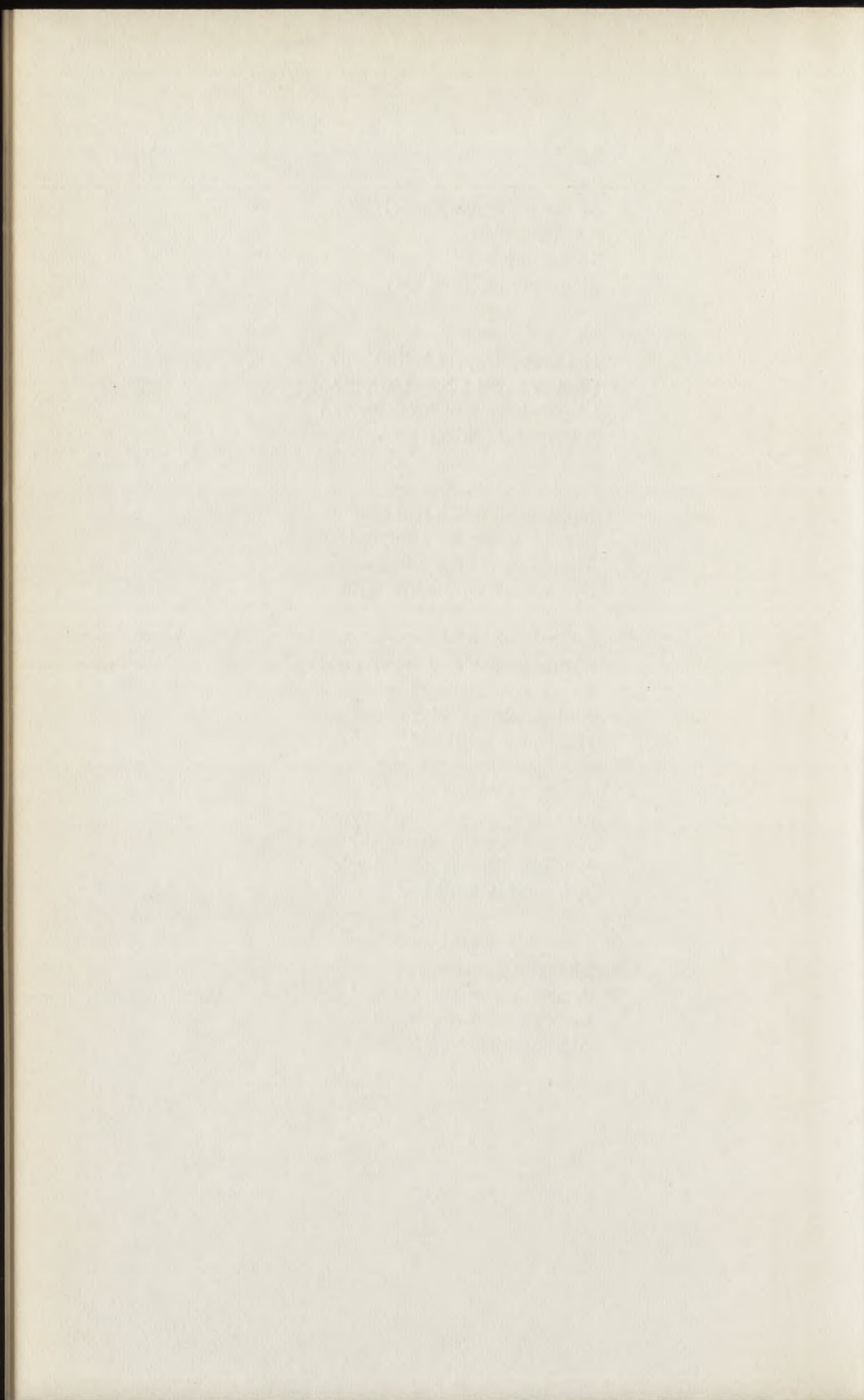
Barbár kornak vagy a gyermeke:
Ez a barbár logika rávall –
Én büszkén harcolok ellene
Humanista kritikával.

KÁROLY

De mit ér ma a kritika fegyvere,
Mikor a bőrödet lecibálják?
Sohasem lehetett pótolni vele
A fegyverek kritikáját.

BÁLINT

Hiába itt a puszta szó,
Akármilyen szép szöveg –
Csak a szűrni-vágni-ütni
Marad *ultima ratio*!

FÜGGELÉK

MEMORANDUM

TO : [Faint text]

FROM : [Faint text]

SUBJECT : [Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

AZ „IN FLAGRANTI” MENTSÉGÉRE

Emlékszem még, hogy Kassákné Simon Jolán milyen megrendítően szavalta azt a verset (talán Hans Arp írta, és „maláj dal” lehetett a címe, vagy ehhez hasonló), amelyik így kezdődik: „Katangi te kivi kivi / katangi te tikka tikka...” Hogy ilyen komolyan lehet felfogni ezt a dadaista verset, az volt benne a meglepő, nem az érthetlensége. Hiszen akkor már ismertem Karinthy két halandzsaversét, „A pő ha engemély kimár” kezdetűt, meg a másikat: „Huj Kuszma bég, huj Kereki, / Vatykos csuhászok vereki...”, mely minden érthetlenségével is tökéletesen visszaadta egy nyugatos vers, illetve a kuruc dal stílusát, légkörét, hangnemét. Ez is költészet, persze, sőt, tiszta költészet, de mulatságos költészet, jó vicc, akár csak a műfaj legújabb keletű és nézetem szerint eddig legnagyobb teljesítménye: Kálnoky László XIX. *Henrik*-je, a magyar Shakespeare-fordítás paródiája. Weöres Sándornak érthetetlen szavakból összeállított versei azonban, úgy látszik, nem ilyen léha játékok: legalábbis, amint egy róla szóló tanulmányban olvastam, ezekben is megtalálható ugyanaz a gondolati elmélyedés, mint a komoly filozófiai költeményeiben – mintha egy elképzelt ősnép költészetét akarná rekonstruálni, melyet még nem rontott meg a ráció, vagyis az az igény, hogy a szavaknak értelmi jelentése is legyen. Mégis, mindezek a játékok vagy kísérletek egyazon régi törzsök hajtásai, egyébként is csak például kiragadva, hogy a nemlétező, pontosabban a semmiféle szótárban sem található szavakból készült vers, tehát a nemcsak egészében, hanem alkotóelemeiben is érthetetlen vers, vagyis ahogy mindközönségesen mondják, a halandzsavers nem szorul védelemre, igazolásra.

Csakhogy az én versem – aminek jobb híján az *In flagranti* címet adtam – legfeljebb látszatra rokonítható ezekkel a mutatós példákkal: igazában, sajnos, nem tartozik ebbe a nemes családba. Aki olyan átkozottul és földhözragadtan realista, mint én vagyok, hiába is próbálna fölkapaszkodni erre az előkelő családfára. Az én *In flagranti*-m realista vers, noha

egy szavát sem érteni. Tudom, ez fából vaskarika, vagyis felháborító paradoxon – talán a keletkezési története feloldhatja.

Tehát. A helyzet az, hogy az ember tíz napon át fekszik laposan, fejét se mozdíthatja. Néhány napig nem tudja kinyitni a félszemét (még az sem dőlt el, fog-e látni vele), a másikat se könnyen. Agyát mintha csakugyan összerázták, felrázták volna: az a bizonyos, végzetes negyedóra, az esemény előtti, alatti és utáni töredék-idő sehogyan sem található benne; viszont előbújnak belőle régen elfelejtett alakok és történések, hol szelíden, hol hevesen. Különösen makacsul, álomi erőszakossággal és a legéberebb jelenlét pontos érzékletességével tolakszik előtérbe egy hajdani történet – pontosabban egyik jelenete – azóta sem gondoltam rá. Kínos jelenet? Inkább groteszk: merészebb nyugati bohózatíró is tudna vele mit kezdeni. Fejfájásaim és egyéb gyöttrődéseim közepette is hiába próbálom elhessegetni: a történet kitarthatóan unszol. Két nap múlva belátom, hogy ettől nem szabadulhatok: el kell mondanom. Mégpedig, mivel bennem, vagyis a bennem lejátszódó, mai utóéletében, a jelenet kínosságán is, groteskségén is felülkerekedett valamilyen, vágyból – vagy visszavágyból? – született szépség: versben kell mondanom.

Idáig hát eljutottam. De amint idáig jutottam, rögtön jelentkezett, ebben az állapotomban is, mégpedig teljes tudatossággal, a cenzúra. Nem is egy, hanem három.

Legelőször az esztétikai cenzúra. Történetet elmondani, méghezzá csatánósat, manapság prózában is bajosan lehet, leginkább lopva, kerülővel, de versben, és csak úgy egyenesben – képtelenség! Az özönvíz előtti trogloditák pártjára állnék ezzel, kirekesztem önmagamat nemcsak a modern költészetből, de a létező magyar költők sorából is. És hiába próbálnék arra hivatkozni, hogy hiszen Verlaine-nél, Mallarménál, sőt, Weöres Sándornál is találkozunk ilyesmivel: én amúgy is gyanús vagyok, rögtön rám sütnék az „anekdotikus” bélyegzőt. Vízszintes, félvak mozdulatlan-ságomban úgy megriadtam az ilyen kihívás lehetőségétől, mintha az a veszély fenyegetne, hogy megint fejfel kell nekimennem egy hebehurgya gépkocsinak.

Második a társadalmi cenzúra. Ez a jelenet, a maga anyagával és anyag megkívánta magyar szavaival, nyomtatásban – képtelen elképzelés! Nem mondom, fordításként, Verlaine vagy Mallarmé nevével fölöttem, talán meg is jelenhetne valamikor, valamilyen zárt példányszámú, esetleg nyugaton élő magyarok számára kiadott szerelmi antológiában. Igaz, Verlaine, Mallarmé meg a többi kitűnőség, aki hasonló témát feldolgozott, óvakodott önmagát is bevonni a kényes történetbe. Csakugyan – ébredtem rá –, az a tény, hogy a költő saját személyét is beveti a cselekménybe, azt ugyan egy közönséges sikamlós eset fölébe emeli, de egyúttal még súlyosítja a dolgot

és komolyabb kihívással ingerli maga ellen az illemérzést. Magamat viszont sehogy sem hagyhattam ki a dologból: éppen e lírai érdekeltég miatt éreztem úgy, hogy csakis versben mondhatom el a történetet. Fontolóra vettem azt a lehetőséget is, hogy megpróbálok enyhíteni a kirívó elemeken – éppen csak utalni rájuk. Az eredmény kétségkívül az a fajta sikamlós történet és „finom erotika” volna, mely legkönnyebben győzi le az ún. erkölcsi ellenállást.

Sőt, legyőzné alighanem a harmadik, a személyes cenzúrát is. A történet három figurája közül – kettő tulajdonnévvel (persze, nem az eredetivel) szerepel a végül is elkészült versben – Teverín elesett a háború végnapjaiban, de Ancá él még Kanadában – ha ugyan nem sikerült közben áttelepülni az Egyesült Államokba. És ha csak egy töredéke maradt még a régi érdeklődésének, akkor nem lehetetlen, hogy alkalomadtán hazai lapokba és folyóiratokba is betekint. És ha nem, akkor valószínűleg él még itthon valamelyik régi jó (és kaján) barátjáné, aki elküldi neki a versemet – feltéve azt a lehetetlen lehetőséget, hogy nyíltan írom meg, és akad, aki leközlje. Nos, ebben az esetben Ancá talán azt is rossz néven venné, hogy Teverín emlékét éppen ilyen léha összefüggésben idézem föl. (Mert arról már valószínűleg megfeledkezett, hogy annak idején ezt az összefüggést legkevésbé sem éreztük léhának.) Leginkább mégiscsak azon háborodna fel, amit róla mondanék el. És, ahogy az már lenni szokott, aligha jutna eszébe javamra írni, hogy az egész jelenetben én játszom a legdicstelenebb szerepet. És annyiban igaza is volna Ancának, hogy ha annak idején elfogadtam a helyzetet, minden következményével együtt, akkor semmi jogom azt majdhogynem harminc év múltán szemére vetni. Nekem ugyan, mondanom sem kell, eszem ágában sincs bármiféle szemrehányás, de hát Ancá nyilván a puszta fölidézést is – úgy értem, a szókimondót – a bosszúállás egy nemének tekintené. Amivel szemben a jelzésem, vagy éppen át-tételes módszer nemcsak hogy elsimítaná a dolgot, hanem, úgylehet, még hízelegne is Ancának, mert a durvább részletek kimaradásával a vers inkább előnyösen tanúskodna az ő fölényéről, fölényes helyzetéről a történetben. Mégis, ezt az engedményes megoldást hamar elvettem: úgy éreztem, hogy magát a megírás jogosultságát veszteném el, talán éppen azért, mert ezzel mégsem csillapítanám le azt a sürgetést, amellyel ez a történet megbolydult agytekeréseimből kilépett, elmondatását követelve, úgy, ahogy volt.

Persze, megkérdezhetné valaki, hogy ha így áll a dolog, mit spekulál ennyit a költő, miért nem írja meg a verset, ahogy írnia adatott, és mit törődik vele, mi lesz aztán a verssel – hát még sohasem dolgozott asztalióknak? Dehogynem, éveken át, ennél sokkal fontosabb verseket is írtam abban az elhamarkodott, de biztos tudatban, hogy sohasem jelenhetnek

meg. Csakhogy az *In flagranti* abban is különbözik minden más versemről, hogy kivételes kényszer alatt jött létre. Ezt a kényszert e mentség elején nem véletlenül jelöltem ilyesféle kifejezésekkel: „el kell *mondanom*”, „versben kell *mondanom*” – ahelyett, hogy meg kell *írnom*. Ez nem íráskényszer volt, hanem elmondási kényszer – ahogy ugyancsak Karinthy olyan élesen megfogalmazta: „Nem mondhatom el senkinek, / Elmondom hát mindenkinek.” Csakhogy én soha ezt a közösségi közléskényszert nem éreztem. Miért éppen e zártkörű, bár tanulságos magánügy kapcsán? – ezt ma már nemigen tudom mással magyarázni, csak azzal a kivételes fizikai és biológiai állapottal, amelyben elfogott.

Ez a fizikai állapot, a lapos fekvéssel, a mozdulatlanságra-kárhozottottsággal, az időnkénti hirtelen fájdalomokkal, a vérnyomokkal, vérömlenyekkel stb. egy kissé kínpadra is emlékeztetett, az elmondás-kényszer némileg kínvallatásra. Itt nincs mit tenni: beszélni kell. Beszélni, de – tiltakoztak bennem az önbecsületté hasonult cenzúrák – úgy, hogy semmit el ne áruljak. Mindent elmondani, de illetéktelenek egy szót se értsenek belőle. Többre van itt szükség, mint a cenzúra éberségét kijátszó ezópuszi beszédre, melyet annyit emlegettünk – és gyakoroltunk – egy időben: titkosíráásra, melyet én találok ki, és rögtön el is dobom a kulcsát.

„A Vérgonyasztón? Ó, süh! Pém! Piha! / Szotykon vatyorgó páhás veckelem!” – tekeregtek elő agyamból e pillanatban a *XIX. Henrik* sorai. Talán azért, mert egyelőre én is jóformán a Vérgonyasztón éreztem magamat. Mégis, gondolom, ezek az indulatos kifakadások inkább filológiai figyelmeztetésül jutottak eszembe. Kálnokynak e remekműve ugyanis annyiban elfajzott a halandzsaversek tekintélyes családjától – és ennyiben az *In flagranti*-val is tart valamelyes rokonságot –, hogy *van értelme*. Csakhogy – és ez a nagy különbség közte meg az *In flagranti* között – ezt az értelmét meg is lehet érteni. Ha összeülnénk a kibogozására, vitatkozhatnánk azon, hogy a *cölöpmadarat* az ornitológia melyik fejezete tárgyalja, hogy a *surboly* a gyümölcsök vagy a gabonaneműek családjába tartozik-e, talán abban sem értenénk egyet, hogy a *pakád* vonós hangszer-e vagy pengető – de abban nem lehetne eltérés közöttünk, hogy miről szól az egész jelenet. És ebben nemcsak az segít bennünket eligazodni, hogy nem vagyunk egészen járatlanok Shakespeare-ben, és van némi sejtelmünk afelől, hogy mit beszélhet egymással Henrik, az Anyakirályné meg lord Downtar – pláne, ha Richárdról és a franc királyról van szó. Többet számít ennél, hogy a *XIX. Henrik* kétségkívül *magyarul* van írva, ill. magyarra van fordítva. És nemcsak azért, mert sok ismert magyar szó szerepel benne, és ugyanazzal a jelentéssel, mint bármely más magyar szövegben, hanem azért is, mert az ismeretlen, érthetetlen, szótárban megtalálhatatlan szavai is, a *gemellők*, a *csitándíság*, *csotválás*, *csorhózás*, *csüvöllés* – magyar szavak,

mégpedig jó magyar szavak, az aranyjánosi rétegekből valók – még azt is el tudnók dönteni, melyik nyelvújítás előtti – a legtöbb –, és melyik nyelvújítás utáni.

Ezzel szemben – és ez a felismerés volt a hirtelen eszembe jutó Kálnoky-sorok filológiai figyelmeztetésének eredménye – nekem arra kell ügyelnem, nehogy a versem csak egy kicsit is magyarul szóljon. Igaz, olyan nyelvet képtelen volnék a magaménak érezni, amelyik nem az első szótagot hangsúlyozza. És mégsem szabad, hogy a szavak külalakja, hangzása, vagy a versnyelv szerkezete, a mondattani kötések megsejthető törvényszerűsége bármiféle otthonossági érzést keltsen akár a finn-ugor szakosokban is, hát még a szlavistákban, germanistákban, romanistákban, vagy éppen a turkológusokban, szinológusokban, hebrológusokban, arabistákban, de még az eszperantistákban sem. Szóval, versemet olyan, teljesen ismeretlen nyelven kell megírnom, amelyet a legkörmönfontabb tudós se legyen képes semelyik nyelvcsaládba sem beosztani. Azt azonban már nem ambicionáltam, hogy ennek az ismeretlen nyelvnek külön helyesírást találjak ki – beértem a fonetikussal: szövegét tehát úgy kell olvasni, ahogy írva van, a magyar fonetika szerint.

E felismerések után hozzáfoghattam a vershez. De miféle vershez? – úgy érte, hogy milyen versformához. Legkézenfekvőbb a szabadvers volt. Nemcsak azért, hogy legalább egy modern eleme is legyen a versnek. De ezúttal igazán az *elmondás* a fontos, és nyilvánvaló előny, ha ezt a nagyon is kötött mondanivalót nem kell alárendelni kötött formai bívelődésnek, hanem maga a tartalom szabja meg a forma lélegzetvételét és tagolását. Másrészt, még mielőtt a szorosabban vett formán gondolkodni kezdtem volna, már tudatában voltam a vers fenyegető veszélyének: a terjedelemnek. Ez a történet sokágú, sokrétegű. Még annak a jelenetének is, amelyik két nap óta elmondásra unszolt, mennyi jellegzetes és izgalmas részlete – mind érzékeltetésre ingerlő! És maga a jelenet lényege is hogyan volna érthető az előzmények nélkül? És a háttér nélkül? És a körülmények nélkül? És mindezekből a részletekből mennyi asszociáció következik – történelmi, társadalmi, lélektani, élettani. Csakhogy bármennyire is bámulom a bőséget másoknál, a magam gyakorlatában egyre inkább húzódom tőle. Vonz a kevés, még jobban a kevesebb – félreértések elkerülése végett: a terjedelemben. Márpedig a forma szabadsága – ebben az esetben – kitérőkre, kitergetésre csábítana.

És ez csak az esztétikai akadály. Komolyabb a technikai-fizikai. Elképzelhető, hogy az ember laposan fekvő, feje se mozdulhatván, félvakon egy falemezre erősített papírt tart maga fölül, s azon, alulról fölfelé, ír is néhány szót – de hogy sokat? És írni még mindig könnyebb, mint amit *így* leírtam, később elolvasni. Megoldásként megint csak Karinthy jutott

eszembe: „Versben mondom, hogy jobban megjegyezd.” Igen, olyan verset kell írnom, amit a fejemben tudok tartani. Ez pedig csak rövid vers lehet, különös tekintettel arra, hogy végül mégsem magyarul írom, és habár ugyancsak a saját nyelvemen, aminek belülről és természetesen kell jönnie, de nem biztos, hogy az emlékezetem ugyanolyan természetesen tudja megőrizni. Rövid tétovázás után eldöntöttem, hogy a céljaimra legalkalmasabb forma a szonett: tizennégy sor, ennyit még meg lehet jegyezni, amit a kötött rímképlet is megkönnyít – éppen ezért a szonett klasszikus olasz formáját választottam, amelyben az első két szakaszon ugyanaz a két rím vonul végig, ezzel is fogódzót nyújtva az emlékezetnek.

És a szonett esztétikai előnyei. Tömörítésre kényszerít. Persze, önkorlátozásra is. Le kell mondanom nemcsak az asszociációkról, de az előzményekről, a háttérrel, a körülményekről is. És aminek hiányába legnehezebb volt beletörődnöm: kimaradnak a társadalmi és történelmi (akkor politikai) különbségek, amik elválasztottak, valamint azok a gyakorlati és érzelmi bonyodalmak, amelyek mindezen ellentéteken át is kapcsolatba hoztak bennünket. Marad tehát a meztelen – és milyen meztelen! – kapcsolat – nem, összefüggés a szabatosabb szó. No meg a cselekmény. Tehát nem mondhatom el a történetet, csak azt a kiragadott jelenetet. De azt legalább drámaian – ha ki tudom használni a szonett feszítőerjét.

Gyorsan felmértem a tizennégy sor lehetséges ökonómiáját. Az első szakaszt rá kell áldozni az exozícióra: az összefüggésre, pontosabban csak jelzésére annak, hogy ki miről tud – az idő jelzéséről, mint már említettem, sajnos, le kellett mondanom –, a hely, és főleg az elhelyezkedés felvillantására. A második szakaszba bele kell sűríteni a váratlan kihívást és a rákövetkező pillanat zavarát és kábultságát: az ideiglenes megadást. A harmadik szakaszra, tehát mindössze három sorra jut a legnehezebb feladat: ráeszméltetni a feltételezés meg a látvány durvaságára. Az utolsó három sor: a botrányon túli elfogadás – és az ebből következő szépség.

E szerkezeti felvázolás után hozzáfogtam a kivitelezéshez. Egynapos, összpontosított figyelemmel, de fizikai mozdulatlanságban és látszólagos tétlenségben elkészült. A formai kötöttség csak sűrítésre kényszerítette a mondanivalót, de eszem ágában sem volt, hogy annak érzékletességéből, pontosságából, természetességéből bármit is feláldozzak a jambus fikciójának vagy a tiszta rímnek. Magától értetődően feltételeztem, hogy ezen az ismeretlen nyelven is végbement ugyanaz a verselési-rímelési reform, ami a magyar vagy az angol költészetben az elmúlt félszázad folyamán – sőt, valamelyest még a franciában is, amint ezt mostanában éppen a francia szonett megújítási kísérletein észrevettem. És ha akad, aki az időmértékes meg a hangsúlyos verselés vegyítését, vagy az asszonáncnak a rímmel tel-

jesen egyenértékű használatát döcögőnek érzi: az vigasztal, hogy a magyar verset nyilván ugyanilyen maradi füllel fogná föl.

A nyelv, az egyedi, a magamcsinálta, minden odagondolás nélkül is rendelkezésemre állt – a kritikus harmadik szakaszban például magától értődően bukkantak elő durvább, ősbibb, egyszótagos szavai, és megkönnyítették, hogy a kihívó látvány minden fontos részletét egyetlen sorba zsúfoljam. Egy pillanatig sem kerültem abba a helyzetbe, hogy keresnem kelljen a szavakat, mintha magyarból fordítanám. Sőt, ha most, mindössze három héttel a vers elkészülte után számot kellene adnom arról, hogy melyik szava milyen magyar szót jelent – zavarba jönnek: ma már csak bizonyos, többször előforduló szavak azonosságából, és ragjaik meg a prepozíciók változásából tudnék – hiányosan – a nyelv szerkezetére következtetni. De hiszen mondtam már, hogy olyan titkosírás ez, amelynek eldobtam a kulcsát.

Részint ez magyarázza a szonett egyetlen megalkuvását: a címét. De az igazat megvallva, mikor a verset írtam, nem gondoltam rá, hogy címet is adjak neki; utólag pedig már nem tudnék visszatalálni a nyelvbe, hogy megkeressem a hozzáillő címet. Magyar címet adtam hát neki – mert ez a latin kifejezés a történet időpontjában jóformán magyarnak számított: bizonyos fajta tettenérést jelöltek vele. Igaz, hogy az *In flagranti* kissé félrevezető cím: elvégre a jelenet lényege nem a tettenérés – több is, meg kevesebb is.

De hát ennek a szonettnek nem a félreértés a legfőbb veszélye. Inkább az, hogy úgy jár, mint sok más, kezdetben reménytelenül érthetetlennek látszó vers, amelyet jóval később minden erőfeszítés nélkül megértenek. Az is megeshetik, hogy valamely utánunk jövő nemzedék, ha történetesen megismeri ezt a szonettet, minden gondolkodás nélkül tudja majd, miről szól. Sebaj. Akkor már Ancá nem lesz ott Amerikában, hogy zokon vegye. És én sem leszek itt, hogy elszégyelljem magamat.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines across the page.

TARTALOM

TABLET

A költő összegyűjtött verseinek

I. KI MÁST SE TUD

II. RAPSZÓDIA A HŰSÉGRŐL

III. A TŰZLOPÓ

BETŰRENDES MUTATÓJA

A BÉKE ELÉ	I 210
A BÉKE-TÉRI KRISZTUS	I 134
A BÉKEKÖTÉS ELÉ	II 18
A BÍRÓNÉ DALA	III 196
A BOA ETETÉSE	I 170
A BOLDOGSÁGRÓL	I 39
A BÚCSÚ	II 70
A BUJA FÉNY	I 166
A CAFÉ DE FLORE TERASZÁN	II 188
A DIADAL	I 217
A FEKETE RIGÓ	III 41
A FÉLELEM	I 192
A FOGFÁJÁS	III 28
A FORDÍTÓ KÖSZÖNETE	II 121
A GYŰLÖLET	I 195
A GYŰLÖLKÖDŐ	I 91
A HARMINCAS ÉVEK MÍTOSZAI	III 145
A HÁBORÚ ÉS BÉKE	I 60
A HÁROM SKORPIÓ	III 188
A HANG	II 141
A HARAGVÓHOZ	I 175
A HATÁRON ÁT	II 38
A KAJÁN PINCÉREK	III 32
A KÉPTELENSÉGEK PARABOLÁI	III 107

A KIBICSAKLOTT RÍM	III 137
A KIMONDHATATLAN	III 35
A KIVÁNCSI BÚCSÚZÓ	III 42
A KIVILÁGÍTATLAN ÉJSZAKA	III 160
A KOMOLY KONYHASÉF	III 171
A KONOK TOLVAJ	III 65
A KÖZÉLETI	III 186
A LÁTHATATLAN ELEM	II 76
A LÁTOGATÁS	III 54
A LEVERT KÖVEK	III 103
A MÁMOR TENGERÉBŐL	I 174
A MÁMORBÓL SZÜLETETT	I 174
A MEGFAGYOTT DALLAM	III 96
A MEGFIGYELŐ	III 33
A MÉRGEZETT VETÉS	II 74
A MISZTIKUS	III 187
A MŰ	I 203
A NAGY HIÁNY	II 29
A NOSZTALGIKUS	III 186
A NYÁR MŰHELYE	I 168
A PÁLYAUDVARON	III 75
A PRÉDIKÁTOR DALAIBÓL	II 117
A ROSSZ HÁLÓZATA	II 140
A RÓZSALÁNGOLÁS	III 26
A SALABAKTER	III 187
A SÉRTÉS	III 52
A SÉRTŐDÉS	III 27
A SKÁRLÁT ASSZONY	II 53
A SÜKETNÉMA KISLÁNY	II 127
A SZÉDÜLÉS	III 59
A SZEGÉNY FENEVAD	III 66
A SZÍVNEK REJTEKÉN	I 38
A SZÓLÍTÁS	III 21
A SZORTYOGÓ ÉRDEKESSÉG	II 189
A TECHNIKA	I 211
A TEJ, A HÚS, A BOR...	II 13
A TÉL	I 13
A TISZTA	III 186
A TÍZEZER GALÉRIÁBAN	II 189
A TÖRVÉNY	I 182
A TŰZLOPÓ	III 84

A VÁROS	I 209
A VÁROS TÉLEN	III 39
A VÁROSOK	I 212
A VÉGSŐ	III 97
A ZUHOGÁSON ÁT	III 37
ABÉLARD SZOMBATESTI HIMNUSZA	III 149
ABLAKNÁL	I 50
ADY TÉMÁJÁRA	III 162
AKI ÉJSZAKA MENT JÉZUSHOZ	III 94
AKIT VISSZAVEZETTÉL	III 68
ALFÖLD	II 12
ALIG ÉRTEM	III 161
ALKONYAT (A RÜGY A FÁN, A KÖKÖRCSINA FÜBEN)	I 199
ALKONYAT (AZ ÁRADATBÓL MÁR A PARTRA ESTEM)	I 63
ALLENDE	III 143
ÁLLATKERTI KÖZJÁTÉK	I 133
ÁLMATLAN ÉJ	I 64
AMIT TÖNKRETETTÉL	II 108
ÁMNON ÉS TÁMÁR	II 89
AMOR FATI	I 94
AMOR REDIVIVUS	I 137
ANCIEN RÉGIME	I 193
ANAKREONI DAL	III 126
ANEKDOTA	III 101
ANGOL EGYETEM	III 87
ANGYALFÖLDI ELÉGIA	I 160
ÁPRILIS	I 196
ÁPRILISI FÉNYEK	II 99
ÁPRILISI GÁZEL	II 142
ÁPRILISI REGGEL	I 67
AQUAPENDENTEI ELÉGIA	II 61
ARANY HÁLÓBAN	I 172
ARANYESŐ	I 199
ARANYOS ŐSZ	I 10
ÁTKELÉS	II 180
AUGUSZTUSI JEGYZETEK	I 214
AUGUSZTUSI KÁNIKULA	II 98
AVILAI TERÉZ INTELMEIBŐL	III 150
AZ ANYAG MEGJELENÉSI FORMÁI	III 27
AZ ÁTVÁLTÁS	III 31
AZ ÉRTI ŐT...	II 16

AZ ÉJSZAKA KERTJE	III 106
AZ IDŐ METSZETEIBEN	III 53
AZ IMÁDKOZÓ SÁSKA	II 79
AZ INTERNACIONÁLE A SIGNORIA TÉREN	III 96
AZ ISMERETLEN INSTANCIA	III 116
AZ ISTENNŐ MEGJELENÉSE	III 133
AZ ŐRÜLT VÁROS	III 98
AZ ŐS ALJASSÁG	II 76
AZ ÜRES ÚTON	III 61
AZT HISZIK?	II 190
BADACSONYI ŐSZ	II 103
BADACSONYI SZONETTEK	II 148
BALLADA AZ IFJÚSÁGRÓL	III 191
BANCO DI SANTO SPIRITO	II 58
BARTÓK	III 146
BEETHOVEN ÖREGKORA	III 115
BÉKE	II 98
BERZSENYI EMLÉKÉNEK	I 112
BOCCHERINI SÍRJA	III 99
BOLDOG HÍRADÁS	I 173
BOLDOG ISTEN	II 31
BOTLÓBALLADA A HALHATATLANSÁGRÓL	III 194
BRANYISZKÓ	III 60
BÚCSÚ A BADACSONYTÓL	II 104
BÚCSÚ A SÍRÁSÓTÓL	III 113
BÚCSÚ A TENGERTŐL	II 65
BUDAI PILLANAT	III 86
BUDAPEST BALLADÁJA	I 194
BUDAPESTI KÖRKÉP	I 128
BURJÁNZÓ KERT	I 86
CALYPSO-VÁLTOZATOK	III 165
CAMBRIDGE-I ELÉGIA	II 191
CARMEN-VÁLTOZATOK	III 163
COKI!	III 152
COVENTRY SZÉKESEGYHÁZ	III 87
CSAK	II 95
CSAK AMI VAN	III 62
CSAK AZÉRT	III 148

CSAK AZT NEM	III 147
CSAK TÓLED	II 107
CSIKÓK	II 77
CSILLAGOK	II 93
CSÓKA	II 95
DAL A PÉNZRŐL	III 199
DAL A SZABADVERSŐRŐL	III 195
DAL AZ ANTIKVÁRIUMRŐL	III 198
DAL AZ EMLÉKRŐL	III 197
DAL AZ ETIKETTRŐL	III 200
DAL AZ OLASZORSZÁGI UTAZÁSRŐL	III 197
DÉLOSZ	III 152
DICSÉRET	I 25
EBÉD UTÁN	I 120
ÉBREDÉS	II 95
EGRY	III 132
EGY ÁLLAMFÉRFI	I 52
EGY ASSZONY SÍRVERSE	III 169
EGY ERŐS FÉRFIHOZ	I 7
EGY ÉRTEKEZLET MARGÓJÁRA	II 97
EGY ESTE A NÉGY SZÜRKÉBEN	II 169
EGY FESTŐHÖZ	I 44
EGY FÖLÉNYESKEDŐHÖZ	I 46
EGY GRATULÁCIÓ ELHÁRÍTÁSA	III 183
EGY HÖLGYHÖZ	I 43
EGY IFJÚ KÖLTŐHÖZ	I 92
EGY KALANDOR ARS POETICÁJA	III 193
EGY KISLÁNY EMLÉKE	I 39
EGY KÖLTŐHÖZ	I 47
EGY LEVITÉZLETT HÓHÉR VÍVÓDÁSA	III 184
EGY MÁSIK	III 184
EGY MÚÉLVEZŐHÖZ	I 53
EGY NAP TÖRTÉNETE	I 76
EGY NÉMET ÉRDEMRENDRE	III 171
EGY OLASZ KÁVÉHÁZBAN	III 96
EGY ÓRA MÚLVA	II 97
EGY RAJZRA	III 149
EGY RÉGI DAL VISSZHANGJA	II 156
EGY SVÉD KÖLTŐNEK	III 113

EGYSZERŰ DAL	III 129
EGY TANULSÁG	III 184
EGY TÁNCDOBRA	III 127
EGY TELEM BÉCSBEN	I 58
EGY TUDOMÁNYOS ELMÉHEZ	I 53
EGY ÚRILÁNYHOZ	I 52
EGYENLŐSÉG	I 178
ÉJFÉL UTÁN	II 10
ELASZOTT DÁLIÁK	III 170
ELÉGIA	I 23
ELÉGIA A MOZIRÓL	I 97
ELÉGIA EGY LATIN ZONGORAMŰVÉSZNŐRŐL	III 156
ELÉGIA EGY SZERELMI ANTOLÓGIA SZERKESZTÉSE KÖZBEN	II 151
ELJÖNNEK ŐK	III 158
ELKÉSETT NYÁR	I 169
ELKÉSETT ÚT	II 180
ELLENBALLADA AZ IFJÚSÁGRÓL	III 192
ELLENDAL A HALHATATLANSÁGRÓL	III 195
ELLENPONT	III 49
ELMŰLT EGY NAP	II 94
ELŐHANG	II 173
ELŐJOG	III 108
ÉNEK A FÉLELEMRŐL	I 165
ÉNEK A MAGÁNYRÓL	I 90
ERDŐ	II 92
EREDŐK ÉS EREDMÉNY	III 185
ESŐ ÉS TRAMONTÁNA	III 7
ESTE	II 93
ESTE - HAJNAL	I 100
ÉSZLELET	III 162
ESZMEHARC	III 102
ESZMÉK ÉS FEGYVEREK	I 157
ESZMÉK ÉS TÁNCLEMEZEK	II 106
ETRUSZK SZARKOFÁG	III 11
ÉVFORDULÓ	I 214
ÉVFORDULÓRA	I 37
EZ AZ ÚT...	II 47
EZEK VAGYUNK	III 83
EZ VOLT	III 80

EZ VOLT AZ A MOCSÁR...	II 51
EZÉKIEL	II 163
1944 JÚNIUS 6.	I 205
FANYAR KERINGŐ	II 98
FANYAR SZONETTEK	I 166
FATA... NOLENTEM TRAHUNT	I 201
FEBRUÁRI JEGYZETEK	I 227
FELELET	II 98
FELELET A FORGÓSZÉLBŐL	II 82
FELHŐTÁNC	I 11
FÉRFIKOR	I 20
FINIS	III 118
FLAVIA	II 54
FOGHÚZÁS UTÁN	III 30
FOLYTATÁS (ROM, ROM, ROM)	III 14
FORGALOM	III 79
FORUM ROMANUM	II 51
FÖLDKÖZI-TENGER	III 12
FRASCATI	II 49
FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG	I 197
FÜSTÖN ÁT	I 186
GITÁR	II 98
GYAKORTA LÁTOGATSZ...	I 16
GYEREKEK	I 155
GYERTYASZENTELŐI ELÉGIA	I 146
GYILKOSOK	I 205
GYOMOR	II 96
GYÜMÖLCSFÁK A BOLONDHÁZBAN	I 199
HA ESZEMBE JUT	II 107
HAJNAL	I 75
HALLÓ	III 94
HARMADIK PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT	III 131
HARMINC UTÁN	I 153
HARMINCNYOLC ÉV	II 39
HÁROM CSÁSZÁRSZOBOR	II 49
HÁROM NAP	II 137
HÁROM NÉGYSOROS EGY FRANCIA LEMEZRŐL	II 98

HASONLAT	II 87
HATÁROZÓK ÉS. KÖTŐSZAVAK	III 63
HÁT NEM FURCSA?	III 134
HAZUGSÁG	III 88
HEGEDŰSZÓ AZ UDVARON	II 97
HIÁBA	II 94
HIDEG NYÁR	I 143
HIRTELEN NYÁR	I 154
HIÚ ZSOLTÁR	II 150
HOLD UTCA	I 85
HÚSVÉTI ÉNEK A TESTRŐL	I 138
HÚSZ ÉV MŰLVA	III 69
ICUSKA FÖLJELENT	I 213
IDEGEN VIRÁG	III 61
IDEGENBEN	III 96
IFJÚSÁG	I 80
ÍGY HÓDÍTASZ...	I 145
ÍGY LETT VÉGE	II 108
IMA A SZENT PÉTER TEMPLOMBAN	II 45
INCIFINCI	III 173
INDULÁS ELŐTT (ÉJFÉLKOR UTAZOM)	II 179
INDULÁS ELŐTT (MÉG HÁROM NAP ÉS HÁROM ÉJSZAKA)	II 37
IN FLAGRANTI	III 124
ÍRÓASZTALOM	I 51
ISTENEK (A CSIPKESZÉLŰ, LENGE TŰZ)	I 87
ISTENEK (ISTENEK, TI ANNYISZOR PÖRBEFOGOTTAK!)	III 48
ITT KELLETIK	II 141
ÍVEK, OSZLOPOK...	II 52
JÁKOB PANASZAIBÓL	I 150
JANUÁRI JEGYZETEK	I 225
JEGYZETEK EGY ÁLOMHOZ	II 100
JELEK A PORBAN	II 91
JELENIDŐ	II 117
JELRENDSZEREK	III 154
JERIKÓ FALAI	III 174
JÓ ÉLET	II 96
JÚLIUSI JEGYZETEK	I 206

KAKASSZÓ	II 129
KALLIGRÁFIA	III 125
KÁNIKULA, VIHAR, ŐSZ	II 78
KATAKOMBÁK	II 46
KATALIN	III 57
KEGYETLENÜL DÖCÖGŐ LEVÉL	
ZELK ZOLTÁNNAK	III 164
KÉPLET	III 22
KÉRDEZED, BARÁTNÉM...	I 160
KÉRDEZED, BARÁTOM...	I 14
KÉRDEZŐ IDŐ	II 7
KERÜLET	III 109
KESELYŰ IDŐ	I 121
KESSELRING	II 62
KÉT NAP MÚLVA	II 131
KETTŐNKÖN A SOR	III 107
KETTÓS FOGAT	I 173
KEZED	I 166
KI MÁST SE TUD...	I 203
KIHALLOM ÉN	III 185
KIKELETI ÓDA	I 109
KIKÖTŐK	III 138
KIS ARS POETICA	II 96
KIVÉTEL	I 198
KONKRÉT BÖKVERSEK	III 186
KOPASZ FÉRFI AZ ABLAK MÖGÖTT	III 40
KORATAVASZ	III 127
KÓRHÁZI MATUTINUM	III 122
KOSSZARVAK	III 159
KOVÁSZ	I 167
KOZMOPOLITA	II 99
KÖLTÖZÉS	III 66
KÖZÖS BŰN	II 105
KÜLÖNBSÉG	III 103
LAXENBURGI EMLÉK	I 83
LEVÉL A SZABADSÁGRÓL	I 70
LEVÉL EGY BERLINI BARÁTOMHOZ	I 26
LEVÉL WEÖRES SÁNDORHOZ	I 114
LEVELEK EGY HALOTT BARÁTOMHOZ	I 14
LÉCEKEN	III 164

LIDÓ	II 43
LITÁNIA	III 25
LJUBOMIRA	III 119
MADARAK	II 95
MAGAMRA MARADTAM	I 22
MAJD SZÁZADOK UTÁN	II 75
MÁJUS	I 204
MÁJUS HAVA	II 143
MÁJUSI GÁZEL	I 173
MANET OLYMPIÁJA	II 185
MÁR ABBAHAGYHATNÁ!	III 116
MÁRCIUSI ESŐ	I 186
MÁRTON BÁCSI	II 135
MÁSODIK PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT	III 117
MAUZÓLEUM	III 161
MEDÁRD	IV 114
MÉG MIT KERES?	III 116
MELITTA BÚCSÚDALA	III 201
MÉLTÓ VAGYOK-E?	III 69
MENEKÜLŐ MÚZSA	I 106
MI IS?	II 97
MI KETTEN IS	III 97
MI MARADT?	II 187
MIKOR A RÓZSÁK NYÍLNI KEZDTEK	II 172
MIKOR A TANKOK BEFELÉ VONULTAK	III 23
MIMNERMOS TÉMÁJÁRA	III 104
MINDEN JELBEN	I 143
MINDIG ELŐRE	III 82
MINT A KALÓZ	I 19
MINT A MOTOLLA	I 200
MINT A RÓKA	I 12
MISZTICI	III 173
MIT AKAR EZ AZ EGY EMBER?	III 56
MODERN KÖLTŐ SÓHAJA	III 186
MONÁDOK	I 181
MOSOLY	III 153
MOSTANÁBAN	II 146
MOTORBICIKLI	II 171
MOZIHIRADÓ	I 54
MOZZANAT	III 128

MÚZEUMBAN	III 153
MŰANYAGOK DICSERETE	III 199
MŰVÉSZET	II 101
NAGY THEODORIK ÉS AZ ÖRDÖG	III 78
NAGYSZOMBAT, 1704	III 143
NAGYSZÜLŐK	I 200
NAPIHÍR	III 157
NAPLÓ	II 94
NAPPALOK ÉS ÉJSZAKÁK	I 51
NÁSZDAL	II 81
NÁTHA	I 91
NE IGAZSÁGOT!	I 199
NÉGY HELLÁSZI FUTAM	III 142
NÉGY KŐLOVAG	II 41
NEGYVEN FELÉ	II 31
NEKEM BESZÉLHETSZ	II 16
NEM A HALÁL	I 192
NEM A VERS	II 93
NEMÉRTETT AZONOSULÁS	II 160
NEM FOLYTATOM	III 126
NEM HASONLÍT	II 73
NEM SZÁMÍT	III 89
NÉPFI	II 96
NICOLAÛS CUSANUS SÍRJA	II 58
NINCS HÍD	I 152
NOVEMBER	I 223
NOVEMBERI HELYZETKÉP	III 154
NYÁR	I 68
NYARAK	II 72
NYÁRBAN ŐSZ	II 115
NYÁRI ÉNEK	I 83
NYÁRIGÉZET	II 145
NYELVEMLÉKEK	III 70
NYITOTT SZEMMEL	I 212
ÓDA A HEGYTETŐN	I 118
ÓDA A TEGNAPI ASSZONYOKHOZ	III 19
ÓDA AZ ÉSZHEZ	II 33
OKTÓBER (ÉRETT VADSZŐLŐ VENYIGÉJE BIBORLIK A SÁRGA)	I 158

OKTÓBER (OKTÓBERI KÖDÖN ÁT)	II 93
OKTÓBERI JEGYZETEK	I 222
OLVADÁS	II 95
ÖNARCKÉP	III 141
ÖNELEMZÉS	I 163
ÖNÉRZET	III 169
ŐSZ ELÉ	I 54
ŐSZI ÉJ	I 91
ŐSZI ÉNEK	I 88
ŐSZI POMPA	I 8
ŐSZI STANCÁK	I 176
ÖSSZEFOGLALÁS	II 25
ÖT SZONETT	II 188
ÖTVEN FELÉ	II 164
PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT	III 50
PÁRIZS	I 216
PARLAMENT	II 182
PENTATON	III 123
PERON	I 191
PERZSA DALOK	II 85
PESTI ELÉGIA	II 155
PILLANAT	II 88
PINCÉBEN	I 201
PIROS	III 97
POGÁNYOKAT VÁLASZTOTT...	I 167
PSSZT!	III 174
RÁD GONDOLOK	I 191
RÁDIÓ MELLETT	I 211
RADNÓTI NAPLÓJÁT OLVASVA	II 130
RÁM NÉZEL	I 172
RAPSZÓDIA A BÁTORSÁGRÓL	II 123
RAPSZÓDIA A HŰSÉGRŐL	II 130
RAPSZÓDIA EGY ŐSZI KERTBEN	II 174
RAPSZÓDIA JÓZSEF ATTILÁRÓL	III 34
RAVENNAI BÖKVERSEK	III 101
RÉGI ESTÉK UTÁN	I 120
RÉGIMÓDI DAL	I 132
REJTENDŐ SZERELEM	III 92

RES ET VERBUM	III 124
RETORIKA	III 102
RINGOTT A VILÁG	I 127
RÓMAI ARS POETICA	III 8
RÓMAI BESZÉLGETÉS	II 59
RÓMAI PILLANAT	II 60
RÓMAI RABLÁS	II 56
ROMANUS SUM	II 75
RÓZSADOMB	II 23
SALABAKTEREK ROHAMA	III 185
SÁNTAISKOLA	III 136
SANTA MARIA ANTIQUA	II 55
SAS UTCA	III 53
SED VICTA CATONI	III 104
SEM EZ, SEM AZ	III 137
SIENA	II 63
SIXTUSI KÁPOLNA	II 47
SKIZOFRÉNIA	II 95
SOHA MÉG	II 101
SÓHAJOK HÍDJÁ	II 40
SUMMA FIDEI	II 133
SZABÓ LŐRINC HALÁLÁRA	II 162
SZENT MÁRK	II 40
SZENT MÁRK TÉR	II 43
SZENTENDREI ELÉGIA	I 141
SZÉPSÉG	III 104
SZEPTEMBER	II 103
SZEPTEMBERI ÉG	III 81
SZEPTEMBERI JEGYZETEK	I 218
SZEPTEMBERI VALLOMÁS	I 104
SZERELMES FILOLÓGIA	I 48
SZERETNÉK ÉN IS	II 13
SZIROM	I 200
SZÍVTELEN BÚCSÚZTATÓ	I 175
SZOMJÚSÁG	I 111
SZOMORÚ HÓDÍTÓ	I 144
SZÜKSÉGSZERŰSÉG	III 76
SZÜLETÉSNAPI ÓDA	II 134

TÁJKÉP	III 39
TANÚSÁG	I 29
TARKA MŰHELY	III 80
TAVASZI DÉLELŐTT	I 99
TAVASZI ÉJSZAKA	III 113
TÁVOLBÓL	I 41
TÁVOLI ESEMÉNY	III 142
TÁVOZÓK UTÁN	I 79
TE AKARTAD?	I 141
TE MINDENT ÚGY CSINÁLTÁL...	II 96
TEGNAP ÉS MA	III 173
TÉLI DÉLUTÁN	I 62
TÉLI ÉNEK	I 108
TÉLI RÓZSA	III 141
TERÁD VONATKOZIK...	II 115
TERÉZ KÖRÚTI ELÉGIA	II 27
TERRA DI SIENA	II 63
TINTORETTO	II 42
TITKOS HALOTTI BESZÉD	III 88
TITOK	II 193
TIZENÖT ÉV	I 184
TÓBIÁS	III 175
TOVÁBBI!	II 190
TÖRTÉNELEM	II 116
TRISZTÁN	II 195
TÚLÉLNI	III 170
UDVAR	II 69
UGYANAZ (DE NEM BIROM MEGSZOKNI, SEM)	I 198
UGYANAZ (L. L. TUDJ' ISTEN, MI FENÉT)	I 197
ÚJ NYÁR	II 139
ÚJ RENDSZER	II 95
ULTIMA REALITAS	II 146
ULYSSES KIMARADT KALANDJA	III 43
UNOKAÖCSÉMHEZ	I 9
ÚRKUTYA	III 77
UTÁNA	III 130
UTAZÁS	II 21
UTÓHANG	I 148
UTÓHANG, TÍZ ÉV MŰLVA	III 24
UTÓKOR	I 202

VÁCI UTCA, FEBRUÁR 18.	II 96
VÁCI UTCA, SZILVESZTER, 1945	II 17
VÁLTOZATOK EGY CSUVAS DALLAMRA	II 92
VÁLTOZATOK HORATIUS TÉMÁJÁRA	III 64
VARSÓ	I 217
VASÁRNAS	I 56
VELAZQUEZ VÉNUSZA	II 183
VELENCE	II 44
VELENCEI ESŐBEN	III 75
VERSEIM MEGJELENÉSÉRE	I 33
VÉRSZINŰ MOST A VILÁG	I 159
VIA APPIA	III 9
VIDES UT ALTA STET	II 29
VIGYOR	III 91
VILLÁM, FEKETE LÓ	II 22
VITA A HUMANIZMUSRÓL	III 203
VOJTINA LEGÚJABB LEVELE EGY FIATAL KÖLTŐHÖZ	III 175
VOJTINA LEVELE EGY MÁSIK FIATAL KÖLTŐHÖZ	III 179
VONATON	II 38
XENOPHON DALA	III 130
ZÁRT SZEMPILLÁM FALÁRA ÍROM	II 100
ZÁSZLÓK	III 47
ZOKOG A GYILKOS...	II 106
ZÖLD LÁNG	I 145

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
530 SOUTH EAST ASIAN AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60607
TEL: 773-936-3700
FAX: 773-936-3701
WWW: WWW.CHEM.UCHICAGO.EDU
CHICAGO, ILLINOIS 60607
TEL: 773-936-3700
FAX: 773-936-3701
WWW: WWW.CHEM.UCHICAGO.EDU

CHICAGO, ILLINOIS 60607
TEL: 773-936-3700
FAX: 773-936-3701
WWW: WWW.CHEM.UCHICAGO.EDU

A KÖTET SORRENDI MUTATÓJA

ESŐ ÉS TRAMONTÁNA (1961)

- 7 ESŐ ÉS TRAMONTÁNA
- 8 RÓMAI ARS POETICA
- 9 VIA APPIA
- 11 ETRUSZK SZARKOFÁG
- 12 FÖLDKÖZI-TENGER
- 14 FOLYTATÁS

FÖLDALATTI NAP (1960–1965)

- 19 ÓDA A TEGNAPI ASSZONYOKHOZ
- 21 A SZÓLÍTÁS
- 22 KÉPLET
- 23 MIKOR A TANKOK BEFELÉ VONULTAK
- 24 UTÓHANG, TÍZ ÉV MÚLVA
- 25 LITÁNIA
- 26 A RÓZSALÁNGOLÁS
- 27 AZ ANYAG MEGJELENÉSI FORMÁI
- 27 1. A SÉRTŐDÉS
- 28 2. A FOGFÁJÁS
- 30 3. FOGHŰZÁS UTÁN
- 31 4. AZ ÁTVÁLTÁS
- 32 5. A KAJÁN PINCÉREK
- 33 6. A MEGFIGYELŐ
- 34 RAPSZÓDIA JÓZSEF ATTILÁRÓL
- 35 A KIMONDHATATLAN
- 37 A ZUHOGÁSON ÁT

- 39 A VÁROS TÉLEN
39 TÁJKÉP
40 KOPASZ FÉRFI AZ ABLAK MÖGÖTT
41 A FEKETE RIGÓ
42 A KÍVÁNCSI BÜCSÚZÓ
43 ULYSSES KIMARADT KALANDJA
47 ZÁSZLÓK
48 ISTENEK
49 ELLENPONT
50 PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT
52 A SÉRTÉS
53 AZ IDŐ METSZETEIBEN
53 SAS UTCA
54 A LÁTOGATÁS
56 MIT AKAR EZ AZ EGY EMBER?
57 KATALIN
59 A SZÉDÜLÉS
60 BRANYISZKÓ
61 IDEGEN-VIRÁG
61 AZ ÜRES ÚTON
62 CSAK AMI VAN
63 HATÁROZÓK ÉS KÖTŐSZAVAK
64 VÁLTOZATOK HORATIUS TÉMÁJÁRA
65 A KONOK TOLVAJ
66 A SZEGÉNY FENEVAD
66 KÖLTÖZÉS
68 AKIT VISSZAVEZETTÉL
69 MÉLTÓ VAGYOK-E?
69 HÚSZ ÉV MÚLVA
70 NYELVEMLÉKEK

NEM SZÁMÍT (1965–1969)

- 75 A PÁLYAUDVARON
75 VELENCEI ESŐBEN
76 SZÜKSÉGSZERŰSÉG
77 ÚRKUTYA
78 NAGY THEODORIK ÉS AZ ÖRDÖG
79 FORGALOM
80 EZ VOLT

- 80 TARKA MŰHELY
81 SZEPTEMBERI ÉG
82 MINDIG ELŐRE
83 EZEK VAGYUNK
84 A TŰZLOPÓ
86 BUDAI PILLANAT
87 COVENTRY SZÉKESEGYHÁZ
87 ANGOL EGYETEM
88 HAZUGSÁG
88 TITKOS HALOTTI BESZÉD
89 NEM SZÁMÍT
91 VIGYOR
92 REJTENDŐ SZERELEM
94 HALLÓ
94 AKI ÉJSZAKA MENT JÉZUSHOZ
96 EGY OLASZ KÁVÉHÁZBAN
96 IDEGENBEN
96 AZ INTERNACIONÁLE A SIGNORIA TÉREN
96 1. A MEGFAGYOTT DALLAM
97 2. PIROS
97 3. A VÉGSŐ
97 4. MI KETTEN IS
98 AZ ŐRÜLT VÁROS
99 BOCCHERINI SÍRJA
101 RAVENNAI BÖKVERSEK
101 ANEKDOTA
102 RETORIKA
102 ESZMEHARC
103 A LEVERT KÖVEK
103 KÜLÖNBSÉG
104 SZÉPSÉG
104 SED VICTA CATONI
104 MIMNERMOS TÉMÁJÁRA
106 AZ ÉJSZAKA KERTJE
107 A KÉPTELENSÉGEK PARABOLÁI
107 KETTŐNKÖN A SOR
108 ELŐJOG
109 KERÜLET

ÖNARCKÉP A HETVENES ÉVEKBŐL (1969–1976)

- 113 TAVASZI ÉJSZAKA
113 BŰCSÚ A SÍRÁSÓTÓL
113 EGY SVÉD KÖLTŐNEK
114 MEDÁRD
115 BEETHOVEN ÖREGKORA
116 AZ ISMERETLEN INSTANCIA
116 1. MÉG MIT KERES?
116 2. MÁR ABBAHAGYHATNÁ!
117 MÁSODIK PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT
118 FINIS
119 LJUBOMIRA
122 KÓRHÁZI MATUTINUM
123 PENTATON
124 IN FLAGRANTI
124 RES ET VERBUM
125 KALLIGRÁFIA
126 ANAKREONI DAL
126 NEM FOLYTATOM
127 KORATAVASZ
127 EGY TÁNCDOBRA
128 MOZZANAT
129 EGYSZERŰ DAL
130 UTÁNA
130 XENOPHON DALA
131 HARMADIK PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT
132 EGRY
133 AZ ISTENNŐ MEGJELENÉSE
134 HÁT NEM FURCSA?
136 SÁNTAISKOLA
137 A KIBICSAKLOTT RÍM
137 SEM EZ, SEM AZ
138 KIKÖTŐK
141 TÉLI RÓZSA
141 ÖNARCKÉP
142 TÁVOLI ESEMÉNY
143 ALLENDE
143 NAGYSZOMBAT, 1704
145 A HARMINCAS ÉVEK MÍTOSZAI
146 BARTÓK

- 147 CSAK AZT NEM
 148 CSAK AZÉRT
 149 EGY RAJZRA
 149 ABÉLARD SZOMBATESTI HIMNUSZA
 150 AVILAI TERÉZ INTELMEIBŐL
 152 NÉGY HELLÁSZI FUTAM
 152 COKI!
 152 DÉLOSZ
 153 MÚZEUMBAN
 153 MOSOLY
 154 NOVEMBERI HELYZETKÉP
 154 JELRENDSZEREK
 156 ELÉGIA EGY LATIN ZONGORAMŰVÉSZNŐRŐL
 157 NAPIHÍR
 158 ELJÖNNEK ŐK
 159 KOSSZARVAK
 160 A KIVILÁGÍTATLAN ÉJSZAKA
 161 MAUZÓLEUM
 161 ALIG ÉRTEM
 162 ÉSZLELET
 162 ADY TÉMÁJÁRA
 163 CARMEN-VÁLTOZATOK
 164 LÉCEKEN
 164 KEGYETLENŰL DÖCÖGŐ LEVÉL ZELK ZOLTÁNNAK
 165 CALYPSO-VÁLTOZATOK

SZATÍRÁK ÉS EPIGRAMMÁK (1965–1969)

- 169 ÖNÉRZET
 169 EGY ASSZONY SÍRVERSE
 170 ELASZOTT DÁLIÁK
 170 TÚLÉLNI
 171 EGY NÉMET ÉRDEMRENDRE
 171 A KOMOLY KONYHASÉF
 173 MISZTICI
 173 INCIFINCI
 173 TEGNAP ÉS MA
 174 PSSZTI
 174 JERIKÓ FALAI
 175 TÓBIÁS

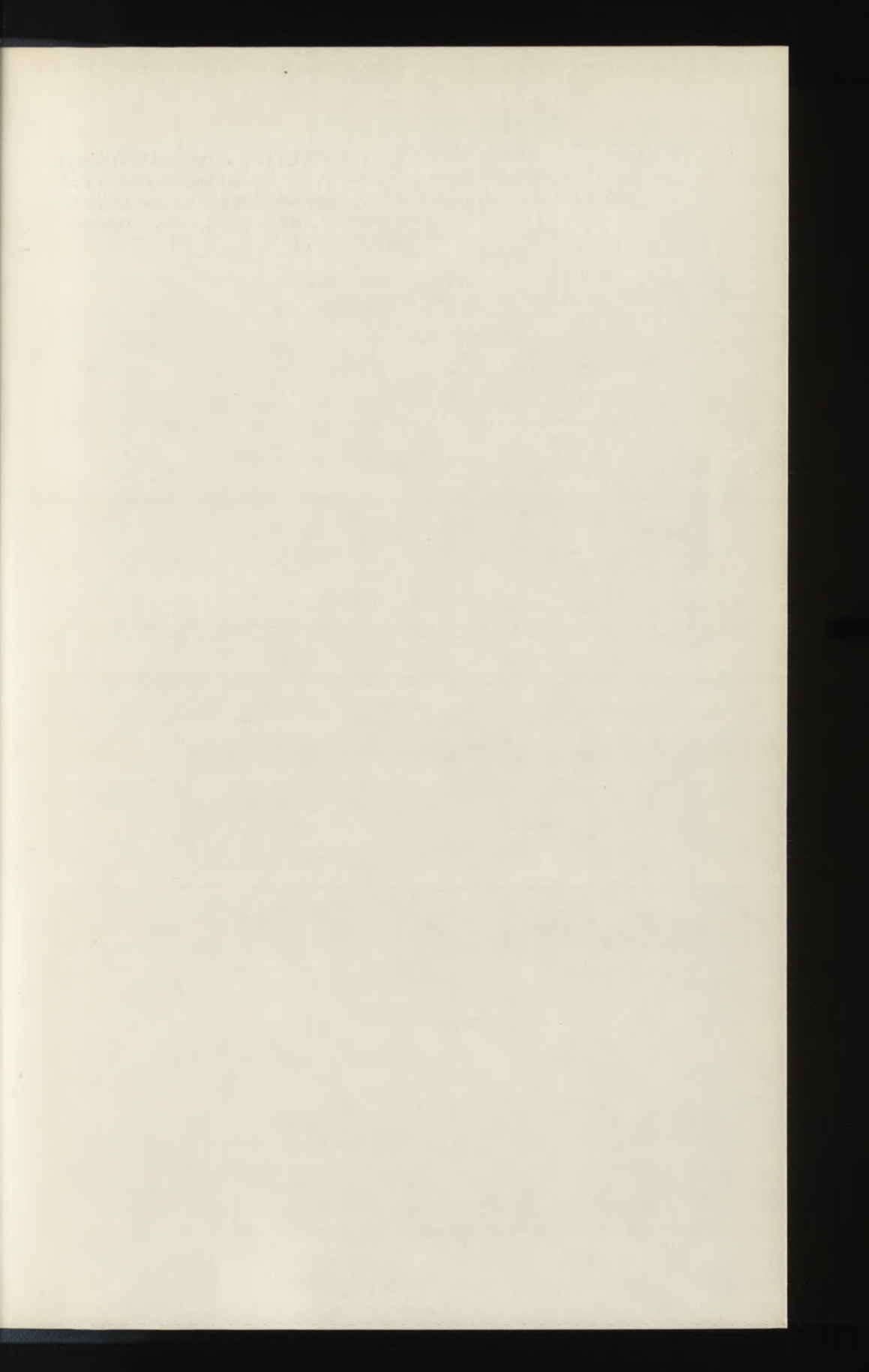
- 175 VOJTINA LEGÚJABB LEVELE EGY FIATAL KÖLTŐHÖZ
179 VOJTINA LEVELE EGY MÁSIK FIATAL KÖLTŐHÖZ
183 EGY GRATULÁCIÓ ELHÁRÍTÁSA
184 EGY MÁSIK
184 EGY TANULSÁG
184 EGY LEVITÉZLETT HÓHÉR VÍVÓDÁSA
185 SALABAKTEREK ROHAMA
185 KIHALLOM ÉN
185 EREDŐK ÉS EREDMÉNY
186 MODERN KÖLTŐ SÓHAJA
186 KONKRÉT BÖKVERSEK
186 A TISZTA
186 A NOSZTALGIKUS
186 A KÖZÉLETI
187 A SALABAKTER
187 A MISZTIKUS
188 A HÁROM SKORPIÓ

BALLADA ÉS ELLENBALLADA
AZ IFJÚSÁGRÓL (1960)

- 191 BALLADA AZ IFJÚSÁGRÓL
192 ELLENBALLADA AZ IFJÚSÁGRÓL
193 EGY KALANDOR ARS POETICÁJA
194 BOTLÓBALLADA A HALHATATLANSÁGRÓL
195 ELLENDAL A HALHATATLANSÁGRÓL
195 DAL A SZABADVERSRŐL
196 A BÍRÓNÉ DALA
197 DAL AZ EMLÉKRŐL
197 DAL AZ OLASZORSZÁGI UTAZÁSRÓL
198 DAL AZ ANTIKVÁRIUMRÓL
199 DAL A PÉNZRŐL
199 MŰANYAGOK DICSÉRETE
200 DAL AZ ETIKETTRŐL
201 MELITTA BÚCSÚDALA
203 VITA A HUMANIZMUSRÓL

FÜGGELÉK

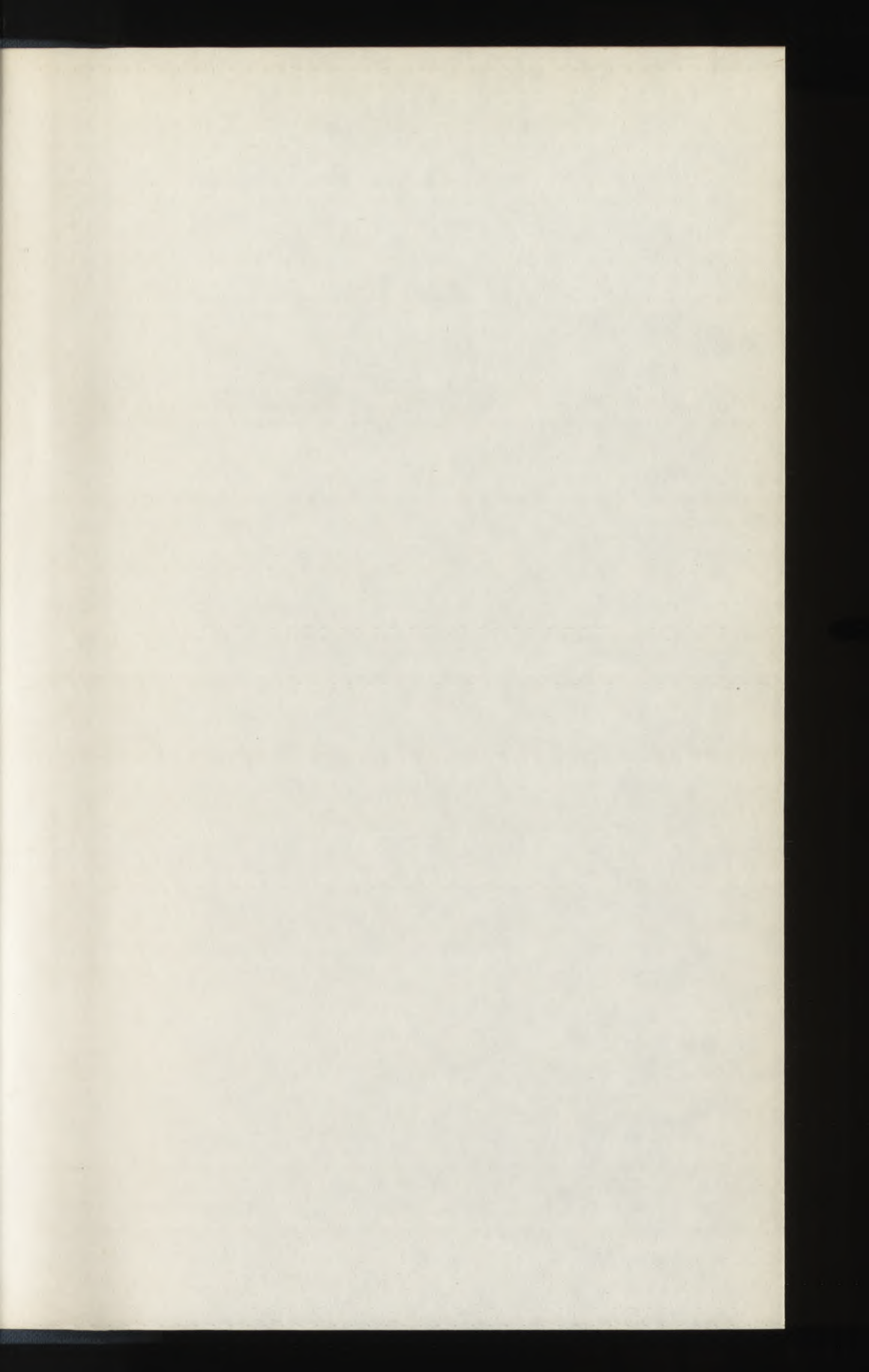
- 209 AZ „IN FLAGRANTI” MENTSÉGÉRE
219 BETŰRENDES MUTATÓ

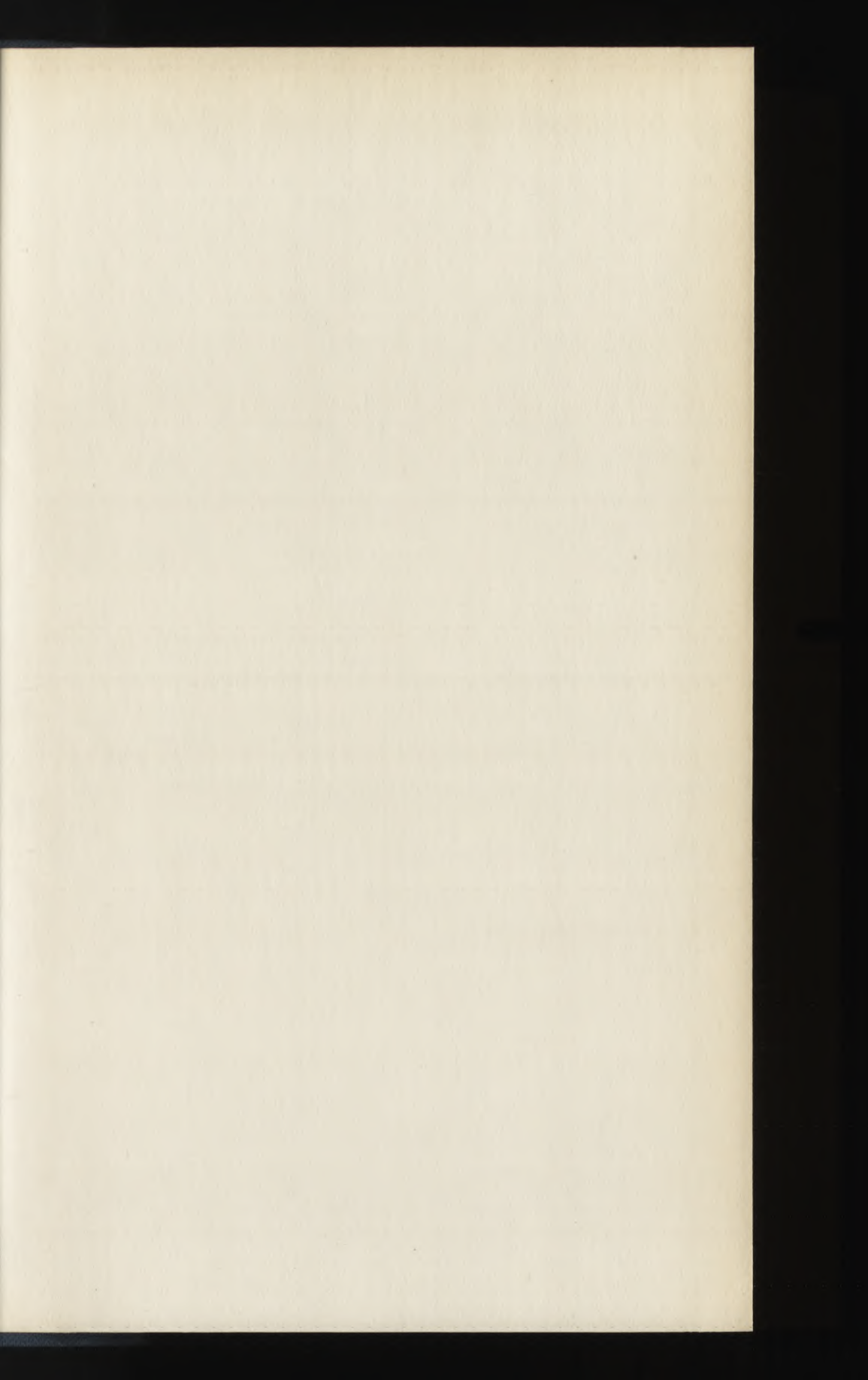
*Felelős kiadó a Szépirodalmi Könyvkiadó igazgatója / Felelős szerkesztő Ács Margit
Műszaki szerkesztő M. Beck Anna / A borító-, kötésterp és tipográfia Pintér László
munkája / Megjelent 1977-ben, 18,3 (A/5) ív terjedelemben, 1 db műmelléklettel / Ké-
szült a Kner Nyomdában Gyomán, Plantin (10/11) betűvel, famentes papíron
Sz 2682-1-7778*

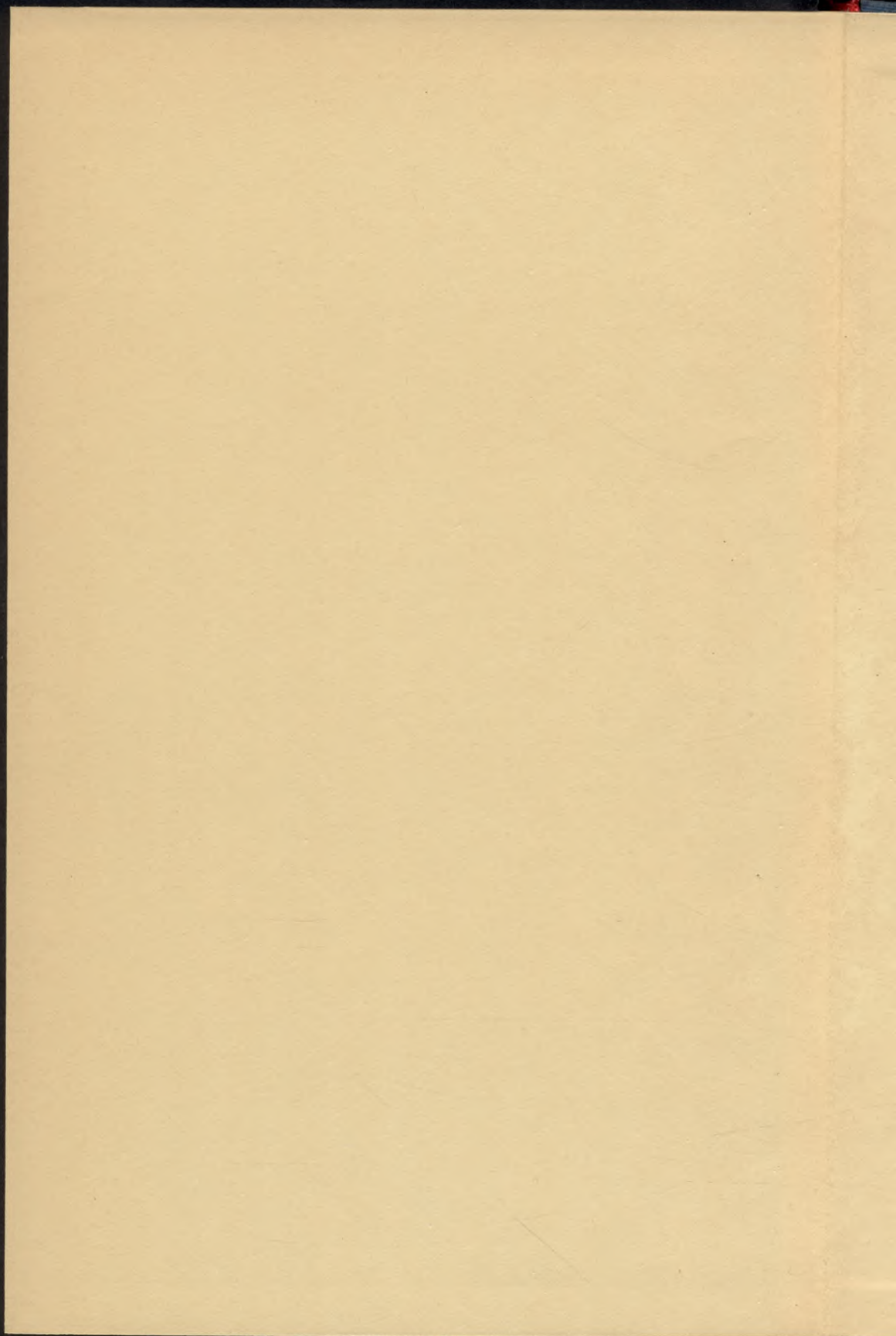
ISBN 963 15 0823 4 ÖSSZKIADÁS

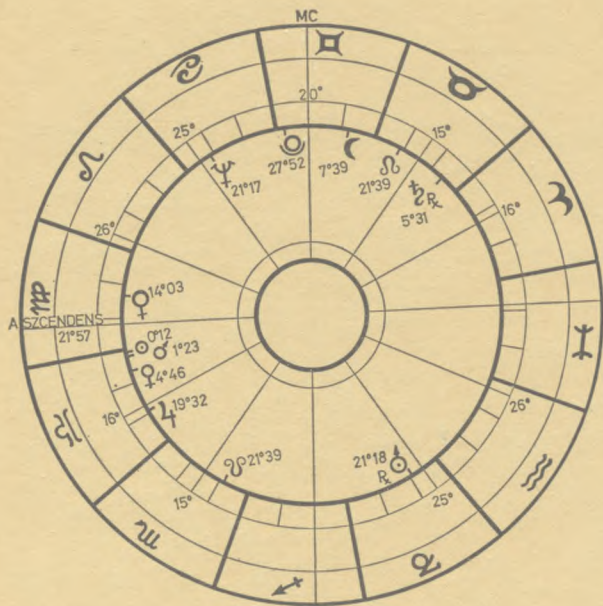
ISBN 963 15 0867 6

1411. Letter from 1891. - 24

VAASTI STIVÁN

A TŰZLŐPŐ